ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

© Bogdan Căruntu

Despre cîteva lucruri pe care le putem face

de Mircea Platon

Parfum de poliţie politică

de Viorel Patrichi

Conflictul dintre ştiinţă şi credinţă

de Ioan Cişmileanu

Negoţul cu Biblia

de Cristian Curte

an VI • nr. 69 • noiembrie 2008 • 4 lei

www.rostonline.org

Coperta I: grafică de Bogdan Căruntu

sumar

numărul 69 • noiembrie 2008

OFERTĂ

Revista ROST caută distribuitori în toată ţara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării şi persoane particulare. Oferim comision generos. Pentru detalii, luaţi legătura cu directorul publicaţiei, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail: rost@rostonline.org sau revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de cultură creştină şi politică

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@rostonline.org

REDACŢIA
Mihail ALBIŞTEANU
Constantin MIHAI
Mircea PLATON
Marcel RĂDUŢ SELIŞTE

COLABORATORI PERMANENŢI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Răzvan CODRESCU
Emilia CORBU
Gheorghe FEDOROVICI
Pr. Arhim. Chesarie GHEORGHESCU
Stelian GOMBOŞ
Cristi PANTELIMON
Viorel PATRICHI
George POPESCU GLOGOVEANU
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU

CORECTURĂ
Nicu BUTNARU

DTP
Omni Press & Design
art@opd.ro

EDIŢIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENŢĂ
OP 23, CP 27 – Bucureşti

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Supergraph SRL
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

„România“ versus România

Un singur nume, România, acoperă două țări. Țara „lor“ și țara noastră. S-a mai vorbit despre asta. În general însă dihotomia era făcută pe criteriul stării materiale: România potentaților și România mămăligii cu ceapă. Alții au observat diferența dintre România catodică, țara spectacolului de televiziune, și România reală, în care viața bate orice scenariu **hollywood***-ian. Puțini au adus în discuție criteriul spiritual care cască prăpastia între România „lor“ și România profundă. Și încă mai puțini s-au aplecat asupra consecințelor acestei rupturi.*

Claudiu Târziu

Fără îndoială, societatea românească este fracturată în mai multe locuri. Fracturi între bogați și săraci, între politicienii roșii și cei albaștri, între agenda „publică“ – pe care ne-o livrează presa, la comandă politică – și „agenda“ țăranului din Româneşti, a muncitorului de la Piteşti și a dascălului din Câmpia Turzii. Dar acestea sînt explicabile în context și gestionabile. Ele sînt doar efectele marii fracturi: între *Sistem* și restul lumii.

Sistemul este ceea ce comentatorul politic Tia Şerbănescu numește „imperiul subteran“, clădit pe complicitățile comunisto-securiste și care deține controlul asupra economiei, politicii, justiției, presei, intelighenției. Fără voia Sistemului, nu se întîmplă nimic. Iar cei care, fiind în Sistem, au inițiative pentru care nu cer permisiunea, sînt aduși la ordine sau pedepsiți exemplar: aruncați din funcții, supuși „dezvăluirilor“ de presă, marginalizați, hăituiți de „organe“.

„Imperiul subteran“ își are rădăcinile în trecutul apropiat și se face cap de pod pentru un viitor unde va fi doar parte a „Sistemului“ global. Sistemul poate fi numit „România“, pentru că el se confundă cu țara, așa cum odinioară Partidul se confunda cu statul. El ne spune ce să mîncăm, cum să ne îmbrăcăm, cine are dreptate, cine merită să dețină funcții în stat, cîte ore să muncim, unde să ne relaxăm, ce subiecte de dezbatere sînt importante, ce e „corect politic“ și chiar cum să credem în Dumnezeu, dacă ținem să credem.

Cea mai mare ambiție a Sistemului este de a ne transforma din *persoane* în sclavi – ceea ce, în bună parte, i-a reușit –, iar din sclavi nefericiți în „sclavi fericiți“ (*apud.* O. Hurduzeu). Sclavii sunt unelte vii, n-au opinii, n-au drepturi în afara celor care le îngăduie să funcționeze, n-au credință, n-au cauze nobile, n-au odihnă, își fac un scop în viață din a cîștiga cît mai mult pentru a consuma și mai mult, sînt mulțumiți cu ce trăiesc, înspăimîntați la gîndul că Sistemul s-ar putea dispensa de ei.

În proiectele sale, Sistemul se folosește de demagogia politicianistă, mimînd democrația. Și ne pretinde conștiință civică, adică să intrăm în jocul „democratic“, să votăm. Chiar și atunci cînd n-ai cu cine. E ca și cum te-ai duce la piață și, chiar dacă nu-ți place nimic, cumperi ceva, de rușine să nu te întorci cu mîna goală.

Fiecare vot legitimează, în fapt, Sistemul. Noi, electorii sau, cum bine ne zic de la obraz, *populația*, nu vom cîștiga niciodată în acest joc. Pentru că e măsluit. O dovadă recentă, că tot e campanie electorală: modul în care principalele partide, PNL, PSD și PD-L, și-au împărțit colegiile electorale *uninominale* unde vor obține mandate de parlamentar. Acolo unde trebuia să cîștige oamenii

(continuare în pag. 13)

Campania „Din temnițe spre sinaxare“

*„Acest secol a dat noian de sfinți și de martiri, numai că nu-i cunoaștem. Hristos este prezent în lumea de azi prin sfinți, martiri, mărturisitori și eroi. Dar lumea de azi nu e solidară cu sfinții ei, căci nu le poate urma exemplul. Dacă sfinții de acum ar fi fost la începuturile creștinismului, toată suflarea creștină ar fi trăit cu ei, prin ei, către ei. Noi nu suntem creștini și de aceea nu ne cunoaștem sfinții.“ (*Noul mucenic *Valeriu Gafencu)*

Campania *Din temnițe spre Sinaxare* a fost inițiată, cu binecuvântarea părintelui Iustin Pârvu, de un grup de intelectuali creștini. Ea își propune să prezinte viețile și învățăturile sfinților închisorilor din timpul prigoanei comuniste. Campania se va desfășura începând cu data de 1 decembrie 2008 până la 24 decembrie 2009, dată reprezentativă pentru trecerea a douăzeci de ani de la căderea regimului comunist condus de dictatorul Nicolae Ceaușescu.

În zilele noastre, atitudinea creștinilor față de sfinții închisorilor este foarte diferită, de la o indiferență totală până la cinstirea lor ca mărturisitori ai lui Hristos. Prea Sfințitul Iustinian Chira mărturisea: „Am fost întrebat și eu, de oameni care lucrează în presă: «Câți dintre cei ce au făcut pușcărie merită să fie trecuți în antologia aceasta a sfinților?». Ce credeți că am răspuns? «Toți.» Și spun și acum, în auzul universului și al lui Dumnezeu. Toți.“

Învățătura Bisericii Ortodoxe este că un mucenic este sfânt din clipa morții. Singura condiție pentru canonizare este ca acesta să fi mărturisit dreapta credință a Bisericii. Sinodul nu face altceva decât să constate că mucenicul a dat mărturia cea bună. Pentru canonizarea sfinților mucenici nu e nevoie de minuni – deși s-au săvârșit deja unele minuni prin rugăciunile acestor mărturisitori

Credem că Sfântul Sinod ar putea alege o zi de prăznuire a întregului sobor de noi mărturisitori, în care să fie cinstiți și cei despre ale căror pătimiri mucenicești nu s-au păstrat mărturii scrise sau orale. Pătimirea lor o știe doar Dumnezeu, Cel care i-a primit în Împărăția Sa.

Campania îl are ca patron pe Noul Mucenic Valeriu Gafencu, cunoscut ca „sfântul închisorilor“. El, părintele Ilarion Felea și Ieroschimonahul Daniil de la Rarău (Sandu Tudor) vor fi propuși Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române spre canonizare. Inițiativa canonizării Noului Mucenic Valeriu Gafencu (care s-a arătat plin de harisme dumnezeiești încă din timpul vieții) aparține unui grup de foști deținuți politici, mireni și preoți. Inițiativa canonizării părintelui Ilarion, marele teolog și mărturisitor mort în închisoarea de la Aiud, a avut-o un grup de credincioși de la parohia Șega 1 din Arad, de la biserica ctitorită de părintele Ilarion. Inițiativa canonizării Cuviosului ieroschimonah Daniil i-a aparținut Mitropolitului Antonie Plămădeală, care a declarat următoarele: „Unii din oamenii aceștia s-au întors din închisori, Sandu Tudor nu s-a mai întors niciodată... A murit la Aiud. El poate fi canonizat! Eu aș face o propunere, un Sinod de canonizare, pentru că el a murit în închisoare la Aiud, unde a fost închis pentru Rugul Aprins, pentru credința lui“.

În paralel cu aceste trei propuneri de canonizare – pentru care se va face un Memoriu către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, se vor cerceta și viețile celorlalți mucenici - preoți, călugări sau mireni (cum sunt starețul Gherasim Iscu, Mircea Vulcănescu, maica Mihaela Iordache, Costache Oprișan și mulți alții). În același timp se vor cerceta și viețile celor care, ieșind din închiso-

rile comuniste, au dus o viață de sfințenie – cum sunt părintele Ilie Lăcătuşu, părintele Benedict Ghiuş sau alții (un amănunt din Viețile Sfinților merită menționat aici: Sfânta Mare Muceniță Tecla a murit la bătrânețe, la zeci de ani după ce fusese chinuită pentru credința în Hristos...) Campania nu se ocupă de studierea vieții tuturor ortodocşilor care au trecut prin închisorile comuniste, ci se ocupă doar de cercetarea vieților celor care au dat acolo mărturia jertfelnică a credinței în Hristos şi în adevărul Bisericii Sale.

Campania va consta în organizarea de conferințe, dezbateri, tipăriri de cărți, broşuri şi pliante de popularizare, în proiecții de filme documentare, în organizarea de întâlniri cu cei care au supraviețuit închisorilor comuniste dar şi de pelerinaje la locurile în care au fost îngropați sfinții mărturisitori.

Prima acțiune este editarea volumului *Din temnițe spre sinaxare*, la Editura Areopag, şi sprijinirea editării numărului 3 al revistei „Atitudini" – cu materiale despre canonizarea sfinților închisorilor. Ultima acțiune va avea loc în postul Crăciunului lui 2009 – când se va organiza un pelerinaj la Aiud, la mormintele şi moaştele mărturisitorilor. Pe site-ul oficial al campaniei, www.sfintii-inchisorilor.ro, se va face o bibliotecă digitală care va pune gratuit la dispoziție cărți esențiale din literatura închisorilor. Blogg-er-ii şi web-master-ii pot susține această campanie prin promovarea logo-ului campaniei. *Campania are un caracter apolitic.* Este foarte important ca această campanie să coaguleze cât mai bine persoanele, grupările şi asociațiile care conştientizează nevoia recunoaşterii valorii jertfei noilor mărturisitori. La 1 decembrie 2008 va fi făcută publică lista principalilor susținători ai acestei campanii (asociații, personalități, publicații, edituri, clerici, mănăstiri, schituri).

Inițiatori: Danion Vasile (Director Editura Areopag), Gigel Chiazna (Web-master sfintii-inchisorilor.ro), Laurențiu Dumitru, Răzvan Codrescu (reprezentant Editura Christiana şi revista *Puncte cardinale*), Romeo Petraşciuc (director Editura Agnos), Florin Bulică (Web-master ortodoxradio.ro), Claudiu Târziu (director al revistei ROST), Răzvan Bucuroiu (director al revistei *Lumea Credinței*), Mircea Platon.

Un memoriu al părinților îngrijorați către dascălii țării:

Răul care vine prin fenomenul Halloween

În urma unui extemporal dat elevilor de clasa a IV-a într-o școală americană, la întrebarea: „Cum ați vrea să serbați ***Halloween****-ul?“, 80% au răspuns: „Aș vrea să omor pe cineva...“. Acesta este impactul sărbătorii. Ar putea zice cineva: „Noi n-am ajuns până aici...“, dar, dacă nu ne responsabilizăm, vom ajunge...*

Cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, și sub egida Fundației „Sfinții Martiri Brâncoveni“, la inițiativa unui grup de părinți, înaintăm prezentul memoriu tuturor cadrelor didactice interesate de buna desfășurare a procesului de învățământ și de corecta îndeplinire a rosturilor pedagogic-educaționale ale acestuia în școlile românești.

Dorim să atenționăm asupra unui eveniment care captează atenția și canalizează preocupările multora dintre români, începând de la copii, până la părinți și bunici, în perioada aceasta a anului. *Este vorba de „sărbătoarea“ occidentală a* **Halloween***-ului, care, sub masca divertismentului, este o veritabilă invocare a demonicului.*

Este evident că noi, românii, ne-am aliniat curentului general impus de cultura și civilizația occidentală, importând forțat și artificial, exclusiv comercial, această „sărbătoare“, încât ni se par astăzi din ce în ce mai firești defilările de oameni deghizați cât mai hidos care împânzesc străzile și umplu localurile, atârnarea în vitrinele magazinelor, în parcuri, ba chiar în case, a simbolurilor mai mult sau mai puțin demonice, în timp ce televiziunea, ziarele și internetul abundă de reclame specifice evenimentului.

Dar ceea ce a reprezentat motivul major de îngrijorare care a dus la hotărârea luării atitudinii de protest prin prezentul memoriu a fost constatarea că efectele acestui tip de manifestări se resimt în primul rând în școlile și grădinițele unde învață copiii noștri.

Încă de anul trecut am aflat de organizarea în cadrul majorității școlilor din mediul urban, și nu numai, la inițiativa profesorilor de limba engleză, a unor adevărate „festivaluri“ *Halloween*, uneori numai în cadrul orelor de limba engleză, alteori ca o manifestație generală extrașcolară ce îi antrenează atât pe copii, cât și pe profesori. Copiii sunt încurajați să participe la Carnavalul cu măști și la jocurile distractive specifice momentului, sub pretextul cultivării creativității și al oferirii unor frumoase clipe de divertisment, culminând cu premii.

Prin urmare, am socotit de cuviință, prin prezentul memoriu și prin *documentația aferentă pe care v-o punem la dispoziție (pe care o puteți găsi și pe Internet la adresa* www.hamangia.ro ori www.hamangia.ro/hal.html), să vă informăm despre istoricul și sensurile vechi și noi ale „sărbătorii“.

Totodată, vă aducem la cunoștință îngrijorarea pe care o avem, ca părinți, în privința conotațiilor negative de ordin psihic, emoțional, educațional și comportamental pe care le-ar aduce asupra copiilor antrenarea lor în participarea activă la manifestările specifice *Halloween*-ului. Este un paradox cum, în cadrul sistemului de învățământ, ne plângem din ce în ce mai des de creșterea gradului de agresivitate al copiilor, cât și de amplificarea lipsei lor de receptivitate la

cunoştinţele pe care profesorii încearcă să li le împărtăşească în cadrul orelor de curs, şi drept urmare se ţin simpozioane şi se organizează concursuri pe tema „non-violenţei“, iar în paralel stimulăm indirect tocmai această agresivitate, prin direcţionarea greşită a creativităţii copiilor, cu urmări greu de anticipat şi poate chiar iremediabile în viitor.

Halloween-*ul promovează, sub masca divertismentului, cultul morţii, personificarea morţii şi a forţelor răului, aceasta fiind în contradicţie totală cu natura şi menirea instituţiilor de învăţământ, putând tulbura mintea şi afecta sănătatea spirituală şi morală a elevilor prin efectele cumulative dezastruoase ale acestei „sărbători“, ce marchează profund psihicul copiilor, care nu au mecanisme psihice pentru a se apăra de această deversare a demonicului, a urâtului, a odiosului, a magiei în viaţa lor emoţională şi ajung ulterior să le accepte ca fireşti, în mod necondiţionat.*

Copilul încă nu face bine distincţia între real şi imaginar, încât degeaba scriu producătorii de costume tip „Superman“ pe etichete: „Cu acest costum nu se poate zbura“, că tot se găseşte câte un „năzdrăvan“ care, influenţat şi extaziat de prestanţa eroului din film, încearcă să-l imite, sfârşind tragic într-o cădere în gol.

Care este pragul psihologic la care un copil deghizat în „vampir“ şi care strigă în glumă: „Vreau sânge!... Mi-e sete de sânge!...“ să şi intre în pielea personajului şi doar aşa, „în joacă“, să vrea să vadă cum e când chiar curge sânge?

Dacă ar fi şi numai un singur caz în zece ani, la toate şcolile din România, când dintr-o glumă nevinovată şi dintr-un inocent carnaval să se sfârşească tragic, şi tot ar fi un semnal de alarmă. Statisticile efectuate însă în ţările unde „sărbătorirea“ *Halloween*-ului este în vogă de mulţi ani arată că procentul de accidente e mult mai mare şi că nu sunt doar cazuri izolate situaţiile când de la o joacă se poate ajunge la o mare dramă. *În U.S.A., ţara unde această „sărbătoare“ pervertită a atins apogeul maleficului, creşterea violenţelor în timpul* **Halloween**-*ului este o evidenţă, acest moment al anului remarcându-se prin numărul cel mai mare de acţiuni violente, fapte penale, „glume“ proaste care duc la accidente grave, distrugeri, numărul cel mai mare de beţivi, consum crescut de droguri la persoane din ce în ce mai tinere, inclusiv la copii.*

Îşi poate asuma vreun profesor responsabilitatea pentru urmările ce ar putea apărea în urma acestui nevinovat joc „de-a urâtul“? Poate corpul profesoral să rămână indiferent la imaginea pe care şcoala unde predă o are în exterior? Panoul şcolii reflectă imaginea şcolii, este ca şi o emblemă a şcolii. Orice eveniment extraşcolar (cenacluri, cursuri opţionale, concursuri, serbări, festivităţi) se imortalizează prin fotografii care, împreună cu documentaţia scrisă aferentă, se afişează la panou, iar şcolile şi profesorii primesc calificative pentru strădania de a întreprinde astfel de manifestări extraşcolare care să stimuleze creativitatea copiilor.

Anul trecut, făcând o incursiune prin mai multe şcoli dobrogene (situaţia fiind asemănătoare la nivel naţional), la panourile principale „tronau“ fotografiile jalnice ale travestirii copiilor noştri în monştri, piraţi, vampiri, strigoi, schelete, cât şi premiatele compuneri în limba engleză cu teme macabre. Aceasta să fie creativitatea pe care să o dorim cultivată la copii: capete tăiate, trupuri spânzurate, case bântuite?! Şi panourile au păstrat aceste mărturii aproape două luni, până când au fost înlocuite cu imagini şi texte specifice Crăciunului.

Nu e suficient că observăm abrutizarea sensibilităţii, a delicateţii, a purităţii sufleteşti specifice copilăriei prin suprasaturarea cu subiecte de violenţă şi erotism pe care *mass-media*, internetul, jocurile pe calculator şi industria cinematografică le aduc asupra copiilor?

De cele mai multe ori din lipsă de timp, sau chiar din ignoranţă, părinţii nu se preocupă să îşi ferească copii de o asemenea sistematică otrăvire şi măcar aveam nădejde ca în cadrul sistemului educaţional de învăţământ să li se dea copiilor repere bune. Îi trimitem la şcoală cu nădejdea ca măcar şcoala să facă oameni din ei, iar şcoala... îi învaţă să fie... vampiri, vârcolaci, demoni, monştri... aşa... „în joacă“, pentru „cultivarea creativităţii“!

Vă aduceţi aminte de scandalul iscat la nivel naţional pe tema păstrării sau nu a însemnelor religioase în instituţiile şcolare? Instanţa judecătorească a dat în final drepturi depline părinţilor să hotărască dacă e folositor sau nu pentru copii lor să aibă în sălile de clasă icoane. Şi părinţii au hotărât: icoanele au rămas...

Cât timp încă, în România, mai pot părinţii să decidă asupra copiilor, îndrăznim şi noi să profităm de acest drept şi în cazul de faţă, cerând insistent RENUNŢAREA LA ORICE MANIFESTARE DE TIP *HALLOWEEN* în şcoli şi grădiniţe.

Există multe alte metode de a stimula creativitatea copiilor noştri decât copierea, imitarea fără discernământ a unor practici şi obiceiuri legate de sărbători ale altor popoare, datini cărora nici acele popoare însele nu le mai înţeleg semnificaţia. Una este ca în cadrul orei de limba engleză să se prezinte ca notă informativă existenţa unei sărbători specifice culturii şi civilizaţiei americane, arătând originile ei şi sensurile vechi şi actuale, iar alta e să ne maimuţărim - părinţi, copii şi profesori împreună - de dragul imitaţiei şi al alinierii la direcţia generală. Nu tot ce este pe scară largă acceptat într-o epocă dată este şi neapărat bun. Nu tot ce se socoteşte folositor educării copiilor noştri după baremele moderne ale gândirii occidentale este, obiectiv vorbind, într-adevăr folositor. De ce în ceea ce priveşte crezul personal şi cultivarea simţământului religios la copii sunt din ce în ce mai multe voci ale psihologilor moderni care insistă spre a nu-i îndoctrina de mici, ci a-i lăsa ca singuri, la maturitate, să hotărască asupra opţiunii religioase, iar în ce priveşte îndobitocirea lor prin aceste surogate de sărbători pseudo-religioase tip *Valentine's Day* şi *Halloween* nu li se prezintă adevărul despre originile lor şi despre semnificaţiile obiceiurilor legate de acestea? Căci atunci, sigur, măcar o parte dintre ei ar opta să nu meargă cu valul, ci ar sta contra curentului, cu toate riscurile care ar decurge de aici.

Suntem de acord să se prezinte în cadrul orei de limba engleză, dacă într-adevăr aceasta prevede programa, *doar în mod informativ şi nimic mai mult* despre existenţa acestei „sărbători“ specifice astăzi culturii şi civilizaţiei americane, deşi chiar Noul Continent a împrumutat-o, prin filieră irlandeză, de la vechii celţi.

Ce-ar fi ca la ora de istorie, când se studiază civilizaţia aztecă, profesorul să organizeze şi imitaţii, aşa, „în joacă“, ale ritualurilor cu sacrificii umane, spre exemplu?

Iertaţi nota ironică şi oarecum agresivă a limbajului acestui Memoriu, care se datorează conştientizării gravităţii situaţiei în contextul

indiferenței generale. Este specific nouă, românilor, să nu ne asumăm responsabilitatea luării unor atitudini critice față de curentul general, aşteptând ca problema să se rezolve de la sine, sau ca alții să ia inițiativa.

Este oarecum firesc ca după 50 de ani de urmare a directivelor venite din „Răsărit“ să ne întoarcem acum cu totul cu fața spre „Apus“. Şi totuşi corect ar fi să ne preocupe cultivarea propriului discernământ şi al specificului nostru ca neam, nu să copiem diferite „forme fără fond“. De nu vom fi cu luare aminte, copiii noştri îşi vor forma treptat gustul pentru macabru, ocult, sadism şi violență, în acest sens fiind ajutați de desenele animate cu monştri, jocurile agresive pe calculator, filmele horror şi cărțile pentru copii, deja clasice, din seria Harry Potter etc.

În urma unui extemporal dat elevilor de clasa a IV-a într-o şcoală americană, la întrebarea: „Cum ați vrea să serbați *Halloween*-ul?“, 80% dintre ei au răspuns: „Aş vrea să omor pe cineva...“. Acesta este impactul sărbătorii. Ar putea zice cineva: „Noi n-am ajuns până aici...“, dar, dacă nu ne responsabilizăm, vom ajunge.

În Rusia, încă din 2003, orice eveniment legat de „sărbătoarea“ *Halloween* în instituțiile de învățământ a fost interzis. Aleksandr Gavrilov, reprezentantul Ministerului Educației şi Învățământului, a declarat că această hotărâre este motivată de faptul că **această** *„sărbătoare“ perversă „promovează cultul morții, personificarea morții şi a demonicului, fiind în contradicție cu natura instituțiilor de învățământ, tulburând mintea şi afectând sănătatea spirituală şi morală a elevilor“*, concluziile sale fiind împărtăşite de o serie de psihologi şi psihiatri consultați pe această temă.

În nădejdea că toate cele spuse vor avea răsunet pozitiv în conştiința cât mai multor români, dar în primul rând al conducătorilor instituțiilor de învățământ şi al profesorilor de limba şi literatura engleză, vă mulțumim pentru înțelegere şi pentru frumoasa şi corecta îndrumare moral-civică pe care vă veți strădui să o cultivați copiilor noştri în continuare.

P. S. Conştienți de faptul că mulți români împărtăşesc părerea noastră privitoare la multiplele efecte negative pe care le pot avea asupra tinerei generații participarea la manifestările şi festivalurile de tip **Halloween** *şi din dorința de a strânge rândurile, de a fi uniți în „lupta“ (dacă putem zice aşa) contra tendinței de generalizare a fenomenului imitațional în care se încadrează şi* **Halloween***-ul, chemăm pe toți cei într-un duh cu cele scrise să se alăture nouă prin adeziune şi să răspândească într-un cerc cât mai larg materialele oferite (mai ales către cadrele didactice), spre a trezi conştiințele şi a stopa, dacă este cu putință, acest fenomen nociv societății noastre.*

19 octombrie 2008

Preot **Mihai Deliorga**, împreună cu toți credincioşii Parohiei „Sf. Arhangheli“ din loc. Poarta Albă, jud. Constanța, Fundația „Sf. Martiri Brâncoveni“ – Şcoala Brâncovenească din Constanța,
Cu binecuvântarea Î. P. S. Teodosie, Arhiepiscop al Tomisului

FUNDAȚIA
„SFINȚII MARTIRI BRÂNCOVENI“
Constanța, str. Mihăileanu nr. 21, cod poştal 900699,
tel. 0341 416.729, fax: 0241- 66.53.54
http://www.curteabrancoveneasca.ro/
e-mail: fundatia_smb@yahoo.com
Cod fiscal 15832577, Cont RO 06 OTPV 1200 0004 3576 RO 01
CONSTANȚA

Fapte, vorbe, gînduri

Băncile vor protecție contra defăimării

Bancherii români cunosc puterea zvonului şi s-au gândit să-i pună botniță. Pentru că o bancă îşi poate pierde credibilitatea rapid, iar apoi poate intra în faliment dacă o bârfă cu parfum de credibilitate este aruncată pe piață, bancherii cer o lege „antidefăimare“. Adică, închisoarea pentru cei care spun ceva de rău de vreo bancă. Eşti nemulțumit de serviciile unei bănci? Te plângi că banca ta e una de țepari, că-ți majorează dobînzile aiurea, peste noapte? Îți manifeşti neîncrederea în stabilitatea vreunei bănci? Atenție, că rişti puşcăria pentru denigrare! Deocamdată proiectul actului normativ n-a ajuns în Parlament, dar ministrul Justiției,

Cătălin Predoiu, şi preşedintele Asociației Române a Băncilor, Radu Ghețea, susțin inițiativa. Fapta vine pe fondul uriaşei crize economice mondiale.

Casa regală spaniolă și homosexualii

Într-o carte care i-a fost consacrată cu ocazia împlinirii a 70 de ani, intitulată Regina, de foarte aproape, de Pilar Urbano, apare o afirmație a reginei Sofia a Spaniei care a declanşat scandal. Regina Sofia ar fi spus că homosexualii pot „să trăiască împreună sau să se considere căsătoriți“, dar nu e oportun „să numească aceasta căsătorie, pentru că nu este“. În aceeaşi carte, Regina Spaniei şi-a manifestat opoziția față de avort şi față de o posibilă legalizare a eutanasiei.

Organizațiile spaniole de homosexuali au criticat imediat declarațiile reginei, în condițiile în care căsătoria guvernul socialist al lui Jose Luis Rodriguez Zapatero a legalizat căsătoriile homosexualilor în 2005. În fața protestelor, Casa Regală a dat un comunicat în care se precizează că regina regretă „lipsa de exactitate“ a declarațiilor care i-au fost atribuite. Autoarea cărții a reafirmat corectitudinea afirmațiilor atribuite reginei în cartea sa şi i-a apărat dreptul de a-şi exprima „opinia“ în privința oricărui subiect.

În Har-Cov, extremiștii secui își fac de cap

Întîi, drapelul albastru-auriu al secuilor a apărut pe Primăria Gheorghieni, apoi şi pe Primăria Mircurea Ciuc. Legea interzice arborarea altor drapele decît cel al statului nostru pe clădirile oficiale. Prefectul de Harghita s-a sesizat şi a cerut înlăturarea steagurilor secuieşti. Degeaba. Fostul deputat UDMR Raduly Robert Kalman, actual primar de Mircurea Ciuc, spune că folosirea simbolurilor sînt necesare în „Ținutul Secuiesc“, iar steagul secuiesc este unul dintre aceste simboluri. El susține că arborarea acestui drapel nu este ilegală şi refuză să asculte ordinul prefectului. La fel face şi primarul de la Gheorghieni. Într-un stat lipsit de autoritate, nimic mai firesc.

Caragiale e depășit

Probabil că nici măcar I.L. Caragiale nu putea imagina o inițiativă gospodărească mai amuzan-

tă (dacă n-ar fi de tot plînsul). Primăria Capitalei are un proiect de lege prin care înmatricularea maşinii şi încheierea căsătoriei sînt condiţionate de plantarea unui pom. După ce mafioţii, în complicitate cu edilii noştri, au tăiat pădurile Bucureştiului şi sînt pe cale să termine şi Băneasa, Primăria se gândeşte să redea plămînii oraşului tot cu preţul bietului contribuabil – care, vezi bine, n-avea destul de alergat şi aşa pentru astfel de daraveli. Aşadar, cumperi pomul

de la Primărie, îl plantezi într-o zonă stabilită, supravegheat de un angajat de la spaţii verzi, îi faci poză copacului, Primăria îţi eliberează un certificat, iar cu dovada asta în mînă poţi să te însori sau să-ţi înregistrezi maşina. Aşa, angajaţii Primăriei nu vor mai munci, ci doar vor supraveghea. Drept pentru care, propunem să li se dea şi o leafă mai mare, de şefi.
Nastruşnica iniţiativa legislativă îi aparţine viceprimarului Robert Ionescu, plantat acolo de PNG, de conivenţă cu PL-D.

Apusul unui patriarh

În luna mai a.c., Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Sîrbe a decis să îşi asume toate responsabilităţile patriarhului (întronizat în 1990). Arhiepiscopul Amfilohije a fost desemnat să exercite atribuţiile executive ale funcţiei de patriarh. Patriarhul Pavle are 94 de ani şi este spitalizat de mai multă vreme. O parte a episcopilor sîrbi au anunţat că starea sănătăţii patriarhului s-a îmbunătăţit. Între timp, Sinodul a înregistrat cererea PF Pavle de retragere din scaun pe motiv de boală. Alţi episcopi pun la îndoială autenticitatea cererii. Episcopul Lavrentie a declarat că patriarhului este grav bolnav şi nu mai poate nici să scrie, nici să vorbească. „Este o chestiune de săptămîni şi, din acest motiv, nu ar trebui să ne grăbim cu alegerea noului Patriarh. Este bolnav, dar nu obstrucţionează activitatea şi viaţa Bisericii“, a subliniat episcopul Lavrentie.

Părintele Boian, caterisit pe nedrept

Părintele Boian Alexandrovici, singurul preot român care a ridicat o biserică pentru românii din Serbia, a fost caterisit pe 26 octombrie de Episcopul Iustin, care păstoreşte Eparhia Ortodoxă Sîrbă a Timocului. Între capetele de acuzare se număra şi acela că a slujit în limba română, deşi partea sîrbă s-a angajat în comisia mixtă de dialog cu Patriarhia Română să ofere asistenţă religioasă românilor în limba maternă. Părintele Boian a fost hirotonit de PS Daniil, Episcop locţiitor de Dacia Felix (eparhie constituită pe locul vechii episcopii de Remesiana) ca preot al românilor din Timoc, ulterior el fiind investit şi protopop. Actul caterisirii a fost analizat, la sfîrşitul lunii trecute, de Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, care l-a declarat drept invalid şi care l-a împuternicit pe PS Daniel să găsească o soluţie de rezolvare frăţească a neînţelegerii, împreună cu partea sîrbă.

Umbra lui Andrei Şaguna, la Gyula

Partidul de extremă dreapta Jobbik („Mişcarea pentru o Ungarie mai bună“) şi organizaţia paramilitară Garda Maghiară au oprit ridicarea unei statui a mitropolitului Andrei Şaguna în curtea Catedralei Ortodoxe din Gyula. Decizia amplasării statuii a fost luată într-o şedinţă comună a guvernelor român şi maghiar, în noiembrie 2007. Kis-Pal Botond, preşedintele filialei Jobbik din oraşul Gyula a declarat: „Andrei Şaguna! Pînă aici! Niciodată nu va exista o statuie a unui fost mitropolit ortodox român în Gyula! Dincolo de radicalismul naţional, dincolo de bunul-simţ, existenţa unei statui a unui mitropolit român declarat împotriva maghiarilor nu va fi tolerată în oraş...“. În schimb, în România există statui ale criminalului de război Albert

Wass, ucigaş de români şi de evrei, care este comemorat anual de extremiştii maghiari de la noi – anul acesta, chiar pe banii statului român. Şi asta în condiţiile în care legea românească interzice omagierea criminalilor de război.

Ucraina se laudă cu vechimea Cernăuţiului

Ucraina a organizat la Bucureşti o expoziţie de fotografii şi documente care marchează împlinirea a 600 de ani de la atestarea Cernăuţiului. Nici mai mult, nici mai puţin, ucrainienii pretind că vechea cetate a Bucovinei de Nord este ucrainiană dintotdeauna!
Dar dovada celor 600 de ani de existenţă sigură o constituie Hrisovul Domnesc prin care domnitorul român Alexandru cel Bun dă, la 8 octombrie 1408, privilegii negustorilor poloni din Liov, pe care îi obliga să plătească vama la Cernăuţi. Şi-atunci, de unde ucrainieni? Provincia a fost mereu parte a Moldovei, pînă la răpirea ei de către austrieci. În 1918, a revenit la trupul ţării, pentru a fi iarăşi ocupată în vara lui 1940, eliberată în 1941 şi, ca un blestem, reanexată de URSS în 1944. Aşa au primit ucrainienii un pamînt plin de sîngele şi de istoria românilor, un tărîm al patriotismului românesc şi un loc de înaltă şcoală teologică. Acum, ca nişte hoţi obraznici, se laudă cu ceva ce nu le-a aparţinut fizic şi nu le va aparţine sufleteşte niciodată.

Se face dreptate mamelor

Vorba ceea: mai bine mai tîrziu decît niciodată. La final de mandat, parlamenarii au votat o lege care permite mamelor cu salarii mari să

primească o indemnizaţie pentru creşterea copilului – în concediul post-natal – în valoare de 85% din media veniturilor din ultimele 12 luni, dar nu mai puţin de 800 de lei. Pînă acum, indiferent că avea un salariu de 200 de lei sau de 10.000, o mamă primea 800 de lei. Era o inechitate, pentru că dacă ai salariu mai mare, contribui mai mult la bugetul de stat şi, în consecinţă, trebuie să beneficiezi de un ajutor mai consistent din partea statului. De asemenea, era o masură care descuraja natalitatea, în condiţiile în care şi aşa suntem în scădere demografică vertiginoasă. În plus, noua prevedere nici nu presupune un efort bugetar semnificativ. Potrivit ministrului muncii, Mariana Campeanu, din 1.900.000 de femei care contribuie la bugetul asigurărilor sociale, doar 20% au venituri peste salariul mediu.

Cică la noi nu va fi criza aşa de neagră

Ion Ghizdeanu, şeful Comisiei Naţionale de Prognoză (CNP), a declarat că la noi nu se poate vorbi despre o criză imobiliară cîtă vreme piaţa imobiliară românească e făcută de construcţiile în mediu rural şi de cele în regie proprie, plus economia neagră din domeniu. El crede că unele preţuri pe spaţiile rezidenţiale au scăzut nu din cauza micşorării activităţii, ci din cauza percepţiei pieţei. Potrivit lui Ghizdeanu, CNP estimează ca pe primul semestru din 2009 vor fi finalizate aproximativ 70.000 de construcţii. Prognoza de toamnă a CNP indică pentru anul viitor o creştere cu 4,7% a industriei şi cu 5,8% a serviciilor, în timp ce agricultura va avea o dinamică de 3,5%, pe fondul unei producţii bune şi în 2008. De asemenea, CNP anticipează o temperare semnificativă a consumului populaţiei, de la o creştere cu 10% în 2008 la 7,1% în 2009. Am zice, una peste alta, suportabil.

Cine împarte...

Cu patru zile înainte de începerea campaniei electorale, ministrul Sănătăţii, Eugen Nicolăescu, a semnat un ordin prin care trei din cele 12 computere tomograf cu care trebuiau dotate tot atîtea spitale au fost „redirecţionate“ de la Bacău, Craiova şi Timişoara către Alba, Călăraşi şi Zalău. Ministrul candidează pentru un scaun de deputat de Călăraşi, iar alţi doi colegi ai săi cu şanse, la Alba şi Zalău. Probabil că liberalii şi-au luat gîndul de la un fotoliu de parlamentar pe seama Bacăului, Craiovei şi Timişoara. Însă, manevra e subţire în comparaţie cu banii de la

buget direcționați de guvern, pe ultima sută de metri, către orașele conduse de primari liberali.

Mai bine incompetenți și cinstiți...

Un recent sondaj CURS relevă că majoritatea românilor ar prefera un guvern incompetent și cinstit unuia competent dar corupt. Asta în cazul în care ar avea de ales între cele două variante. Decizia devine mai dificilă cînd ai de ales numai între formule de guvern corupte și incompetente. Chiar așa: poate cineva să numească un guvern competent pe care l-am avut în ultimii 20 de ani de democrație? Dar unul cinstit?

Iar ne sperie cu dezastrul ecologic

Raportul Living Planet 2008, realizat de organizația americană World Wildlife Fund, atrage atenția că lumea se îndreaptă spre un dezastru (ecologic) mult mai grav decît criza economică globală. Oamenii ar consuma anual cu 30% mai multe resurse naturale decît poate să refacă Pămîntul, iar din 2030 am putea avea nevoie de două planete precum Terra, pentru a ne susține modul actual de viață. Chiar așa să fie? Păi cine consumă atîta, de vreme ce în Africa, în bună parte din Asia și chiar în America de Sud se moare de foame? Or fi occidentalii lacomi, dar n-au unde băga atîta. Și-apoi, raportul ăsta – ca și cele ale altor organizații ecologiste – nu se face pentru prima dată. Cum de marile corporații continuă să producă, să se extindă, să exploateze și să polueze tot mai mult, fără nici o grijă? Chiar își taie singure craca de sub picioare în goana după bani sau știu că alarmismul ecologic e pentru naivi? Și uite-așa, în curînd vom mînca fructe și legume din plastic, carne sintetică și alte prostii, bucuroși că le avem și pe astea.

Cioran, scos la vînzare de o îngrijitoare

Proprietatea asupra a 30 de manuscrise ale Emil Cioran, estimate la peste un milion de euro, este disputată în instanță, la Paris, de Biblioteca Jacques-Doucet și de o femeie de serviciu, care, din întîmplare, a găsit caietele în mansarda filosofului. Între manuscrise se află și jurnalul lui Cioran din perioada 1972-1980, pe care autorul îl voia distrus, după cum scrie pe fiecare caiet. Tribunalul parizian va da o decizie în acest caz pe 3 decembrie a.c.

Editorial

(urmare din pag. 3)

PNL, celelalte partide și-au pus candidați necunoscuți, slabi și fără șanse; la fel s-a procedat în colegiile care au revenit PD-L și PSD. Alta: între ideologiile asumate public și măsurile de guvernare nu există adesea nici o legătură; iar ideologiile pot fi schimbate, declarativ, peste noapte, cum s-a întîmplat în cazul PD(-L), PUR/PC și PRM. Încă una: între partide are loc un permanent transfer de oameni, ca la fotbal; cineva poate fi, fără complexe și emoții, ieri – social-democrat, azi – liberal, mîine – conservator. La cum decurg lucrurile, ai zice că victoria „României" contra României e garantată. Pentru că România profundă e sub sedative. Ea trebuie trezită, ca să poată fi salvată. Deșteptarea ei s-ar petrece prin *restaurarea persoanei*[1]. Persoana e scînteie de divinitate, e omul liber, demn, conștient și prezent – în sensul atribuit de părintele Arsenie Papacioc[2]. Românul restaurat ca persoană nu va mai putea fi nici desconsiderat, nici înșelat, nici folosit.

1. Pentru aceasta pledează, în esență, Ovidiu Hurduzeu și Mircea Platon în ultima lor carte, „un manifest la patru mîini", *A treia forță: România profundă* (Editura Logos, București, 2008).
2. „Să facem act de prezență: să credem, să iubim, să nădăjduim... [...] Să recunoști că ești fiul lui Dumnezeu și să trăiești în El. [...] Actul de prezență este o jertfă permanentă și plăcută. Și cînd îl faci, începi să trăiești". (Părintele Arsenie Papacioc, în *Formula As*, nr. 749, 2006)

Noi gânduri despre ortodoxul român, în lume, astăzi:

Despre câteva lucruri pe care le putem face*

Mircea Platon

1. Ortodocșii și ortomocșii

Criza socială şi politică a României actuale se datorează şi faptului că discursul public ortodox românesc e dominat de două versiuni „monofizite“ ale ortodoxiei. Prima constă în a preda Biserica lumii, a doua constă în a refuza Bisericii lumea. În primul caz, îl facem pe Hristos cetăţean şi modernizăm Biserica, adică o facem „din lume“. În al doilea caz, îl punem pe Hristos sub un clopot de sticlă, îl ferim de germenii unei lumi rele, căzute, îl menţinem pur în „biserica interioară“ sau dincolo de iconostas. Ambele versiuni împiedică Biserica să lucreze în lume, anulează tensiunea teandrică. Făcând Biserica una cu veacul, o împiedicăm să prefacă veacul, o prefacem pe ea în veac. Izolând Biserica de veac, o împiedicăm de fapt să lucreze în veac ca să-l prefacă. Fie o supunem veacului, fie o separăm de veac, rezultatul e acelaşi: Biserica devine irelevantă veacului şi oamenii devin fie fiare, fie strigoi.

De aceea, trebuie să facem o distincţie între ortodoxie şi ortomokshie. Numesc ortomokshie tocmai această dublă varietate de ortodoxie „hinduizată“ susţinută de mulţi creştini astăzi. Moksha, mântuirea hinduistă, era fie o mântuire sub semnul belşugului aici şi acum, fie mântuirea depersonalizată a „spiritului“ eliberat de trup şi unit cu Brahman-Atman. Amândouă formele erau, în genere, legate de împlinirea exactă şi minuţioasă a unor ritualuri complicate. Făcând o analogie, avem în moksha cele două forme preferate de „mântuire“ a lumii ortodoxe româneşti de azi: forma de simpozion, şi cea de ortodoxie de debara. Ortomokshia de simpozion oferă, la capătul a complicate ritualuri, plecăciuni, iniţieri, osteneli şi intrigi, mântuirea aici şi acum, raiul civilizat al clubului, înlesnirile „elitei“, bucolismul hidraulic al unui Solomon de Caus. Ortomokshia de debara oferă satisfacţia de a fi „pur“ şi „smerit“, posibilitatea de a putea să simţi că tu şi cu „Dumnezeul tău“ aveţi dreptate şi că restul lumii e foarte, foarte, foarte rău şi nu-l merită pe Hristos. Şi nici pe tine.

Dacă prima formă de ortomokshie e o formă de complex de superioritate de tip Dumnezeu Tatăl, a doua formă e o formă de complex de superioritate de tip Dumnezeu Fiul. Amândouă au în comun ideea unei elite – de înţelepţi sau de „sfinţi“ – preocupate doar de sine, izolată sublim de lume în nirvana pământească sau cerească.

* Ţin să-i mulţumesc aici publicistului creştin Gheorghe Fedorovici pentru lucidele observaţii ale domniei-sale. Orice eroare, neinspirată teologumenă sau stângăcie îmi aparţine, desigur, doar mie.

Unii fac totul pentru Dumnezeul acestei lumi, ceilalți fac totul pentru alt Dumnezeu decât cel care atât a iubit lumea încât şi-a dat Fiul să sufere pentru ea. Unii disprețuiesc lumea cinic, folosind-o, alții urăsc lumea şi se tem de ea. Unii trag sfori, ceilalți cred în teoria conspirației. În genere, trăiesc în simbioză. Pentru aerul lui împăcat, prosper, gudurător, primul tip ar putea fi subclasificati drept „ortomopsul". Pentru aerul lui hirsut, deprima(n)t, ferapontic, celalalt ar putea fi subdenumit „ortoboxul". Unii sunt paznicii „civilizației", ceilalți, ai „tradiției". Pentru ortomocşi (ca să le românizăm numele), Hristosul care nu e nici „gentleman", nici cu cearcăne, nu există[1].

2. Datoria noastră

În condițiile în care totul pare a converge astăzi înspre a-l ascunde pe Hristos în faldurile „tradiției" sau în pauzele de publicitate ale „modernizării", datoria oricărui creştin este aceea de a-L descoperi sieşi şi altora pe Hristos. Creştinul trebuie să trimită la Hristos. Să devină icoană. Să devină deschidere către Hristos. A face politică ortodoxă nu înseamnă a face politică în numele lui Hristos, nu înseamnă a face politica ierarhilor, nu înseamnă a transforma „turma" în propria circumscripție electorală pe care să o mulgi de voturi. A face politică ortodoxă nu înseamnă a face politica „intereselor Bisericii", o Biserică văzută ca un centru de putere lumească. A face politică ortodoxă înseamnă a te implica în treburile cetății împreună cu Hristos. Politica ortodoxă nu e politică ideologică. Aşa cum Ortodoxia nu e o ideologie, ci o cuminecare cu Adevărul care e Cuvânt şi Persoană şi Dumnezeu Fiul, aşa nici politica ortodoxă nu se poate face în numele unei ideologii. Politica ortodoxă porneşte de la persoană: de la Persoanele Sfintei Treimi şi de la persoana umană. În lumea politică, de afaceri, în mass-media, în lumea în viteză de astăzi nu există persoane, ci doar indivizi sau mase, „consumatori", „votanți", „public", „populația". Persoana e un mod de a privi omul specific creştinismului: „Întrucât este revelată prin Întruparea Fiului, categoria 'persoanei' are un sens propriu doar în creştinism."[2]. Şi necreştinul e persoană. Dar necreştinul poate învăța doar de la creştin cum să-şi vadă semenii ca persoane.

Departe de a fi o încercare de a instaura teocrația, vreun talibanism neaoş ortodox sau o ideologie protocronist-fascizantă, politica ortodoxă are a fi o formă de implicare în treburile cetății având în vedere persoana. Politica persoanei e opusă şi politicii individului (liberalism egoist), şi politicii masei (comunism, socialism, globalism, fascism). E politica omului care merge cu Dumnezeu. Care merge, deci, cu bine. Ca atare, nu e în primul rând o politică a scopului, ci a modului, a lui „cum?" şi a lui „cine?". Aşa cum eshatonul arde în fiecare clipă a istoriei, aşa cum Cuvântul nu era doar „la început", ci e acum Persoana de la temeiul tuturor lucrurilor, politica ortodoxă e nu încercarea de a construi raiul pe pământ, ci încercarea de a lucra lumea în acord cu temeiul ei, care e Logosul întrupat.

Dar, voi fi întrebat, mai concret, ce înseamnă acest lucru, care ne sunt datoriile? În termeni extrem de simpli şi direcți, cred că datoriile noastre politice, adică în lume, sunt următoarele: 1. să ne păstrăm integritatea morală şi intelectuală; 2. să avem curajul să vorbim atunci când Hristos e hulit şi când Dumnezeu ne-o cere; 3. să lucrăm, să ne câştigăm şi să ne ducem existența cu Dumnezeu în minte, în suflet şi în trup.

3. Cum şi de ce să ne păstrăm integritatea morală şi intelectuală

„Deci, precum ați primit pe Hristos Iisus, Domnul, întru el să umblați, înrădăcinați şi clădiți într-însul, întăriți în credință, după cum ați învățat, şi prisosind în ea cu mulțumită. Luați aminte să nu vă fure mințile cineva cu filozofia şi cu deşarta înşelăciune din predania omenească, după stihiile lumii şi nu după Hristos", zice Sf. Apostol Pavel în Coloseni, 2:6-8. Sf. Apostol Pavel ne previne aici nu doar împotriva „filosofiei" ca atare, asupra oricărei învățături având de a face cu simpla tradiție omenească, cu „stihiile", cu duhurile, cu natura elementară. „Filosofia" e aici

[1] Vezi eseul lui Karl Löwith, „Poate exista un gentleman creştin?", tradus şi prefațat de Gheoghe Fedorovici, la http://www.rostonline.org/blog/razvan/2008/08/poate-exista-un-gentleman-crestin.html.

[2] Gheorghe Fedorovici, *Şapte peceți*, Făgăraş, Agaton, 2007, 56.

şi religiozitatea care parazitează creştinismul: gnosticismul, angelismul, esoterismul, toate formele de „captare“ a inteligenţei şi de „înrobire“ a sufletului.

A-ţi păstra integritatea sufletească şi intelectuală nu e uşor într-o lume podidită de semne, minuni, profeţii, cuvinte şi indicatoare false. Dar a-ţi păstra integritatea sufletească şi intelectuală e esenţial dacă vrei să devii deschidere către Hristos în lume. Nu-l poţi indica pe Hristos dacă nu ştii unde este El. Şi nu poţi şti unde este dacă nu ai fi deja cu El: „Nu M-ai fi căutat dacă nu M-ai fi găsit deja“. Îl căutăm pe Hristos pentru că încă nu am devenit dumnezei după har. Dar vrem să devenim dumnezei după har pentru că L-am găsit. Îl căutăm pentru că nu ostenim să căutăm restaurarea în El, vindecarea întru Hristos. Deci a-ţi păstra integritatea morală şi intelectuală presupune a merge necontenit, prin urcuşuri şi căderi, dar a înainta necontenit, către restaurarea întru Hristos. Şi cum Hristos e Calea, Adevărul şi Viaţa, atunci înseamnă că o minte întru Hristos va fi o minte vie, nu bârfitoare, nu curioasă de dragul curiozităţii, nu flecară, ci vie: trează, capabilă să distingă, cu ajutorul lui Dumnezeu, binele de rău şi să întrevadă binele din rău şi răul din bine.

O minte nu are cum să fie trează în afara lui Hristos. Şi asta pentru că adevărata cunoaştere e de fapt practică. Filosofia era, în lumea clasică greco-romană, un mod de viaţă înainte de a deveni o metodă de aflare sau catalogare a adevărurilor. Pentru creştin, chemat să se cuminece cu Hristos, cu Adevărul, cu Logosul devenit trup, adevărul e revelaţia sacramentală: slujbă (închinare), cunoaştere slujitoare. Dumnezeu nu poate fi cuprins cu mintea, şi de aceea trebuie cunoscut slujindu-L. „Elita“ gnostică nu slujeşte, ci se slujeşte, şi de aceea nu cunoaşte. A nu sluji lui Hristos înseamnă a nu cunoaşte.

De aceea, a fi creştin ortodox în lume nu înseamnă doar a-ţi vedea de propriul suflet. Creştinismul nu e religia celor care vor să-şi vadă de propriul suflet. Ci e însoţirea cu Hristos, cu Fiul care s-a jertfit pentru că Dumnezeu Tatăl atât a iubit lumea încât L-a jertfit pe Fiul Său. A fi creştin înseamnă deci a umbla prin lume cu Hristos. A vedea lucrurile în Hristos. A vedea toate lucrurile în Hristos. Nu există lucruri la care nu ne e îngăduit, ca şi creştini, să ne uităm în Hristos. Nu există lucruri asupra cărora nu ne e îngăduit să lucrăm întru Hristos. E greu, dar nicăieri nu se spune că a te mântui e uşor. Pe de altă parte, e frumos pentru că libertatea e frumoasă. E, în termeni copilăreşti, o „aventură“. Robia nu e frumoasă, şi nici surogatele de „libertate“ pe care ni le oferă diferiţi „tătuci“: experţi ai „globalizării“ sau ai altor „tehnici“ de „integrare“ într-un absolut transcendent sau imanent. Atât timp cât ne vom mulţumi să fim „curatori“, să administrăm citate din Sfinţii Părinţi, „trecutul“ neamului, „memoria“, „viitorul“, „integrarea“ etc., nu ne vom putea dezrobi. Dumnezeu nu ne-a chemat la El şi nu şi-a trimis Fiul să moară pe cruce pentru ca noi să stăm în debarale şi să anunţăm anonim pe internet sfârşitul lumii. Dumnezeu ne cheamă la El şi ne cheamă să lucrăm, liturgic, ascetic, profetic, apologetic, sau chiar prozaic, la mântuirea lumii. Şi mântuirea lumii începe, poate, cu mântuirea noastră. Dar poate că mântuirea noastră nu începe cu „grija“ pentru mântuirea noastră, ci cu iubirea de Dumnezeu şi de aproapele. Mântuirea noastră începe cu lepădarea de noi, nu cu reafirmarea importanţei noastre.[3]

De aceea, pe acest fundament liturgic trebuie să facem politică creştină având în vedere persoana şi antrenarea trezviei duhovniceşti şi a lucidităţii intelectuale. De exemplu, restaurarea sistemului de învăţământ din România nu e o misiune necreştină pentru că, chiar dacă nu e vorba de „mine“, e vorba de milioane de persoane schilodite de o uriaşă maşinărie de tocat suflete de copii. Dincolo de icoanele din clase sau de orele de religie, contează ca întregul învăţământ să se facă avându-se în vedere persoana. Nu trebuie să avem în vedere infiltrarea, cu o oră de religie şi cu o icoană pe perete, a unui mediu ostil religiei, ci normalizarea programei de învăţământ, a scopurilor procesului educaţional în România etc. Scopul procesului de învăţământ nu trebuie să fie acela de a produce semiconductori umani de ideologie, microcipuri biologice şi fochişti ai neantului consumerist. Scopul şcolii e de a contribui, alături de familie sau biserică, la împlinirea persoanei umane, la transformarea unui copil în om întreg.

[3] „E smerit mândruleţul“, zice părintele Arsenie Papacioc de asemenea smerenie plină de sine.

Sf. Vasile cel Mare spunea, referindu-se la educația tinerilor, că, de vreme ce creştinul trebuie să-şi „ritmeze" viața cu viața lui Hristos, trebuie să fim educați în acest sens: „Căci ni se cere să ne asemănăm cu Dumnezeu pe cât e posibil firii umane. Dar nu există asemănare fără cunoaştere, şi nici cunoaştere fără învățătură."[4] La baza acestei educații, şcolare sau duhovniceşti, Sf. Vasile cel Mare aşeza atât Noul Testament cât şi lucrările filosofilor şi moraliştilor clasici folosite în sens creştin. Educația nu se face numai acasă, sau numai la şcoală, sau numai pe stradă, sau numai la biserică. Se face peste tot: se face prin modul de viață. Şi de aceea trebuie să lucrăm în sens creştin. Mulți alții, bine plătiți şi bine țintiți, lucrează în sens necreştin asupra copiilor noştri. Nu putem doar să ne rugăm pentru copiii noştri. Trebuie să lucrăm, ajutați de rugăciune şi luminați euharistic, pentru ei. Politica creştină nu e politica scopurilor creştine, ci politica vieții creştine, a mijloacelor creştine. De fapt, scopul şi mijlocul coincid, fiindcă este vorba de o politică făcută de persoană în scopul realizării persoanei. Să privim deci învățământul din punct de vedere creştin, să privim copiii ca pe nişte persoane, şi atunci vom înțelege ce trebuie să facem. Şcoala nu e simplă acumulare de informații. Şcoala e pregătire pentru a înțelege şi a primi Tradiția, adică deschiderea către libertatea Persoanei. Disprețul arătat vieții umane în România de astăzi, de la pacienții aruncați din ambulanțe la colț de stradă la moartea copiilor abandonați sau abuzați de părinții lor, nu e decât rezultatul ocultării Tradiției printr-un sistem de învățământ ideologizat şi prost, printr-o presă scrisă şi audiovizuală ideologizată şi proastă, printr-o viață de familie sfâşiată de sărăcie şi „căpşunărism", prin activitatea iresponsabilă a unei elite mercenare şi mediocre.

Nu afirmați doar ideea, creați şi contextul ideii, sau sugerați-l. Succesul ideilor de stânga se datorează faptului că par, şi sunt, potrivite mediului în care apar. Sunt potrivite lumii de azi. Dar lumea de azi nu e potrivită naturii umane. Şi atunci trebuie să legăm, mereu, ideile noastre de o continuă lucrare în scopul reafirmării naturii umane, adică a originii creaturale şi scopului îndumnezeit al omului. De aceea lupta noastră nu trebui să se reducă la afirmarea ideilor, ci la crearea contextului ideilor, la crearea unui spațiu pe care să-l locuim lucrându-l. Pentru că nu poți locui ceea ce nu lucrezi[5] . Şi, de aceea, nu mai putem locui România. Politica creştină trebuie să fie viață creştină în lume. Şi viața creştină în lume nu poate fi fuga de lume, ci prefacerea lumii.[6] La mod prozaic, această prefacere a lumii e o reformulare a lumii, o descoperire a ei. Descoperiți, de exemplu, prietenilor dumneavoastră cărți, locuri, acțiuni, oameni, mănăstiri, activități care ar putea fi țesute într-un context al unei vieți creştine. Nu creați realitătți paralele. Creați spații de „vecinătate".[7] Să ne adunăm în numele lui Hristos, să trăim împreună întru Hristos, să oprim România de la destrămare, cel puțin în jurul nostru.

Românii pare că au ajuns să trăiască într-un mod bizar, invers, dacă nu chiar pervers, îndemnul hristic de a-şi iubi duşmanii. Nu ne iubim duşmanii pentru Hristos, ci împotriva lui Hristos. Ne iubim duşmanul care ne separă de aproapele. Iubim ceea ce e străin firii, adică originii şi scopului, noastre: iubim păcatul. Iubim, de exemplu

[4] Despre Sfântul Duh, I, 2, III, 2.

[5] Vezi Fedorovici, *Şapte peceți*, 61-66.

[6] Sf. Vasile cel Mare scria că nimic nu e rău în sine, de vreme ce totul e creat de Dumnezeu. De aceea, nu suntem condamnați pentru simplul fapt că, de exemplu, avem familie, servicii, case, şi bunuri. Buna întrebuințare a acestora, libera lor întrebuințare în conformitate cu învățătura lui Hristos, ne ajută, spune Sf. Vasile cel Mare, şi să ne „purificăm de păcate şi să moştenim Împărăția cerurilor" (vezi regula 92 din Regulile morale ale Sf. Vasile cel Mare). Pentru modul firesc, organic, de viață creştină în lume - departe de actuala afectare ortomoxă care asimilează ortodoxia unei tehnici de autosuprimare - vezi şi predicile lui Leontius, un preot bizantin din secolul VI, în Fourteen Homilies, trand. Paul Allen şi Cornelis Datema, Brisbane, Australian Association for Byzantine Studies, 1991. Smulşi din lumea ortodoxiei organice, românii tind fie să se adapteze, să se asimileze coioților şi androizilor deşertului postmodern, fie să tânjească după lumea veche pe care o văd „conservată" în „cămara" bisericii. Un singur lucru nu îndrăznesc să facă: să purceadă la prefacerea lumii împreună cu Hristos, să lupte pentru o nouă organicitate. Nu vor să umble cu Hristos în lume, vor fie să uite de Hristos în lume, fie să uite de lume în Biserică.

[7] Vezi cum dezvoltă conceptul de „vecinătate" Ovidiu Hurduzeu, în Ovidiu Hurduzeu şi Mircea Platon, *A treia forță: România profundă*, Bucureşti, Ed. Logos, 2008.

„inteligența“ sau „deșteptăciunea“, mai mult decât caracterul. Poate că, pentru a învăța cum e să ne iubim dușmanii, trebuie să reînvățăm să iubim. Să reîncepem să ne iubim prietenii, aproapele. A-ți iubi lucid, integru, aproapele, copilul, soția, familia, satul, cartierul, orașul, neamul, țara, nu e lucru deșert sau anticreștinesc atât timp cât e vorba de iubire, adică de dăruire întru Hristos, și nu de altceva, de dorință de dominare, de exemplu. România e o țară plină de „tătuci“ care trebuie să redevină „frați“, fârtați întru Hristos. Aș spune „frați de cruce“, dacă nu m-aș teme că voi fi atacat de cicisbeii elitei gata să detecteze „legionarismul“ chiar și acolo unde nu este.[8]

Românii au ajuns unde au ajuns și pentru că nu și-au iubit copiii. Nu și i-au iubit. Le-au dorit „binele“. Au vrut să-i „vadă aranjați“. Când iubești pe cineva nu vrei să-l vezi aranjat, încrustat, fixat într-un „bine“ străin, într-o structură moartă, într-un conformism convenabil. Îl vrei viu. Și Viața e Cale și Adevăr. A-ți vrea copilul „aranjat“ înseamnă a-l vrea mort, rigid. A ne iubi copiii înseamnă, de exemplu, în plan concret, cotidian, a nu-i mai împinge către „facultăți care se caută“. Uitați-vă la cine sunt ei. Sunt niște persoane. Sunt diferiți de voi. Sunt ai voștri și totuși diferiți de voi. Sunt din voi și totuși liberi. Noi, voi, i-am adus în lume. Dar să nu-i facem ai lumii. Vedeți care e vocația lor, de ce natură e libertatea lor. Vedeți care sunt darurile cu care i-a înzestrat Dumnezeu. Educați-le acele daruri. Ajutați-i să înflorească, nu să se „aranjeze“.[9] Nu e întâmplător faptul că actualul dezastru socio-cultural al României e „administrat“ de o elită alcătuiă din fiii, „aranjați“, ai nomenclaturiștilor anilor ’50-’80.

Dau aceste exemple concrete pentru că mi s-au cerut mereu exemple concrete și pentru că mi se pare că cel mai greu ne e să vedem cum se leagă ideile de practică. Asta e tocmai pentru că nu vrem să înțelegem că, pentru creștin, nu există teorie și practică. Există un mod de viață. Dacă trăiești cu o icoană în gând, atunci vei vedea totul în jurul tău într-un mod care îți va reordona înțelegerea lumii și prioritățile. Când vei înțelege ce ți se întâmplă, vei înțelege și cum trebuie să trăiești. Luciditatea, integritatea morală și intelectuală (care nu exclude „înțelepciunea șarpelui“ dacă e însoțită de „curățenia turturelei“, deși parcă prea mult „duh pitonicesc“ s-a manifestat în noi în toți acești ani) nu sunt mofturi, fleacuri, imposibilități. Ar trebui să fie modul nostru de a locui, lucra și privi lumea.

4. Cum și de ce să vorbim când Dumnezeu ne-o cere

Acum, dacă stai în lume, trebuie să și comunici, să conlucrezi. Am auzit de multe ori în decursul ultimilor ani că trebuie să facem ascultare, să fim mici, umili, ascultători. Mesajul venea din surse pseudoisihaste de inspirație fie ecumenică, fie înalt-ierarhică, de la ierarhi interesați în menținerea discursului ortodox la nivelul unui triumfalism mieros, al unei smerenii viclene și al ascultării împotriva lui Hristos. Elitele ierarhice ne spun că trebuie să facem ascultare. Că suntem laici. Dar iată ce spun Sfinții Părinți.

Sf. Grigore de Nyssa spune, în scrisorile sale, că: „Atunci când biruiau învățăturile eretice, era un lucru bun să îți asumi riscul de a te opune autorităților datorită cărora doctrina adversarilor lui Dumnezeu părea să biruiască, trebuie să te împotrivești astfel încât cuvântul mântuitor să nu fie aservit puterilor omenești.“[10] Fratelui său Petru, episcopul Sevastiei, Sf. Grigore de Nyssa îi scrie că i s-ar fi părut: „Rușinos și complet lipsit de noblețe, atunci când inamicii nu își camuflează absurditățile, să nu vorbească cu îndrăzneală pentru adevăr.“[11] Iar Petru îi răspunde îndemnându-l să nu abandoneze lupta împotriva inamicilor lui Hristos și să străpungă cu spada scrierilor sale șarpele aciuat în scrierile ereticilor: „Cât despre iritarea care transpare din tratatul tău, ea

[8] Vezi, pentru discutarea cazului unui fost apologet al lui Corneliu Zelea Codreanu, actual vânător de „legionari“, „slavofili“ și „pășuniști“, aici: http://www.rostonline.org/blog/razvan/2008/08/iulian-capsali-despre-mihail-neamtu.html

[9] Vezi, pentru importanța educației în viețile sfinților ortodocși, și pentru sănătoasa tensiune dintre „cultură“ și „rusticitate“, Evelyn Patlagean, „Ancienne hagiographie byzantine et histoire sociale“, în *Structure sociale, famille, chretiente a Byzance IV-XI siecle*, London, Variorum Reprints, 1981, V.

[10] Grégoire de Nysse, *Lettres*, trad. Pierre Maraval, CERF, 1990, 131.

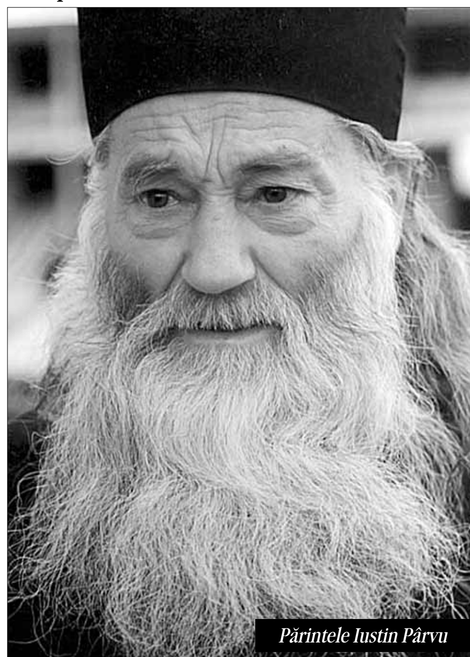
[11] Grégoire de Nysse, *Lettres*, 315.

procură sufletului plăcerea sării."[12] Creştinul, monahul, episcopul, laicul, are a vorbi puterii în numele lui Dumnezeu, şi când episcopul se manifestă doar ca „putere omenească", are a îndrăzni să-i vorbească şi acestuia în numele lui Dumnezeu. „Pustia" nu e o fugă de lume, ci un loc de unde poţi să vorbeşti liber lumii.

Astfel încât Părintele Iustin Pârvu e în perfectă simfonie cu tradiţia patristică atunci când spune: „Cei ce mărturisesc apărându-şi credinţa sunt ca nişte apologeţi ai vremurilor acestora. Este dovadă de curaj şi de sacrificiu să mărturiseşti pentru că astăzi, când adevărul este sistematic ascuns cu meşteşugire diplomatică, riscul este foarte mare: să-ţi pierzi serviciul, să ajungi pe drumuri, să intri la puşcărie, să fii caterisit."[13]

Să ne întrebăm: oare ce s-ar fi întâmplat cu noi dacă Hristos ar fi făcut ascultare faţă de Sanhedrin? Dar dacă ar fi recunoscut în Pilat un agent civilizator, reprezentantul unui imperiu care a adus ţăranilor Samariei, Iudeii, Galileii şi Idumeii drumuri, un sănătos sistem de taxe, băi publice şi toate celelalte elemente ale civilizaţiei? Iisus nu a confundat mântuirea cu civilizaţia. Hristos nu a fost nici anarhist. Nici măcar un subversiv de debara. A predicat prin pieţe, a vorbit cu oamenii, a trimis apostoli. Nu a vrut să dărâme imperiul. A vrut să mergem pe Calea Lui prin imperiu, nu pe drumurile imperiului.

Într-un imperiu trăim şi noi astăzi. E un imperiu care are sclavi. „Sclavi fericiţi", cum le spune Ovidiu Hurduzeu apusenilor, şi sclavi nefericiţi, cum ne apar mulţi români astăzi. Sf. Vasile cel Mare vorbea de mai multe tipuri de sclavi. Unii sunt sclavi pentru că au fost cuceriţi militar. Aşa am fost noi sub comunism. Alţii, spunea Sf. Vasile cel Mare, sunt sclavi pentru că, din cauza sărăciei lor, au fost înrobiţi „precum egiptenii, Faraonului". Aşa sunt românii obligaţi astăzi să se dezrădăcineze sau să-şi vândă sufletul pentru a putea să supravieţuiască. Creştinii primelor veacuri încercau să răscumpere sclavii creştini a căror virtute era periclitată de stăpânii lor. Astfel, şi politica ortodoxă ar trebui văzută ca o încercare de a dezrobi „sclavii" români, creştini a căror virtute e siluită de stăpânii politici, corporaţi, intelectuali. Din păcate, politica românească de astăzi pare a avea un singur obiectiv (dacă îl are!): acela de a transforma sclavii nefericiţi în sclavi fericiţi. Atât. Nimeni nu vorbeşte de libertate.[14] Ba, mai mult, sclavia e denumită libertate, după cum a făcut teologul Mihail Neamţu, care, atunci când am deplâns urmările emigrării în masă a românilor, consecinţele dezrădăcinării lor prin inginerii sociale, a numit această dezrădăcinare o fructificare a „darului libertăţii". Da, copiii care se sinucid din cauză că le e dor de mamele lor plecate să schimbe scutece la pensionarii italieni trebuie trecuţi la rubrica „darul libertăţii": o nouă victorie a integrării României în imperiul UE!

Părintele Iustin Pârvu

[12] Grégoire de Nysse, *Lettres*, 319.

[13] Şi convorbirea continuă: „- Nu poate fi vorba despre un eroism exagerat? - Nu este un eroism deloc, ci frica de a nu-ţi vinde sufletul, este o datorie. A nu mărturisi este exagerat, a tăcea este mai grav. - Şi când trebuie să taci? - Când o fi timpul. Trebuie să ştii când să taci şi când să mărturiseşti. Dar de cele mai multe ori tăcerea este ascundere a acestor realităţi, o trădare a adevărului (...) - Cine-i îndreptăţit să mărturisească? - Cine are unele convingeri şi le mărturiseşte. Oricine. Nu ne băgăm în probleme pe care nu le cunoaştem şi nu suntem în stare să le susţinem, dar de cele pe care le cunoaştem ne ţinem de ele. Iar dacă vrei să faci o apologie mai serioasă trebuie să ai o cunoştinţă duhovnicească, un har special de la Dumnezeu să faci aceasta, cum făceau Sfinţii. De nu – trebuie să ai o raţiune bogată care să sintetizeze corect ce au spus dascălii Bisericii."

[14] „Acceptă să pierzi orice în afară de libertate", spunea Sf. Vasile cel Mare în omilia aspura psalmului XIV.

Aceasta e opinia elitelor politico-intelectuale, şi a clonelor ei de mâna a doua, despre tragedia românească a ultimelor două decenii: „darul libertăţii". Vorbesc astfel pentru că sunt interesaţi doar de rubrici, de statistici, de programe de finanţare, de „obiectivele integrării", de inginerii sociale şi financiare. Nu sunt interesaţi de om, de român, de tragediile eşecului lui în ţară, sau de durerile ascunse şi prăbuşirile eşecului sau împlinirilor lui departe de ţară. Pentru că şi împlinirea departe de ţară are durerile ei: durerea de a nu fi alături de cei dragi, durerea de a fi departe de biserica ta, de duhovnicul tău, durerea de a fi trebuit să te înstrăinezi, tu şi copiii tăi, pentru a putea supravieţui, în condiţiile în care ţara îţi e spoliată de o hoardă de hoţi şi prostită de o mână de ideologi cinici. Nu, elitele noastre nu sunt interesate de om, ci de „integrare". Oamenii sunt grafice, statistici, baterii biologice ale sistemului. Dacă îndrăzneşti să iei apărarea României profunde (profunde pentru că adevărate), a lumii organice căreia biserica i-a fost temei sute de ani şi în care a stat ca miezul în nucă, eşti numit „păşunist", „legionar", „paseist". Ţi se spune să te modernizezi, şi tu şi ortodoxia ta. Să mergi cu lumea. Să urli cu lupii.

Pornind de la constatarea enormului preţ omenesc pe care îl plăteşte România de 20 de ani încoace, cred că Biserica are a merge nu cu lumea, ci în lume. Nu trebuie să se modernizeze, ci să răspundă modernităţii. Să lucreze cu Hristos în lumea modernă. Biserica nu există ca să ne izoleze de lume. Mai mult încă: nu există ca să ne izoleze de lume în trecut. Biserica nu există ca seif al trecutului. Biserica nu ne restituie trecutul cu dobândă. Biserica există ca vindecare a vremelnicului întru Hristos. Biserica nu e club paseist. Nu e cenaclu de împletit. Nu e streaşină sub care te ascunzi până trece furtuna lumii moderne. Biserica e locul luptei şi al victoriei întru Hristos asupra vremelniciei, asupra păcatului şi a morţii. Şi noi, creştinii, suntem cei chemaţi să dăm această bătălie, cu rugăciunea şi cu fapta, cu rugăciunea ca faptă şi cu fapta ca rugăciune.

Există un mic amănunt al istoriei literaturii creştine de care nu se prea vorbeşte în România. E vorba de faptul că, în primele veacuri după Hristos, majoritatea lucrărilor apologetice - a scrierilor menite să apere creştinii de persecuţiile Imperiului Roman şi să prizente cinstit viaţa şi învăţăturile creştinilor – a fost scrisă de laici.[15] Există aşadar un atac asupra Bisericii şi, dincolo de viaţa liturgică, laicii au înţeles să apere Biserica în faţa autorităţilor. Or, astăzi, ce observăm? Există un atac, o presiune asupra Bisericii, şi Biserica răspunde prin doctoranzi în cele mai obscure subiecte de teologie academică. Nu neg nici utilitatea aprofundării studiilor dogmatico-istorice. Nu neg nici faptul că există şi excepţii la starea de fapt descrisă aici de mine. Dar disproporţia dintre cantitate şi calitate e strivitoare. Avem, în ultimele două decenii, generaţii întregi de studenţi în patristică. Unde mă întorc, numai de doctori în latină şi în greacă veche dau. Dar când vreau să aflu ceva esenţial, important pentru mine, laic, astăzi, pentru ca să pot apăra pe cineva de persecuţiile imperiului, pentru ca să pot să-l transform pe astăzi în „veacul ce va să vie", nu pot apela la aceşti doctori în pustiu.

Trebuie să merg singur la surse. Şi apoi, dacă îndrăznesc să spun ce am găsit acolo, la surse, doctorii îmi strigă că nu sunt „teolog". Că nu sunt „specialist". Că nu am studiat la Sorbona, la King's College sau la Wissenschaftskolleg zu Berlin, locuri de înaltă spiritualitate isihastă în original. Şi eu le răspund acestor doctori că să fie sănătoşi, că mi se pare că au ajuns specialişti doar

[15] Vezi Athenagoras, *Embassy for the Christians. The Resurrection of the Dead*, trad. Joseph Hugh Crehan, New York, Newman Press, 1955, 3.

în a le aminti altora că nu sunt specialişti. Nu ştiu, asemenea doftorilor lui Moličre sau Goldoni, decât să ne „ia sânge“. Nu mă interesează oamenii care trăiesc nu pentru ortodocşi, ci de pe urma ortodocşilor, nu pentru Hristos, sau cultură, sau ce mai vor ei, ci de pe urma lui Hristos, sau a culturii. M-am săturat de căpuşe, fie ele şi docte. Mai ales dacă sunt docte, semidocte şi sfertodocte, adică îşi fac iluzii în privința adevăratei lor naturi de căpuşe.[16]

5. De ce și cum trebuie să lucrăm: cum ne înmulțim talanții?

Am auzit multe voci care mi-au spus: bine, bine, am înțeles, aşa e, aşa ne-am gândit şi noi, suntem de acord, dar acum spuneți-ne care e soluția. Şi am obiectat întotdeauna la acest tip de reorientare. Oamenii nu au nevoie de mai mult „Mircea Platon“, ci de Hristos. Eu nu scriu pentru ca să devin un guru. Nu vreau ca oamenii să schimbe dependența de „elită“ pe dependența de Mircea Platon. Sau, pentru că nu e nici un pericol în acest ultim sens, pe dependența de Dan Puric, de exemplu. Şi spun asta pentru că am auzit voci care spuneau că atât de mult îl iubesc pe Dan Puric încât şi-ar dori ca el să se lase de regie/actorie şi să umble prin țară predicând. Şi m-am revoltat, pentru că oamenii aceia, bine intenționați, voiau ca Dan Puric să se lase de actorie pentru ca să „joace“ după cum le place lor, pentru ca să-l fixeze într-un „rol“. Şi m-am bucurat când Dan Puric a spus că el mărturiseşte şi luptă cum luptă din cauză că mulți din cei care ar trebui să o facă, „profesioniştii“ mărturisirii şi slujirii ca să zic aşa, nu o fac. Dan Puric e un artist creştin. Mărturiseşte cu putere şi convingător. Dar el e artist. Dacă un artist poate mărturisi, de ce profesioniştii teologiei, slujirii şi mărturisirii nu-şi fac treaba? Unde e vocația lor? Care e vocația lor? Unde-şi înmulțesc talanții?

Răspunsul la această întrebare trece prin elucidarea altei chestiuni, cea a negării valorii şi însemnătății creştine a lucrului în lume. Ortodocşii au ajuns parcă să semene cu monahii catolici, cei împărțiți pe specializări: unii lucrează, unii sunt contemplativi, unii tac, unii cerşesc. Această înțelegere schizoidă a ortodoxiei e complet străină de duhul ei adevărat, pentru care rugăciunea e lucrare şi lucrarea e rugăciune nu pentru că se substituie una celeilalte, ci pentru că se contopesc, asemenea rugăciunii lui Iisus cu bătăile cordului.

Pentru laic, Ortodoxia nu e doar post şi rugăciune, doar bătut mătănii la tine în camera ta de bloc. Nu doar asta mântuieşte. Lucrul bun mântuieşte. Să faci un lucru bun mântuieşte. De ce? Pentru că nu poți face nici un lucru bun fără ajutorul lui Dumnezeu, fără mila şi harul lui Dumnezeu: „Fără Duhul Sfînt nu poți să faci nici măcar o ciorbă“, spunea părintele Galeriu[17]. A face un lucru bun înseamnă a-l face de la început la sfârşit. A lua de la bun început şi a duce la bun sfârşit. Or cine e Alfa şi Omega întregii firi? Cine e Cuvântul de la început şi de la sfârşit? A face un lucru bun înseamnă a-l primi de la Hristos, a-l lucra întru Hristos pentru a-l duce la bun sfârşit în Hristos.

A-l lua de la Hristos înseamnă a lucra pentru că aşa ne-a rânduit Dumnezeu în această lume. Şi pentru că ne-a rânduit, ne-a dat şi anumite vocații, chemări, înclinații, talente. Şi de aceea am spus că părinții nu trebuie să-şi „aranjeze“ copiii, ci să-i ajute să-şi urmeze vocația. Pentru că talentul e „dar de la Dumnezeu“: e talant. Şi trebuie să lucrăm, cu ceea ce ne-a lăsat Dumnezeu, pentru Dumnezeu. Şi a lucra pentru Dumnezeu înseamnă a lucra nu pentru noi, ci pentru aproapele, pentru familie, pentru prieteni, pen-

[16] Sf. Nicolae Velimirovici spunea, referindu-se la „intelectuali“: „Dezvoltarea intelectuală a unui om este foarte uşoară şi rapidă; despărțită însă de împreună-dezvoltarea cu mintea, de curăția inimii şi a sufletului, devine foarte primejdioasă (...) Pentru dezvoltarea intelectuală ce formează o pătrime din om, avem cinci simțuri, iar pentru dezvoltarea celorlalte trei pătrimi din om, avem cele patru Evanghelii. Ca să putem ajunge intelectuali, ne stau la îndemână mii de învățători, iar pentru a deveni oameni desăvârşiți, stă singur Hristos. A spune: eu sunt intelectual este acelaşi lucru cu a spune: eu sunt o pătrime de om. De aceea numele de 'intelectual' este nume neomenesc şi o acuzare a propriei tale persoane“ (*Învățături despre bine şi rău*, trad. Teofil Petrescu, Bucureşti, Sophia, 2001, 93). Esențială pentru lămurirea căderilor morale şi intelectuale ale lumii ortodoxe şi apusene e şi o altă carte a Sf. Nicolae Velimirovici, *Prin fereastra temniței*, apărută la mica, dar excelenta editură Predania în 2008.

[17] Precizare a dlui Gheorghe Fedorovici.

tru vecini, pentru duşmani.[18] Lucrezi ca să trăieşti, lucrezi ca să trăieşti întru Hristos, lucrezi ca să poţi face bine, lucrezi ca să faci milostenie. Actualul dispreţ arătat lucrului în lume are drept urmare, în România, abandonarea vieţii reale, cotidiene, tuturor ticăloşiilor şi mafioţilor şi înmulţirea falşilor profeţi, a „fachirilor" ortodocşi. Ne trebuie, în Biserică, nu mai multă lumină, că de „iluminaţi" suntem sătui şi lumina candelei şi a lumânărilor de ceară curată e bună, dar mai mult aer! Mi-e teamă că în aer atât de stătut şi cu obloanele atât de bine trase, nici Sfântul Duh nu va mai avea pe unde sufla.

De ce credeţi deci că are Dan Puric ecou? Pentru că mărturisirea sa e cea a unui om viu, care încearcă să trăiască cu Hristos. Dan Puric e un om care îşi ascultă chemarea, în lume. Aşa cum Părintele Iustin Pârvu, sau Părintele Arsenie Papacioc, îşi ascultă chemarea, în monahism. Aşa cum Părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Dumnezeu să-l odihnească, şi-a ascultat chemarea, în lume. Sunt oameni care mărturisesc şi au mărturisit cu folos pentru noi pentru că au ce mărturisi. Sunt oameni reali, fie că sunt în lume, în mănăstire, în exil sau în temniţă. Nu ocolesc realitatea, ci o prefac. Or, în România zilelor noastre, fuga de realitate îmbracă şi forme hedonist-consumiste şi forme religioase. Şi forme „tătucic" sfătoase. Dispreţuind lucrul în lume în favoarea unui aşa-zis isihasm pentru care de fapt nu avem nici o chemare, nu facem nimic bun. Nu e lucrul lui Hristos, ci al nostru.

Creştinii primelor trei veacuri, trăind într-un imperiu ostil, au lucrat liturgic, apologetic, misionar şi caritabil. Creştinii Bizanţului au trăit într-un imperiu legat organic de Ortodoxie. Monahii, după cum scria Alexandru Schmemann, au recuperat libertatea pe care legătura intimă dintre ortodoxie şi împărăţie o putea periclita. Monahii au apărut ca semn că Biserica nu e din lume, nu e un minister, nu e poliţia bunelor-moravuri a unui imperiu pravoslavnic. Creştinismul e libertate. Monahii nu au fugit de lume. Ci au fugit din lume pentru ca să-l poată aduce pe Hristos în lume. De la Sf. Maria Egipteanca întrebând în pustia ei pe un vizitator ce se mai întâmplă în lume, ce se mai întâmplă cu regii, cum e administrată biserica,[19] până la sfinţii stâlpnici care făceau dreptate între păstorii de diferite religii care veneau la ei la „judecată", până la Sfinţii Părinţi care-i sfătuiau pe împăraţi aşa cum Daniil Sihastru a făcut mai târziu cu Ştefan cel Mare, până la Sf. Simeon al Tesalonicului care s-a opus şi unirii cu Roma şi a îndemnat şi la rezistenţa armată împotriva Otomanilor, până la creştinii care fugeau în deşert ca să se despătimească pentru ca apoi să se întoarcă şi să scandalizeze ortomocşii vremurilor lor umblând prin cartierele rău famate ale Bizanţului căutând să salveze de la pierzanie suflete de prostituate, până la laicii care au mărturisit prin scris sau prin martirajul care transformă trupul în Cuvânt, Ortodoxia nu a fost niciodată o formă de fachirism, o afacere privată de shaolin duhovnicesc.

În creştinismul premodern, ascetismul, retragerea din lume era combinată cu denunţarea mai-marilor lumii, o denunţare a lumii înţelese ca scop şi cauză în sine. Or, în ortodoxia noastră de astăzi ascetismul pseudoisihast e combinat cu slujirea mai-marilor lumii, cu botniţa pusă omului mic în numele ascezei şi ascultării, o asceză şi o ascultare care nu mai sînt cerute în vederea eliberării de patimi, ci în scopul unei slujiri necondiţionate, mecanice. După cum îmi scria recent Gheorghe Fedorovici: „În esenţă, monahismul creştin constă în a-i aminti lumii că nu se poate salva decît lepădîndu-se de sine, adică de orice pretenţie de dominaţie. Hristos singur e Domn peste toate şi tocmai de aceea a fost dat morţii: de iudei, care nu credeau că Iisus Hristos este Domn al veacului viitor; de romani, care nu-L puteau primi pe Iisus Hristos ca Domn al veacului acestuia. Astăzi, lucrurile au rămas la fel în ce-i priveşte pe iudei cît şi pe romani. Cu menţiunea că, pentru

[18] La întrebarea unui monah legată de talantul evanghelic care trebuie fructificat, Sf. Vasile cel Mare a răspuns: „Cred că părabola se referă la toate darurile lui Dumnezeu. Fiecare, dacă Dumnezeu a judecat că e bine să-l binecuvânteze astfel, trebuie să multiplice roadele acestui dar şi să-l facă să servească binelui şi folosului cât mai multor oameni. Căci nu e nimeni care să nu fie părtaş la binefacerile lui Dumnezeu" (Stanislas Giet, *Les idees et l'action sociale de Saint Basile*, Paris, Gabalda, 1941, 38) În altă parte, Sf. Vasile spune că, „printr-o viaţă socială (politeias) bine orânduită putem atinge demnitatea îngerilor". Mântuirea nu e aşadar legată doar de pseudo-nevoinţa autistă, ci de întreaga viaţă creştină, în lume sau în afara lumii (Giet, 26).

[19] *Holy Women of Byzantium*, ed. Alice-Mary Talbot, Dumbarton Oaks, 1996, 78.

a controla totuşi veacul acesta, romanii au inventat o instituţie, papalitatea, care reprezintă în mod simbolic autoritatea exclusiv eshatologică a lui Hristos. Numai că, separând istoria de eshaton, monahismul ortodox deviant repetă logica iudeilor sau a romanilor după cum avem de-a face cu un monahism de tip „ortomops“ sau „ortobox“. Monahismul, care era o desprindere de lume, devine în formele lui deviante o esenţă a spiritului lumesc: o dată, atunci cînd se raportează la lume în termeni de putere, de stăpînire; a doua oară, cînd neagă lumea nu pentru că îi este potrivnică lui Hristos, ci pentru că este materială şi ‘captivă’ în timp, în istorie.“

Sfinţii părinţi interveneau deseori pentru a normaliza relaţiile dintre comunităţile săteşti şi autorităţile statului, îi apărau pe ţărani de cei care strângeau birurile în mod abuziv, de exemplu.[20] Rolul episcopului era şi acela de a-şi proteja turma de nedreptăţile magistraţilor care îi urau pe creştini.[21] Episcopul nu dădea din umeri în faţa nedreptăţii magistratului, oferind o rugăciune pentru oprimat şi un zâmbet mieros autorităţii de la care urma să extragă ceva bani pentru „un acoperiş nou la catedrala mitropolitană“. Rugăciunea ar trebui să fie prezentă, nu absentă. De prea multe ori episcopul e doar o absenţă „rugătoare“: un linguşitor al autorităţilor, un manager al unei Biserici SRL. Biserica nu are răspundere limitată, ci totală. Liturghia nu este o obligaţie care ne sîcîie în week-end, ci singurul eveniment inovator şi singura sursă a oricărui eveniment veritabil, adică a oricărui gest, întîlniri sau priviri exersate de persoane în lume. Biserica nu poate lipsi motivat, nu poate absenta „în rugăciune“. Biserica trebuie să fie o prezenţă a rugăciunii, o prezenţă care transfigurează, care responsabilizează.

De aceea, de vreme ce Biserica nu mai trăieşte astăzi în lumea ortodoxiei organice de altădată, rostul Bisericii nu e acela de a se retrage paseist în zonele „pure“ ale „trăirii“ pseudo-isihaste, ci de a izbucni cu puterea Sfântului Duh în lume, de a frământa lumea. Biserica ortodoxă nu există pentru a se salva pe sine – că doar nu suntem „aleşi“ puritani -, ci pentru a salva lumea. Şi nu poate salva lumea doar „rugându-se“ pentru ea. Nu poţi să-i vorbeşti de dragoste sclavului şi de libertate celui împietrit la inimă. Trebuie să ne facem tuturor toate: să le facem pe toate tuturor întru Hristos. Celui flămând sa-i dăm o rugăciune şi un loc de muncă sau doar o bucată de pâine dacă nu putem altfel. Celui în robie, o rugăciune şi o chemare la eliberarea lui, celui orfan o rugăciune şi un cămin etc. Nici să nu credem că suntem atât de îmbunătăţiţi încât rugăciunea noastră ajunge, nici să nu credem că trebuie să facem noi totul şi că ne putem mântui fără Dumnezeu.

Dacă eroii clasici acţionau mânaţi de dorinţa de a fi lăudaţi de semenii lor şi de posteritate (amor laudis humanae), mărturisitorii creştini acţionează motivaţi de dragostea de adevăr (amor veritatis), nu pentru glorie, ci pentru dreptate.[22] Adevărul pentru care mor creştinii e singurul care dă viaţă veşnică, nu doar umbra ei. Şi adevărul acesta poate fi trăit şi domestic, în lume, după cum ne arată vieţile sfintelor laice Maria cea Tânără şi Thomaďs din Lesbos, două sfinte căsătorite a căror viaţă ne poate folosi drept model şi drept dezminţire afirmaţiilor unor istorici catolici români care au scris că Bizanţul nu a avut sfinţi laici şi nu a propus alt model de sfinţenie decât pe cel al monahului.

Iată de exemplu ce spune altminteri asceticul Sf. Ioan Hrisostom despre rolul soţiei, fără de care, spune el: „Nici afacerile politice nu ar putea fi conduse corect. Căci dacă grijile lor domestice ar fi într-o stare de confuzie şi neorânduială, cei implicaţi în treburile obşteşti ar trebui să stea acasă, şi treburile politice ar fi prost administrate.“[23] Aşadar, bărbaţii, creştinii, au a face politică, au a se ocupa de treburile cetăţii, fie că sunt sfinţi, fie că nu. Nu e abuz de putere, e datorie creştinească pentru cei care au rămas în lume şi

[20] Vezi cazurile Sf. Nil şi Sf. Elias(Ilie) Spelaiotes în Rosemary Morris, *Monks and laymen in Byzantium*, 843-1118, Cambridge, Cambridge University Press, 1995, 109.

[21] Vezi, în corespondenţa sa, modul cum Sf. Vasile cel Mare intervenea la autorităţi pentru apărarea văduvelor, a unor sate persecutate, a uşurării sărăciei unor creştini etc. Vezi şi Giet, 374, 388-389.

[22] Robert Dodaro, *Christ and the Just Society in the Thought of Augustine*, Cambridge, Cambridge University Press, 2004, 53.

[23] Omilia X despre II Timotei. Vezi şi Aideen M. Hartney, *John Chrysostom and the Transformation of the City*, Londra, Duckworth, 2004.

au această vocație. Sf. Vasile cel Mare îi scria unui vechi funcționar să nu neglijeze funcțiile publice de dragul vieții retras-pioase pentru că astfel va scăpa ținutul gospodărit de el de necazurile unei proaste administrații și își va atrage bunăvoința lui Dumnezeu, va fi „răsplătit de Dumnezeu".[24] E legitim, după cum considera și Sf. Ioan Hrisostom, să te ocupi, ca și creștin, de treburile cetății. Politica nu e mai „căzută" decât o facem noi să fie. E uluitor până și faptul că a ajuns să trebuiască să argumentăm aceste lucruri. Și asta se întâmplă pentru că și „elita" ortomopsă și „rezistența" ortoboxă acuză creștinismul de „prea multă istorie" și ar vrea să-l țină izolat ermetic, primii, de naționalism, ceilalți, de realitatea de dincolo de debaraua lor de apartament de bloc în care stau ca oul clocit în cofraj de alimentară ceaușistă. Și elita gnostică și „îmbrobodiții" se vor astfel doar administratori ai creștinismului, administratori de „texte" din Sfinții Părinți. Oricine e viu e suspect: e fie „necivilizat", fie insuficient de „sfânt".

Când ești bolnav, iei un leac. Când îți arde casa, chemi pompierii. Și medicul sau pompierii respectivi ar face bine, chiar și din perspectivă creștină, să fie pricepuți și cu mintea trează la momentul intrării lor în acțiune. Biserica se roagă la litughie pentru „mila, viața, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, ușurarea și iertarea păcatelor tuturor robilor lui Dumnezeu", pentru „enoriașii, epitropii, ajutătorii și ostenitorii" bisericii. Lui Dumnezeu, la Sf. Liturghie, îi dăruim „de toate", îi dăruim toată lumea, toată viața noastră spre prefacere.[25] În pâinea și în vinul euharistice Dumnezeu binecuvântează și munca celor care au lucrat via și ogorul. Călugării de la Lavra Muntelui Athos știau aceste lucruri când îi scriau împăratului Alexios Comnenos că: „În pacea ta ne ducem și noi traiul nostru eremitic, rugându-ne la Dumnezeu să-i dea ani lungi de domnie Măriei Tale."[26] Nu-i spunea nimeni împăratului să lase tronul că oricum politica e rea și lumea păcătoasă. Dacă, datorită modului său de a domni, imperiul era în pace și dreptate, atunci credința putea înflori. Avocatul Tertullian, în secolul al II-lea, se ruga și el pentru împărați (păgâni la acea dată): „Pentru viață lungă, pentru pacea imperiului, pentru protecția casei imperiale, pentru armate pline de vitejie, un senat fidel, un popor virtuos și pace în lume". Cosmas Indicopleustes, scriitor bizantin din secolul VI, scria, cu bogate trimiteri la sfinții părinți, că „Roma se împărtășește din meritele Împărăției lui Hristos". Ortodocșii care nu vor să îmbunătățească nimic în jurul lor pretinzând, din chietism neortodox, că așa a lăsat Dumnezeu și că așa e bine pentru mântuirea noastră, că ar trebui doar să ne rugăm pentru mântuirea noastră, nu să încercăm să îmbunătățim ceva pentru fratele nostru, îmi aduc aminte de un ziarist de la Scânteia care îmi spunea că tirania produce literatură bună, că libertatea moleșește talentul, și că, de dragul culturii, ne-ar trebui un nou Stalin.

Nu spun că toți creștinii sunt obligați să „facă politică". Implicarea în lume, ca și rugăciunea, e o vocație. Cer doar să se recunoască acest lucru. E important să se recunoască legitimitatea, limitele, condițiile și foloasele lucrului în lume pentru ca să putem deschide șuvoaiele, sau izvoarele, faptei. Fatalismul globalist, cinismul elitelor gata să se împace profitabil cu moartea altora, dar și combinația de teoria conspirației și pseudoisihasm care se predică astăzi ca scuză a absenței din cetate, toate acestea nu au nimic de a face cu libertatea Adevărului. Ele doar împlinesc voia celui viclean, care a ajuns să stăpînească lumea fiindcă creștinii s-au lepădat de ea și de Cel care a venit în lume și s-a dat morții pentru ea. Cine crede că Dumnezeu nu ne va judeca pentru mizeria anarhică și anticreștinismul programat al României de azi se înșală. Și cine, deși ar putea să-i dea adăpost săracului, cine, deși ar putea să-i ofere un cămin orfanului, cine, deși ar putea să-i zidească un cămin pribeagului, cine, deși ar putea să dea o educație școlară mai bună unui copil, cine se închide în debara ca să-și „vadă de suflet" și să nu se contamineze cu „răutatea lumii", acela să știe că bate doar mătăniile nimicniciei.

[24] Giet, 372.

[25] Bartolomeu Anania, *Cartea deschisă a Împărăției: O însoțire liturgică pentru preoți și mireni*, București, Editura IBMBOR, 2005, 207.

[26] Rosemary Morris, *Monks and laymen in Byzantium*, 843-1118, Cambridge, Cambridge University Press, 1995, 109.

[27] Milton Anastos, „Political Theory in the Lives of the Slavic Saints Constantine and Methodius", Harvard Slavic Studies, ed. Horace G. Lunt, Cambridge, Harvard University Press, 1954, II, 23-24.

Despre tentația conservatorismului

Ortodoxia, parte integrantă a frontului anticomunist

Alexandru Racu

Este regretabil că Mihail Neamțu şi-a asociat cu atacuri la persoană obiecțiile la argumentele anti-ecumeniste formulate de Mircea Platon în polemica cu Teodor Baconsky. Ca atare, în ultimul număr al ROST, a primit o replică pe aceeaşi lungime de undă, doar că, ce-i drept, amplificată. În ceea ce mă priveşte, consider esențial faptul că, spre deosebire de alți autori autohtoni care au polemizat pe marginea cazului Corneanu, Mihail Neamțu a formulat o poziție lipsită de echivoc vizavi de împreună împărtăşirea cu catolicii a Mitropolitului Banatului. Dat fiind faptul că s-a pronunțat ferm şi clar asupra aspectelor fundamentale ce țin de mântuirea noastră[1], Mihail Neamțu rămâne, în ceea ce mă priveşte, un partener viabil de discuție. Refuz de asemenea, pe motiv de *fair play*, să fac speculații cu privire la motivele neoficiale care l-au determinat să-l atace pe Mircea Platon. Acestea fiind spuse însă, cred că o serie de poziții ale lui Mihail Neamțu necesită anumite clarificări. Luate ca atare, pozițiile cu pricina, exprimă, ca să-l parafrazez chiar pe autorul în cauză, „o ideologie perfect chestionabilă“.

În prima parte a articolului „*Ortodoxia românească. Deficitul comunicării şi inflația retorică*“, publicat recent în revista Idei în dialog, Mihail Neamțu constată naufragiul ecumenismului. Acesta din urmă s-ar fi metamorfozat într-un mutant birocratizat ce secretă o dubioasă ideologie de tip socialist.[2] Lupta pentru pace, idealul

Teodor Baconsky

[1] În condițiile în care diverşi „elitişti“, altfel avocați nedezmințiți ai dialogului, s-au dovedit a fi mai degrabă „autişti“, dialogul cu aceştia din urmă fiind cu adevărat un dialog al surzilor. În vreme ce părinții de la Muntele Athos subliniau că avem de-a face cu „o adevărată jignire adusă însăşi Tainei Bisericii“, elitiştii cu pricina tunau si fulgerau împotriva tentativelor de a submina proiectul European. Primii se refereau la Biserică, ceilalți la Civilizația Europeană. Dialogul era imposibil datorită: a) neprecizării de către respectivele elite a unei ordini clare a priorităților; b) confuziei termenilor, confuzie care decurge implicit din confuzia priorităților.

[2] Analiză cât se poate de interesantă, care mărturisesc că mă duce cu gândul la intuiția lui Dostoievsky, conform căreia „soluția finală“ a nihilismului Occidental îşi va găsi expresia într-un aranjament ideologico-instituțional, care îl va aşeza pe Papă la cârma comunismului. Fără a cădea în scenarii conspiraționiste sau în profetisme deplasate, ne putem gândi totuşi chiar la cazul Mitropolitului Corneanu care în tinerețe „îşi dădea seama perfect că viitorul nu poate aparține decât comunismului“, pentru ca la bătrânețe să afirme senin că vom fi nevoiți să recunoaştem supremația papală ca o consecință firească a unității creştinismului.

justiției sociale, anti-capitalismul şi anti-imperialismul prevalează în discursul structurilor ecumenice, în timp ce teme spinoase precum avortul sunt ocolite în mod sistematic. Dată fiind natura textului, în mare un rechizitoriu anti-socialist, mărturisesc că una din concluziile lui Mihail Neamțu mi se pare oarecum bizară, dacă nu de-a dreptul contradictorie. La finalul articolului, autorul sugerează că, „*în pofida* (sublinierea îmi aparține – Al. R.) derivelor proiectului ecumenismului interreligios şi interconfesional, alianța Ortodoxiei cu diferite curente ideologice conservatoare (pledând pentru dreptul la proprietate, libertate individuală, economie de piață, anticomunism) este nu doar posibilă, ci şi necesară."

Aici trebuie făcute două observații. Mai întâi, de ce anume mi se pare bizară concluzia? Deoarece, pe de-o parte, Mihail Neamțu pare să învinovățească socialismul pentru eşecul ecumenismului, însă, pe de altă parte, afirmă că eşecul în cauză nu trebuie să afecteze alianța Ortodoxiei cu conservatorismul. Suntem tentați să credem că avem de-a face cu un pseudo-silogism. Dacă vinovată de eşecul ecumenismului este contaminarea socialistă a creştinismului, de ce s-ar aştepta cineva ca acest aspect să afecteze în mod negativ alianța Ortodoxiei cu conservatorismul? Trebuie subliniat apoi faptul că, în măsura în care nu se precizează foarte clar ce anume se înțelege prin ele, cele patru principii „conservatoare" la care face referire Mihail Neamțu (dreptul la proprietate, libertate individuală, economie de piață, anticomunism) pot fi la fel de bine patru principii liberale sau libertariene. Mai mult, din punct de vedere strict nominal, principiile doi (cu accentul pus pe dimensiunea individuală a libertății) şi trei sunt mai degrabă liberale decât conservatoare. Mihail Neamțu, în bună tradiție „neo-conservatoare", uită aşadar să semnalizeze tensiunile dintre conservatorismul politic de inspirație religioasă şi presupusul conservatorism economic. Ceea ce mă face să suspectez că în spatele momelii „conservatoare" se ascunde undița liberală.

Ce anume este însă conservatorismul, şi mai ales conservatorismul actual? Un creştinism diluat cu scopul de a se adapta politic la dihotomiile specifice modernității (stânga/dreapta; capitalism/socialism; industrialism/ecologism, etc.), o ideologie întoarsă cu fața spre trecut şi nu spre Dumnezeu. Simplă rămăşiță a unei dezmembrări teologico-politice produse de apariția modernității, conservatorismul nu-şi poate găsi reperele decât în istorie (iar aceea nu foarte îndepărtată, căci atunci conservatorismul riscă să-şi piardă dimensiunea pragmatic-realistă şi să eşueze în paseism), cea care în cele din urmă îi pecetluieşte soarta în mod fatal. Chiar şi atunci când ierarhia lumii a fost totalmente răsturnată, adică atunci când nu mai e nimic de conservat şi totul de schimbat, conservatorismul continuă să conserve, asemenea unui orb care îşi continuă drumul către prăpastie din instinct conservator. Joncțiunea dintre conservatorism şi diversele aberații ale modernității devine doar o chestiune de timp. Conservăm mâine lucrul căruia ne-am opus ieri. În cele din urmă, conservatorismul, în măsura în care se încăpățânează să rămână conservator, sfârşeşte prin a deveni o simplă unealtă servilă în mâna liberalismului. Mai mult, funcționează ca un antidot menit să neutralizeze dimensiunea „revoluționară" a creştinismului, dimensiune de care liberalul burghez s-a temut de la bun început precum dracul de tămâie.

Mihail Neamțu este prost impresionat de faptul conform căruia „creştin-ortodocşii îşi permit luxul de a nesocoti eforturile făcute de Vladimir Tismăneanu în direcția demascării comunismului românesc". Or, din câte țin eu minte, revista ROST, ale cărei tendințe „slavofilo-legionare" le semnalează Mihail Neamțu, a întâmpinat în mod pozitiv Raportul Comisiei Tismăneanu, doar că, în paginile ei din aceea vreme au mai apărut şi anumite obiecții cu privire la respectivul raport, obiecții care au lipsit cu desăvârşire din paginile publicațiilor *conservatoare* „de elită". Reamintesc că în ceea ce priveşte anticomunismul comisiei Tismăneanu, fuziunea dintre principiul liberal al dreptului la proprietate, înțeles ca drept nelimitat de proprietate asupra propriului corp, şi elanul anticomunist „conservator", au produs un fenomen politic aberant. O turmă întreagă de aplaudaci conservatori alături de mai mulți ierarhi pravoslavnici apatici, au înghițit fără nici un fel de comentariu un raport care condamna fără nici un fel de nuanțe interzicerea avortului în timpul lui Ceauşescu, ba mai mult, considera avortul făcut în ilegalitate drept o formă de eroism anticomunist. Iată aşadar un exemplu de asemănare

Mihail Neamțu

între frontul *conservator* (anti-comunist) şi cel ecumenist (anti-capitalist).

Dacă Mihail Neamțu se referă la o alianță strict circumstanțială, atunci trebuie precizat că Ortodoxia se poate alia, fără să se mărite, cu anumite curente de dreapta, care critică etatismul de tip socialist, la fel de bine cum se poate alia cu anumite curente de stânga, care scot în evidență reificarea ce afectează societatea de masă şi valențele totalitare ale *advertisement*-ului. Până nu demult, Bisericile Ortodoxe erau aliatele democrațiilor populare în lupta împotriva imperialiştilor. Recent, li se cere să devină aliatele liberalismului occidental în lupta împotriva comunismului, cu sau fără mască slavofilă. Substanțial însă, Ortodoxia nu are a se alia cu nimeni întrucât discursul ei teologico-politic nu se articulează din interiorul modernității, pe bază de alianțe, ci din afara acesteia. Din acest punct de vedere, Ortodoxia nu se poate alia cu nici o ideologie modernă (inclusiv „conservatorismul"), pentru că, înainte de a critica ideologiile radicale ale modernității, Ortodoxia critică principiile modernității, iar această critică face parte din raportarea profetică de ansamblu a Bisericii la veacul de acum. De aceea, este drept că nici o Românie nu este îndeajuns de veche pentru a fi *pe deplin respirabilă* pentru creştinul ortodox, pentru care, singura realitate cu adevărat respirabilă este Biserica, iar orice realitate istorică este în consecință mai mult sau mai puțin respirabilă în măsura în care este transfigurată sau nu de prezența sfințitoare a Bisericii. Ortodoxia trebuie aşadar să facă politică pe propriile picioare (sper să nu fiu interpretat în mod greşit de unii purtători de sutană stăpâniți de avânturi sindicale sau electorale), iar din punctul acesta de vedere atât nostalgiile legionare[3] sau tentația „ortodoxismului", cât şi alianța cu „elitele de dreapta" nu îi sunt de folos.

BOR are de asemenea nevoie de *propria* ei analiză sinceră şi lucidă a Mişcării Legionare, o analiză care să separe grâul de neghină, folosind drept criteriu de distincție Ortodoxia, nu democrația. Nu este cazul să aştepte un nou raport

[3] Modul în care Mihail Neamțu asociază reacția polemică a lui Mircea Platon față de tentativele de europenizare a Euharistiei, cu nişte presupuse simpatii legionare, nu este „nici legitim, nici simpatic", ca să-l parafrazez pe autorul articolului din *Idei în Dialog*. La fel cum nu cred că la neotomismul lui Jacques Maritain şi nici la filmul lui Mel Gibson, caricaturizat ieftin de domnul Andrei Pleşu şi apărat de Mircea Platon, s-ar referi „caricaturizarea ieftină a catolicismului" pe care o sesizează Mihail Neamțu. Ci mai degrabă cred că se referă la catolicismul recent, cel preocupat de dialogul ecumenic până şi la nivel intergalactic. Cu un pic de bună voință, concluziile cu pricina puteau fi trase direct din lectura articolelor lui Mircea Platon, iar o eventuală obiecție cu privire la modul de a ne raporta la trecut şi tradiție, ar fi putut fi formulată de Mihail Neamțu în mod elegant, fără insinuări cu iz de excomunicare.

Tismăneanu, pentru a şti pe cine e cazul să canonizeze şi pe cine nu, la fel cum nu este cazul să facă apel la expertiza psihiatrică pentru a şti dacă un candidat la monahism este bun sau nu de mănăstire.

Să recapitulăm, la final, aparenta contradicție a lui Mihail Neamțu: deriva ecumenismului este de natură socialistă, dar asta nu trebuie să afecteze relația Ortodoxiei cu conservatorismul care este de fapt liberalism. Ce anume se ascunde în spatele acestei frazeologii ambigue? Cred că se ascunde însuşi Mihail Neamțu, care semnalizează pseudo-antagonisme şi presupuse înfrățiri slavofilo-comuniste cu scopul de a justifica nişte contracte sociale dubioase. În argumentația sa, socialismul joacă roluri multiple: țap ispăşitor, bau-bau, inamic comun ce reuneşte toți oamenii de bine etc., toate acestea cu scopul de a paraliza polemicile care riscă să supere pe cine nu trebuie, şi de a-l ajuta pe autor să navigheze prin „meandrele concretului" fără să facă prea multe valuri. Ai o problemă cu UE? Ia priveşte oleacă spre Răsărit la pravoslavnica maică Rusie condusă de KGB-istul Putin! Tocmai acum când „departamentele de filozofie ale lumii se îmbată cu aromele neomarxismului" te-ai găsit să te iei de Gabriel Liiceanu!? Nu-ți place expoziția de artă satanică a ICR-ului condus de Patapievici?[4] Doar nu l-oi prefera pe comunistul de Păunescu! Şi aşa mai departe.

Sankt Petersburg

În realitate, rădăcinile eşecului ecumenist sunt mult mai adânci. Ele țin de natura profundă a liberalismului, ideologia care inaugurează modernitatea şi care astăzi, depăşit de haosul pe care singur l-a creat, pozează în conservatorism şi miorlăie pe la porțile Bisericii. Fațada socialistă a ecumenismului nu trebuie să ne inducă în eroare. Resorturile profunde ale fenomenului țin de idealul liberal al „dizolvării adevărului metafizic prin discuție" şi de dorința burghezului de a înlocui conflictul politic cu competiția economică, fenomene sesizate de Juan Donoso Cortés acum vreo sută şaizeci de ani, pe vremea când conservatorii erau încă reacționari. Elita „conservatoare" autohtonă nu este nici ea străină de tendința de a dizolva Creştinismul într-un front anticomunist.[5]

Comentându-l pe Cortés, Carl Schmitt afirma că esența liberalismului constă în negarea politicului, sau mai precis în negarea relației prieten-duşman (definiția politicului la Schmitt), relație pe care Mihail Neamțu se încăpățânează să o redea în scrierile sale în termeni de „prieten-adversar", făcându-l astfel pe sărmanul Schmitt să se răsucească în mormânt.

[4] Mihail Neamțu se întreabă în mod retoric: „Nu ține oare de un minim discernământ să le ceri oamenilor ceea ce, prin vocație, îți pot oferi?". Or, chiar cred că prin vocație, Horia Roman Patapievici („conservator" libertarian care promovează arta postmodernă pe banii statului) ne putea oferi altceva decât ceea ce ne oferă în ultima vreme. Domnul Patapievici ne-a convertit forțat la nostalgie. Ca orice om normal la cap, prefer mai degrabă un remember cu *folkiştii* de la *Flacăra* (trist dar adevărat, şi nu din vina mea, nici a lui Adrian Păunescu) decât o expoziție cu Iude spânzurate în ipostaze pornografice.

[5] Cu diferențele de rigoare de la caz la caz, a căror ignorare ar fi deopotrivă nedreaptă şi contrapoductivă. Din punctul acesta de vedere sunt nevoit să recunosc încă odată diferența dintre poziția lui Mihail Neamțu în cazul Corneanu şi cea a lui Teodor Baconsky.

Parfum de poliție politică

De la Radu Timofte la Varujan Vosganian

Viorel Patrichi

Cum nu m-a scos totdeauna modestia din casă, am conceput aceste rânduri pe când nu se scria Sergiu Andon pe perete cu privire la Securitate, adică înainte ca meticulosul jurist de la „Scânteia" să găsească noduri în papura legii după care funcționa CNSAS. Tot apărându-l pe Varanu-cu-Platoşă, Sergiu Andon a pus în paralel textul legii respective cu anumite articole din Constituție. Şi aşa a reuşit să le convingă pe Sybilele de la Curtea Constituțională că legea după care juca Mircea Dinescu scheciurile de pe scările CNSAS încălca legea fundamentală. Ne place sau nu, jos pălăria! Sergiu Andon a găsit clenciul pe care Valeriu Stoica, apărătorul Monei Muscă, nu l-a văzut. Sigur, putem presupune că ornitorincii de la CNSAS amuşinară urmele securiştilor de prin dosarele procurorilor şi ale judecătorilor, aşa cum susținea Ticu Dumitrescu, şi că nu se putea merge mai departe. Eu nu pun mâna în foc dacă nu cumva şi prin dosarele Sybilelor mişună rădăştile şi urechelnițele Bătrânei-şi-Perversei.

Citisem însă cartea lui Alexandru Mihăilă, intitulată *Cazul Timofte-KGB. Între diversiune şi adevăr*. Acest studiu aplicat m-a făcut să înțeleg ce efecte dezastruoase poate avea asupra unor oameni poliția politică, practicată chiar şi în anii deplinei noastre „democrații originale".

După căderea comunismului, auzim tot mai frecvent o sintagmă relativ nouă pentru noi, imposibil de rostit în „epoca de aur": „poliția politică". Sună sinistru prin alăturarea insidioasă a doi termeni care, aparent, nu ar trebui să coabiteze într-o societate civilizată. Sintagma face carieră deja de ani mulți, ascultăm declarații incendiare, se aduc acuze grave, au loc procese pe care judecătorii noştri ştiu aşa de bine să le tergiverseze. Parcă asistăm la o exorcizare fără de sfârşit, mereu reluată cu alte şi alte victime.

Pe cine putem acuza de un asemenea delict monstruos? Cu ce probe? Şi dacă există probe, cum răspunde cel vinovat de un asemenea delict? Iar dacă nu este pedepsit, nu cumva cultivăm condițiile pentru perpetuarea unor asemenea practici? Ce se întâmplă însă cu un om acuzat pe nedrept că „a făcut poliție politică" sau că „a colaborat cu Securitatea ca poliție politică" sau cu alte servicii secrete străine? Pe el cine îl mai apără?

Fisurile legii

Dar ce este „poliția politică"? Există o definiție acceptabilă din punct de vedere juridic? Şi cine poate fi acuzat de o asemenea faptă abominabilă? Articolul 5 din Legea nr. 187/1999 ne oferă prima definiție: „Prin poliție politică se înțelege toate acele structuri ale securității, create pentru instaurarea şi menținerea puterii totalitar-comuniste, precum şi pentru suprimarea sau îngrădirea drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului".

Să trecem cu vederea formularea şchioapă a frazei, puțin onorantă pentru atâția aleşi care au votat-o. De exemplu, germanii nu au scris nicio-

dată cuvântul „STASI“ cu literă mică. Ceea ce surprinde însă este referirea exclusivă la Securitate, la perioada comunistă. De parcă până atunci şi după „epoca de aur“, nu s-a mai pomenit şi nici nu va ma exista poliţie politică. Legiuitorul avea o singură preocupare obsesivă: demascarea Securităţii. Numai că legile nu se elaborează sub presiunea străzii, a momentului, sub impulsul pseudo-societăţii civile. Al doilea aspect jenant al definiţiei este generalizarea. Din această formulare, deducem că „toată Securitatea“ a făcut crime, deci poliţie politică. Toţi ofiţerii care au lucrat în diplomaţie sau în comerţ exterior - toţi au făcut „poliţie politică“ pentru că erau angajaţii Securităţii. Sau, cum spunea un important politician, „şi femeile de serviciu au făcut poliţie politică“. Probabil că aşa se întâmpla cu unele tovarăşe care se deghizau, la ordin, în conducătoare de mătură şi tămbălău. „Securitatea a fost poliţie politică. Ce-or fi făcut ei la Securitate, dacă nu poliţie politică?“, generalizează şi Marius Oprea, consilierul premierului Călin Popescu-Tăriceanu pe probleme de Securitate, el însuşi supranumit „agentul Victoria“. În realitate, cine a săvârşit fapte penale trebuie să răspundă penal, indiferent unde a lucrat, iar răspunderea trebuie să fie individuală, iar nu colectivă. O asemenea lege, care să condamne categorii întregi de oameni, nu face decât să încalce drepturile omului, să afecteze serviciile secrete actuale şi viitoare ale ţării. Dacă dorim să le distrugem, atunci e perfect. Cine va mai dori să lucreze în asemenea domenii de activitate? Cine va mai accepta să colaboreze cu sericiile secrete în interesul ţării, iar nu pentru a-şi turna colegii?

Radu Timofte

Cum putem să introducem într-un text de lege formulări prezumtive, de genul „activitatea lui ar fi putut să provoace etc., etc.“?

Nu voi accepta niciodată formularea adversativă şi revanşardă „securiştii buni, securiştii răi“, aşa cum este inadmisibil calificativul „toţi au fost criminali“. Am căderea morală să afirm aşa ceva fiindcă nu am lucrat şi nu lucrez, nu am colaborat şi nu colaborez cu niciun serviciu special. La Securitate, ca peste tot, au fost oameni normali şi lichele, ca în orice sistem, iar legea trebuie să evalueze activitatea fiecărui individ. Ce să înţelegem din contextul „activitatea care a vizat menţinerea la putere a regimului comunist“? Aici intrăm toţi adulţii de dinainte de 1989, la grămadă: ai săpat şanţuri? prin asta ai susţinut regimul comunist; ai fost inginer într-o fabrică şi munceai ca să-ţi creşti copiii în acele condiţii precare? ai acţionat pentru menţinerea la putere a regimului comunist... Toţi am fost colaboratori, cum spunea Dan Voiculescu. Devine aiuritor.

În rest, Legea nr. 187/1999 defineşte corect categoriile: „agent al organelor de securitate, ca poliţie politică“ şi „colaborator al organelor de securitate, ca poliţie politică“ fiindcă prestaţia acestor indivizi este raportată permanent la „atingerea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului“. Aspect esenţial, eludat însă în definiţia dată poliţiei politice. Ori tocmai acest lucru trebuie avut în vedere dacă vrem realmente să construim nişte servicii secrete moderne, cu ofiţeri care să nu mai devină captivii politicienilor sau ai oamenilor de afaceri.

În textul legii amintite, nu se foloseşte formula „Consiliul Naţional de Studiere a Arhivelor Securităţii dă verdict de poliţie politică“, aşa cum procedează Mircea Dinescu şi compania. Acolo se foloseşte cuvântul „adeverinţă“, iar nu „verdict“. Şerban Nicolae, senator PSD, a cerut eliminarea din lege a sintagmei „poliţie politică“, dar asta este o altă atitudine extremă. Ceea ce trebuie reţinut din propunerea lui Şerban Nicolae vizează însă blocarea transformării CNSAS în poliţie politică. Fiindcă devine tot mai limpede că acolo funcţionează oameni pe criterii politice, deci subiective, şi folosesc dosarele pentru şantaj, în loc să le facă publice. Iar pentru ca masele să fie fericite, „mai pârlim nişte berbecuţi în sutane aurite“, după cum se exprima Poetu Portofel.

Anticomunismul ca afacere

Din cauza presiunii politice, acceptăm constituirea grupurilor revanşarde, foarte asemănătoare celor din anii 1950. Lupta contra burghezo-moşierimii de-atunci seamănă foarte mult cu anticomunismul de astăzi. Evident, nu mai folosim naganul contra „duşmanilor de clasă“. Este adevărat că anticomunismul a devenit rentabil fiindcă aduce posturi călduțe şi parale frumoase, dar nu trebuie să alunecăm în extrema cealaltă. De ce apar asemenea consecințe? Fiindcă Legiuitorul nu a prevăzut corect ce se va întâmpla când se va deschide cutia Pandorei.

Legea trebuie să fie clară, atemporală, detaliată până la exhaustiv, imperativă, coercitivă, dar şi preventivă. Iar Legea nr. 187/1999 nu excelează prin astfel de însuşiri. Iată şi materialul didactic. Membrii Colegiului CNSAS au votat că Mona Muscă a făcut poliție politică, iar instanțele de judecată au procedat la fel. Automat, ca să nu aibă complicații cu noua orientare politică. Cunosc foarte bine perioada în care Mona Muscă, grație desigur calităților profesionale, a devenit asistentă universitară. Ştiu foarte bine ce dificultăți creau în România, mai ales studenții arabi. Erau turbulenți, unii săvârşeau violuri sau se încăierau între ei. Dacă un ofițer era abilitat să afle cine face trafic de stupefiante, de valută şi chiar de arme nu însemna că făcea poliție politică. Iar dacă un profesor oferea informații în acest sens nu echivala cu „încălcarea drepturilor omului“. Cine trebuia să ne apere pe noi, cetățenii români, dacă, la fiecare pas, securistul sau milițianul putea fi acuzat că face poliție politică? Eu cred că astăzi se încalcă drepturile omului şi prin transformarea României în piață de consum şi de tranzit pentru droguri. Consider că mi se încalcă drepturile dacă sunt nevoit să văd tineri drogați, cerşind agresiv prin Bucureşti. Apoi, cele două rapoarte semnate de Mona Muscă vizau două persoane care trebuiau racolate. Nimeni nu le obliga să colaboreze. Prin urmare, unde li s-au încălcat drepturile şi libertățile? De ce respectivele persoane nu au acționat-o în judecată pe Mona Muscă, dacă drepturile lor au fost afectate? Sigur, am cunoscut judecători importanți, cu pretenții, care-mi spuneau că hotărârile lor sunt lege, că nimeni nu-şi poate permite să le pună în discuție. Chiar dacă erau vizibil eronate sau abuzive, fie şi pentru un necunoscător al ştiințelor juridice. Dovadă că victimele lor au avut câştig de cauză la CEDO, iar statul român, adică noi toți, nu judecătorii respectivi, plătim daunele.

Într-o ieşire teatrală, de-a dreptul histrionică, preşedintele Traian Băsescu rezuma situația în stilul său inconfundabil: „Vorbeam cu soția despre Justiție... Domne, uite, pentru Mona Muscă au dat verdict de poliție politică într-o lună. De doi ani, lui Dan Voiculescu nu-i dă nimeni. Se amână... şi se amână... Nu-i vreun reproş, Doamne fereşte!... asta discutam eu cu soția despre Justiție...“

Sigur că lucrurile stau aşa, dar atunci nu e firesc să apară suspiciunea: De ce a fost acel hei-rup în cazul Monei Muscă? Nu cumva a fost o acțiune comandată pentru compromiterea unei femei care ataca funcții la vârf? Şi întrebarea inevitabilă: Cine a dat comanda din umbră? Nu cumva este un caz de poliție politică tocmai prin instrumentarea documentelor fostei poliții politice? Nu, pentru că definiția din legea menționată nu precizează expres un asemenea caz. Situația însă mi se pare evidentă.

De ce s-a ajuns la o conjunctură atât de ridicolă, în care este târâtă şi Justiția? Din cauza legii amintite, care a fost aşa de politizată, încât judecătorii nu mai ştiu cum să procedeze. Până la urmă, senatorii din Comisia juridică au eliminat din Legea CNSAS sintagma „poliție politică“ - o altă inepție, la fel cum era şi generalizarea acuzei de „poliție politică“ la adresa tuturor lucrătorilor din domeniu, inclusiv a tuturor colaboratorilor.

Ca să condamne actele de poliție politică, judecătorii au nevoie de o definiție precisă a fenomenului. Organizația Națiunilor Unite nu a reuşit să dea o astfel de definiție, aşa cum nici pentru condamnarea terorismului nu avem decât... opinii, rechizitorii şi... pedepse! Uneori, chiar bombardamente. Dezbaterile s-au blocat de fiecare dată când a venit vorba despre terorismul de stat, despre poliția politică, exercitată, fireşte, în primul rând de indivizii care dețin puterea politică. Prin urmare, cum să nu-şi dea cu deştele-n ochi specialiştii lui Mircea Dinescu din CNSAS dacă nu operează cu o definiție clară a delictului? Însă „dau verdicte“! Legislația rămâne echivocă fiindcă aşa le convine politicienilor, însă ştiința nu admite confuzia. Ei preferă însă echivocul fiindcă aşa pot exercita o adevărată teroare psihică asupra adversarilor. Iată unde se întâlneşte poliția politică cu terorismul.

În cartea „Marele şoc din finalul unui secol scurt“ a lui Vladimir Tismăneanu, apărută în anul 2004, la pagina 172, se încearcă o altă definiţie a poliţiei politice: „Nu mă gândesc la poliţia politică cu branşa ei care se ocupă de informaţii sau care protejează demnitarii ş.a.m.d., mă refer la poliţia politică ca poliţie a gândirii, care pedepsea oamenii pentru că gândesc altfel.“ Mă abţin să fac o analiză a scriiturii şi am să mă refer la conţinutul enunţului. De la coadă la cap. Poliţia politică este o poliţie a gândirii! Foarte corect, însă nu suficient. Corect, dacă rămânem exclusiv la nivelul studiului asupra epocii comuniste, unde oamenii erau obligaţi să gândească identic, să vadă şi să înţeleagă pe acelaşi calapod, la fel ca în lumea lui Oblio. Dar ce ne facem cu alte tipuri de societăţi, pretins democratice, unde fiarele se plimbă libere printre oameni, profitând de orice fisură a legislaţiei pentru a cuceri puterea? Acolo nu mai există poliţie politică? Celebrele cazuri „Watergate“ şi „Monica Lewinsky“ (ce coincidenţă, altă Monă!) sunt exemple clasice de poliţie politică într-o societate liberă. Dar fabricarea dosarului pentru uraniul importat, chipurile, de Saddam Hussein din Nigeria, un caz mai puţin cunoscut, desigur, cum s-ar putea încadra? Pentru captarea bunăvoinţei poporului, aveam nevoie de un motiv plauzibil pentru invadarea Irakului. Se vede că poliţia politică poate fi uneori transfrontalieră. Prin urmare, fenomenul este cu mult mai complex.

Prima parte a definiţiei oferite de Vladimir Tismăneanu este cel puţin discutabilă. Cum să afirmi că ofiţerii care se ocupă de informaţii sau cei care îi protejează pe demnitari fac poliţie politică? De exemplu, lucrătorii din SPP, dacă dl. Tismăneanu ar fi preşedintele tuturor românilor, ar face poliţie politică! Se developează aici un tip de gânditori internaţionalişti, care au alergie faţă de însăşi noţiunea de serviciu secret, obligat să acţioneze în apărarea intereselor naţionale.

Emil Boc, altfel specialist în ştiinţe juridice, încearcă să dea şi el o definiţie, marcată însă de percepţia politică. „Un minim necesar pentru ca cineva să fi făcut parte din structurile Securităţii este să fi semnat un angajament sau cel puţin o notă informativă. Şi dacă era şi plătit pentru aceasta, nici nu se mai pune problema. Mai ales că, din câte ştiu, unii ar fi primit câte 700 de lei pe lună. Deconspirarea foştilor colaboratori ai Securităţii este pasul înainte spre integrare. Ţinta de astăzi sunt demnitarii în funcţie şi magistraţii“. Aceeaşi reducere restrictivă la perioada comunistă, mai ales că poliţia politică era un fenomen foarte cunoscut şi o practică largă în perioada interbelică. Asasinarea lui I.G. Duca, asasinarea lui Armand Călinescu şi neantizarea lui Corneliu Zelea Codreanu pot fi considerate exemple clasice de poliţie politică.

Eterna continuitate a muncii informative

O clarificare interesantă, dintr-o anume perspectivă, asupra chestiunii, dar parţială totuşi, ne oferă generalul Aurel Rogojan, fostul şef de cabinet al generalului Iulian Vlad. El susţine că poliţia politică într-un stat de drept este opera factorului de decizie politică şi că Serviciul Român de Informaţii ar fi străin de asemenea practici. Ascultarea convorbirilor telefonice, fără autorizare, nu ar fi un act de poliţie politică. Este doar o infracţiune contra libertăţii persoanei.

Tot generalul Rogojanu spunea că „firul tradiţiei informative continuă deasupra vremurilor. Şi nici nu se va întrerupe decât odată cu moartea istoriei“. Aici are perfectă dreptate. Masculul dominant din grotă, ca să-şi păstreze dreptul de a purta silexul în mână, îşi marca teritoriul, avea „semnele“ lui, primea „semnale“ - forma preistorică a serviciului de informaţii. Oricât de sofisticat ar fi politicianul de astăzi, purtător de costum Armani, lupta pentru putere îmbracă tot felul de forme şi haine, iar dacă legea nu-i pune stanoaga acolo unde trebuie, fiara din grotă se întoarce cu silexul în mână, spre dispreţul majorităţii. În detrimentul democraţiei şi, prin urmare, contra interesului general, de cele mai multe ori. Şi nu în ultimul rând, vai de cine pierde!

Cartea lui Alexandru Mihăilă cu privire la presupusua relaţie Radu Timofte - KGB, un studiu excelent elaborat şi articulat, m-a ajutat să înţeleg mai bine fenomenul. Un bărbat, mai puţin cunoscut opiniei publice de până atunci, este preferat de preşedintele ţării pentru funcţia de director al Serviciului Român de Informaţii. Era din afara sistemului şi, în plus, Ion Iliescu îl preţuia pentru onestitatea lui. Cred că sistemul nu l-a acceptat la început şi pentru că Radu Timofte venea din

Armată. Iar între militari şi ofiţerii de informaţii relaţiile erau crispate. Şi atunci s-a declanşat calomnia năucitoare.

Imediat după 1990, gentlmenii suspiciunii şi foştii activişti comunişti credeau că prinde excelent un calificativ, cumplit prin anii 1950: „Eşti legionar!“ Aşa se face că, iniţial, „golaniada“ din Piaţa Universităţii era atribuită legionarilor. Ce era mai abominabil după acele evenimente tulburi în lupta pentru putere (şi încă mai este)? Colaborarea cu serviciul sovietic KGB. Şi exact un asemenea scenariu i s-a servit lui Radu Timofte. Chiar dacă, din punctul meu de vedere, este la fel de abominabil să fii agent CIA, Mossad, MI6 etc.

Autorul denunţului calomnios a fost George Şerban, un migrator în politica din România. A nu se confunda cu celălalt George Şerban, de la Timişoara. George Şerban, cel implicat în calomnierea lui Radu Timofte, a intrat mai întâi în Partidul Democrat, fiind deputat PD de Brăila după 1996. S-a certat la cuţite cu Petre Roman şi, în 1999, a trecut la PNL. Apoi s-a plasat lângă Emil Constantinescu, pe care l-a abandonat, iar din 2004, îl găsim în Alianţa D.A.

Celălalt George Şerban a trăit în perioada 1954-1998 şi a fost deputat de Timiş pe listele PNŢCD. A participat la revoluţia de la Timişoara şi s-a opus Frontului Salvării Naţionale. A participat la redactarea Proclamaţiei de la Timişoara contra lui Ion Iliescu şi a activiştilor comunişti din eşalonul al doilea. După moartea lui, Nicolae Mavru, şeful filajului Securităţii de la Timişoara, avea să insinueze că George Şerban era şi el racolat. Fără probe sau poate că îi confundă.

O „notă“, emanată de la structurile SRI, fără ştampilă, fără antet, ajunge la deputatul liberal George Şerban, care făcea parte şi din comisia parlamentară pentru supravegherea serviciului respectiv. „Odată cu instalarea noului regim democratic în România, practicile poliţiei politice nu au dispărut cu desăvârşire, unii ofiţeri ai fostei Securităţi continuîndu-şi, şi în primii ani de după 1989, modul de operare propriu regimului totalitar“, notează Alexandru Mihăilă.

Aria calomniei

În scandalul care a urmat, au fost folosiţi pe scară largă şi foştii informatori ai Securităţii din presă, dezavuaţi ulterior. Vocaliza lui Cornel Ivanciuc este doar un exemplu. Se invocă NATO şi încrederea etc., etc. „Un om răstignit pe o calomnie“, spune Alexandru Mihăilă despre senatorul Timofte. Şi nu este doar o metaforă. S-a produs un linşaj mediatic. Până la grotesc. Radu Timofte este „un antioccidental convins“, „un naţionalist“, cum afirma Carol Sebastian, de care nu se ştia pe-atunci că a ciripit, dar pe care nu l-aş încadra la „poliţie politică“. Din cauza lui Radu Timofte, România va fi scoasă din structurile euro-atlantice, susţinea Dorin Marian. Cornel Nistorescu „ştia el“ că Radu Timofte s-ar afla în grija unui medic psihiatru de la Spitalul Militar Central. Radu F. Alexandru, un alt conaţional de-al lui George Şerban, sare şi el: „Există semne de întrebare privind compatibilitatea lui Radu Timofte cu şefia SRI, precum şi asupra libertăţii de acţiune şi de gândire a persoanei sale“. Participă şi presa străină în solidar cu acelaşi Şerban, care avea să retracteze: că nu a afirmat că noul şef al SRI a fost agent KGB, că el a spus doar că Radu Timofte a fost supravegheat de o unitate a Securităţii, care-i viza pe agenţii KGB, că va prezenta „în curând“ documentul cu antet şi ştampilă, pe care nu l-a mai produs niciodată.

Păpuşarul

În asemenea situaţii năucitoare, se pune întrebarea simplă: De ce? Păpuşarul scenariului era considerat Virgil Măgureanu. Încă din 1992, Ion Iliescu voia să-l înlocuiască, evident cu Radu Timofte. Dom'Profesor nu a mâncat usturoi: „Afirmaţiile conform cărora Radu Timofte ar fi fost agent KGB sau al unei alte instituţii asemănătoare sunt iresponsabile şi meschine“. Aşa o fi, dar făcătura datează din 1993, pe când Virgil Măgureanu era pe covertă. Calomnia a stat la fezandat până în 1999, când este scoasă din nou. Cătălin Harnagea, directorul Serviciului de Informaţii Externe pe-atunci, semnează şi îi trimite lui Costin Georgescu, şeful SRI, „o notă cu conţinut asemănător cu cea prezentată de George Şerban“. Cătălin Harnagea neagă, dar îl dă de gol semnătura, sugerează Ion Stan. „SIE nu a trimis niciodată vreun document care să-l incrimineze pe domnul Timofte“, ne asigura Cătălin Harnagea. El îi transmitea însă lui Costin Georgescu o „informaţie-trăsnet“, conform afirmaţiilor aceluiaşi Stan: agenţii Federaţiei Ruse

au de gând să-l contacteze pe Radu Timofte! Ca să intuieşti gândurile celor de la FSB-GRU trebuie să fii mai tare ca Ştefan cel Mare în contraspionaj! Virgil Măgureanu are grijă să nu semneze nimic: nu ştia, domne! Pe 26 octombrie 2000, Cătălin Harnagea cere Parchetului Militar anchetarea penală a lui Radu Timofte fiindcă acesta i-ar fi incitat pe militarii din SIE să se revolte contra şefilor. A doua zi, pe 27 octombrie 2000, George Şerban organizează o conferinţă de presă, în care face „dezvăluirea“. George Şerban părea credibil fiindcă fusese membru al Comisiei pentru Apărare, Ordine publică şi Siguranţă Naţională, preşedinte al Comisiei parlamentare de control a activităţii SIE. Posturi-cheie!

Lucrătura era însă atât de penibilă, încât oricine se poate întreba cum de puteau nişte ofiţeri din Securitate, ulterior din SRI, să însăileze nişte elemente suprarealiste şi să le dea apoi şefilor politici drept informaţii certe. Erau atât de stupizi? Ei bine, nu cred! Ofiţerii au răspuns la o comandă politică, trebuiau „să scoată ceva“ şi au procedat ca atare: au oferit informaţii din vârful pixului pentru a rămâne în două luntre. Altfel, nu este admisibil ca ofiţerii să colporteze atâtea informaţii false printr-o singură notă: Radu Timofte era angajatul Uzinei de Ţevi din Roman, stâlcirea numelui Vasile Sav în Vasile Sava, Radu Timofte a fost trecut în rezervă în 1981, scrie în Notă, anul real fiind 1987, „Radu Timofte a efectuat dese deplasări în URSS“, dar omul nu fusese niciodată acolo; „Radu Timofte a sustras după 1990 şi a distrus documentele biroului de contraspionaj de la Roman“, birou care nu a existat niciodată acolo. Vera Gorianina-Chiş (sau Kiss?), rezidentă sovietică la Roman, era „agent sovietic“, „vectorul Katia“. De ce aveam noi „rezidenţi sovietici“ după 1968 este o întrebare, dar colonelul Sprianu avea să retracteze toate acuzele fiindcă femeia era nevinovată. Erau atât de naivi ofiţerii SRI, încât să conceapă un asemenea fals penibil sau fabricau spioni la comandă, ca pe vremea „societăţii socialiste multilateral dezvoltate“? Sau au primit asigurări de la cineva important („firul scurt“, „cineva din exterior“, după cum spunea Virgil Măgureanu) că la ei nu se va ajunge niciodată? Membrii Comisiei de Control s-au comportat lamentabil, nu l-au determinat pe George Şerban să spună tot adevărul, până la capăt.

Contrar lucrăturii, senatorul Radu Timofte este votat în unanimiate la CSAT pentru funcţia de director al SRI. În Parlament, nici chiar liberalii nu au votat toţi contra lui Radu Timofte. Chiar dacă s-a invocat şi vechea prietenie dintre senator şi Sorin Ovidiu Vântu.

Ovidiu Grecea

Pânza de păianjen

Comisia parlamentară de profil va verifica atent reţeaua malversaţiunilor şi ajunge, inevitabil, la structurile din Judeţul Neamţ şi la Ovidiu Grecea, un apropiat de-al lui Adrian Năstase. Dovadă că, oricât de controversat ar fi fost, Ovidiu Grecea avea să fie purtat pe funcţii de consul mai pe toate meridianele. Şi mai peste tot a provocat scandaluri. Ca un specialist indispensabil. Afară, numai să nu stea în ţară. Aici, nu! Tot dom' Profesor sugerează o pistă după perdeaua de fum: „documentul este măsluit!“ (în parohia dumisale), „a fost o banală dispută politică“, „o comandă pe firul scurt“, „cineva important din exterior“. În 2005, Virgil Măgureanu se confesează: s-a certat „groaznic“ cu Ion Iliescu. În 1992-1993, Ion Iliescu voia să-l schimbe cu Ion Talpeş sau cu Radu Timofte, dar că moldoveanul îi plăcea mai mult preşedintelui. Oare de ce? Simplu: Ion Iliescu, loial colaboratorilor lui, ştia să-i preţuiască pe cei apropiaţi de el. Face excepţie doar Nicolae Ceauşescu, în altă perioadă istorică. De aceea, se pare că Ion Iliescu nu a renunţat la varianta Radu Timofte până în anul 2004. În anul 2000, pe timpul efemeridei Alianţa Naţională, Virgil Măgureanu spunea într-un cerc de apropiaţi: „Aseară am fost la domnul Ion Iliescu. «Virgile, am înţeles că ai făcut

jocuri de gleznă, Virgile!» «Ee, facem şi noi ce putem, domnule preşedinte»"... Nu a precizat la ce s-a referit atunci.

Şi au căzut capete de ofiţeri importanţi: generalul Grigorie Zăgărin, şeful Diviziunii Contraspionaj, generalul Bujor Iamandi, fost şef al Diviziunii Protecţie din cadrul SRI în 1998, când s-a scos de la fezandat nota Timofte-KGB, Vasile Lupu, general de corp de armată, colonelul Nicolae Lugoj, şeful diviziunii Supraveghere şi Investigaţii, colonelul Constantin Spiranu, şeful Secţiei judeţene Suceava, colonelul Marin Gheorghe, locţiitorul Diviziunii Contraspionaj, colonelul Lucian Vasileniuc, fost locţiitor la Divizia de apărare a Unităţii şi Integrităţii Teritoriale. Şi ca un corolar al absurdului, ginerică George Şerban face spre final o afirmaţie năucitoare: „Eu n-am nici un fel de ostilitate pentru domnul Radu Timofte. Eu, peste două-trei săptămâni, mă căsătoresc şi l-aş invita cu prilejul acesta să-mi fie naş. Mi-ar face mare plăcere". „A căzut de fraier", „a fost un papagal", cum spuneau unii politicieni pe-atunci? Nu cred. Radu F. Alexandru va retracta şi el. E adevărat, mai elegant.

O întrebare simplă şi gravă, pe care şi-o poate pune oricine: Ce s-ar fi întâmplat însă cu dosarul „Timofte-KGB", dacă senatorul nu ajungea la timona SRI?

Surse discrete ne asigură că episodul „Radu Timofte-KGB" ar fi fost doar un moment din războiul Ion Iliescu-Adrian Năstase. Cine se ia de Ristea Priboi dă în fabrici şi uzine! Şi a venit înscenarea contra lui Radu Timofte.

Comunicatul Comisiei de control SRI subliniază fără drept de apel: „asemenea fapte care ţin de practicile şi mentalităţile unor organe represive, a căror activitate a fost abolită în România". Oare? Vom vedea.

Crima organizată şi invocarea „poliţiei politice"

Vreau să fiu foarte bine înţeles: preţuiesc în cel mai înalt grad ideea de servicii secrete, a căror activitate să fie pusă în serviciul naţiunii, nu doar al statului român sau al unor structuri politice sau grupuri de interese. Demnitari, magistraţi şi oameni de afaceri, contra cărora există probe clare că se fac vinovaţi de corupţie, de asociere criminală contra naţiunii şi a statului, atunci când vor fi acuzaţi, vor striga, mereu şi fără excepţie, că este poliţie politică.

Fiecare caz din perioada comunistă trebuie evaluat individual. Nu toţi intelectualii au rezistat tentaţiei de a colabora cu poliţia politică pentru a parveni în cea mai dramatică perioadă istorică din secolul XX. Delaţiunea, care putea duce până la crimă, este o chestiune care nu ţine doar de regimul politic. Această boală există în noi. Aşteaptă doar condiţiile propice pentru manifestare. „Pentru a trece la colaborare pe o treaptă nouă, mai complexă şi mai variată, trebuie să se poată realiza contacte cu străinătatea mai intense, să se asigure o poziţie mai prestigioasă. Realizarea unei poziţii mai prestigioase ar însemna confirmarea titlului de doctor docent şi, de ce nu, de membru al Academiei Române", scria academicianul Constantin Bălăceanu Stolnici, unul din ultimii boieri. Este al patrulea senior liberal dat în vileag pentru colaborarea cu Securitatea, după Alexandru Paleologu, Dan Amedeo Lăzărescu şi Mircea Ionescu-Quintus. Că toţi au făcut poliţie politică este o exagerare. Am avut şi vom mai avea surprize grele. Pe mine însă mă va convinge foarte greu cineva că Înaltul Pimen al Sucevei „a făcut poliţie politică", aşa cum s-a lansat „verdictul" de la CNSAS, chiar dacă ar fi colaborat cu Securitatea, sub numele de cod „Sidorovici" sau „Petru".

Presa, câinele fripturist de pază la uşa democraţiei

Presa a dezvăluit că practicile de poliţie politică urcă până în anul de graţie 2007, chiar dacă România se află în Uniunea Europeană. „Jurnalul Naţional" susţine cu probe că ministrul Cristian David a ascuns timp de trei zile faptul că procurorul Marian Sântion, consilierul său, a fost urmărit de Direcţia Generală de Informaţii şi Protecţie Internă, serviciu secret, aflat în subordinea ministrului. Magistratul Marian Sântion tocmai ceruse verificarea unor fruntaşi din Ministerul de Interne: 32 de chestori şi alţi funcţionari din subordinea lui Cristian David. Era doar reacţia unui serviciu restructurat? Sau a fost comanda ministrului însuşi? Procurorul Sântion ştie multe, a văzut multe şi, mai ales, a tăcut multe. SRI a fost acuzat de PSD că face poliţie politică şi în cazul Florian Coldea, prim-adjunctul directorului SRI George Cristian

Maior. Misterul face ca nimeni să nu-l întrebe pe Mircea Geoană cum a ajuns la el bilețelul semnat de un director SRI, fie el şi adjunct.

Au apărut şi acuze că folosirea serviciilor secrete în cercetarea dosarului Zambaccian vizează acțiuni de poliție politică. Pot fi acuzați de asemenea practici Octavian Crețu, Adrian Vilău şi Mircea Zărie? Nu am văzut dovezile. Avem aceeaşi reacție de apărare din partea unui vinovat care încearcă să-şi salveze pielea? Sau serviciile secrete au căzut în capcana unui politician abil, care vrea să le folosească împotriva unui adversar politic? Preşedintele Băsescu supervizează acțiuni de poliție politică împotriva politicienilor şi a demnitarilor, sub aparența luptei contra corupției? Greu de dovedit acum. Până atunci, Adrian Năstase acuză Direcția Națională Anticorupție că face poliție politică. Regimul gemenilor Kaczynski din Polonia a fost acuzat de asemenea practici, tot fără dovezi.

Nu doar din cauza educației comuniste, politicianul român ştie care este efectul letal al dosarului-beton. Iată o mostră: „Cei care ne acuză acum pe noi, pesediştii, sunt falşi, demagogi, bandiți şi hoți notorii. I-am radiografiat. În campania electorală, o să le prezint la fiecare fişele“, spunea Ionel Blănculescu, ministrul Autorității Naționale de Control pe timpul Guvernului condus de Adrian Năstase. N-a mai apucat.

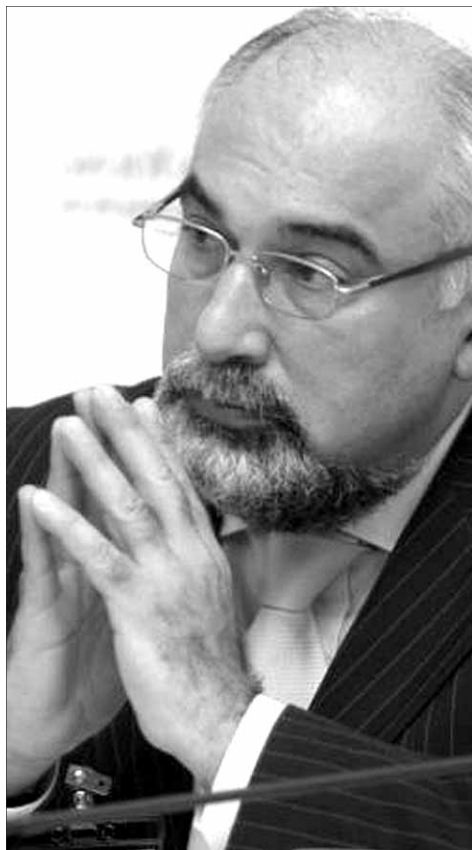
Unii politicieni strigă „Poliție politică!“ şi atunci când ar trebui să tacă pentru a nu deveni ridicoli. De exemplu, deputatul Attila Kovacs îl sună pe profesorul universitar Nicolae Bujdoiu din Braşov. Nimic abominabil aici. Dar ce-i cere Oti profesorului? „Am o rugăminte: mâine are soția un examen cu Gheorghe Carmen de la Drept, la masterat. Şi no, Carmen e mai dificilă...“ Profesorul Bujdoiu îşi notează meticulos, iar Oti, când află că a fost ascultată convorbirea, sare de un stânjen că e poliție politică. „Şi no...“ – această superbă formulă de inițiere a ofertei de şpagă mă duce cu gândul la cazul „arvuna de pălincă şi caltaboş“ către ministrul Decebal Traian Remeş. Ar fi penibil să vorbim aici tot de poliție politică.

Acuzele zboară însă din toate direcțiile. Premierul Călin Popescu-Tăriceanu a sărit în sprijinul lui Dan Ilie Morega, şeful liberalilor din Gorj, cu armamentul din aceeaşi panoplie: „Vreau să dau un avertisment foarte serios celor care, din funcții publice, vor să-şi folosească poziția pentru a face poliție politică. Ceea ce se întâmplă azi este un derapaj care duce din ce în ce la discreditarea justiției. Justiția, în loc să fie un arbitru imparțial, dacă intervine în luptele politice, se discreditează complet. Justiția are de mult o problemă de credibilitate în România. Prin ceea ce se întâmplă în ultima vreme, prin trimiterea pe bandă a dosarelor unor miniştri care sunt acuzați pentru nimic, dar numai că cei ce fac acest lucru răspund unor comenzi politice, duce la discreditarea justiției şi suntem într-o situație foarte delicată din acest punct de vedere“.

Turcu vorbeşte. Cine plăteşte?

Că unii magistrați au fost dezavuați că au făcut poliție politică nu ne mai miră fiindcă toate procesele politice din timpul comunismului, instrumentate de Miliție şi de Securitate, aveau undeva în spate câte un procuror, câte un judecător. Puiu Nicolae Fesan, secretarul de stat pentru problemele revoluționarilor, face o mărturisire şocantă despre revoluționarii acuzați de CNSAS că au făcut poliție politică: „S-au găsit patru luptători cu merite deosebite în Revoluție şi cinci eroi martiri. Va trebui să le ridic titlul urmaşilor şi luptătorilor. Aceşti oameni nici măcar nu au venit din bun simț să-şi predea certificatele. De la Timişoara începem această curățenie, mai ales că cei de aici (revoluționarii) au tot cerut acest lucru“.

„Calomniază, calomniază! Până la urmă, tot va rămâne ceva!“ La fel ca Radu Timofte, un alt om care a trecut printr-o experiență cumplită este senatorul liberal Varujan Vosganian. Indivizii din umbră au intervenit „pe căi specifice“ pentru a-i bara drumul spre Comisia Europeană. A sărit cu pieptul la hotare însuşi Liviu Turcu, venit special din Statele Unite, ca să ne lumineze. Liviu Turcu a lucrat la Direcția de Informații Externe, devenită apoi Centrul de Informații Externe, precursorul SIE, până în ianuarie 1989, când a fugit în Occident. El a aterizat special la Bucureşti şi a prezentat o listă cu 12 nume de colaboratori grei: Adrian Năstase, Teodor Meleşcanu, Mircea Coşea, Ioan Mircea Paşcu, Radu Vasile, Eugen Dijmărescu, Alin Teodorescu, Viorel Hrebenciuc, Şerban Mihăilescu, Ilie Sârbu, Gelu Voican Voiculescu şi, ultimul pe listă, dar adevărata țintă, Varujan Vosganian. Două lucruri par încă surprinzătoare: Liviu Turcu reconstituie

codurile tuturor unităților unde se dețin informațiile despre acești oameni și numai Vosganian l-a dat în judecată pe Liviu Turcu.

În același context, Turcu a afirmat că Varujan Vosganian a fost „brichisit" de unul din subordonații săi. A fost un acces de onoare din partea fostului general CIE și chiar a vrut să ne elibereze de sechele? Greu de susținut așa ceva. Mai avem nevoie de niște elemente.

Chiar dacă a primit din partea CNSAS, din partea tuturor serviciilor secrete adeverințe din care rezulta că nu figurează în calitate de colaborator al Securității, Varujan Vosganian a pierdut postul de comisar european la Bruxelles. Pe-atunci, el a afirmat că „surse de la Bruxelles" i-ar fi spus că anumiți politicieni din România au regizat o campanie de denigrare după ce a fost propus pentru fotoliul de comisar. Cineva dorea să-i atace pe liberali. „Acest atac a fost organizat fie de adversarii PNL sau chiar de aliați care doreau slăbirea partidului din care fac parte". Adversarii din PNL erau cei din PSD pe-atunci. Aliații, care urmăreau prăbușirea liberalilor, ar putea fi cei din PD. Traian Băsescu? S-a vehiculat! Ca să-l incrimineze pe șeful statului, Marius Oprea, acest inchizitor al securiștilor, supranumit „agentul Victoria", a răspândit zvonul că Liviu Turcu ar fi locuit la un prieten apropiat de-al lui Traian Băsescu, atunci când a venit să-l developeze pe Varujan Vosganian. Călin Popescu-Tăriceanu l-a apărat pe Vosganian. Traian Băsescu a procedat la fel la început, spunând că a discutat cu șefii serviciilor, care l-au asigurat că senatorul liberal este curat ca lacrima. Apoi, președintele tuturor românilor l-ar fi primit pe Marius Tucă la Cotroceni, iar ziaristul i-ar fi transmis un mesaj de la Liviu Turcu. Ulterior, șeful statului a admis că ar fi putut să fie mințit de către conducătorii serviciilor, „ceea ce ar fi foarte grav". Unde să fie adevărul? „Și de această dată, ne-am dat cu stângul în dreptul. Vreau să spun că am asistat la un scandal mediatic, bazat pe date false și procese de intenție", avea să declare Tăriceanu. Premierul cel supărat a vrut să desemneze singur un comisar și singur a trimis o scrisoare cu propunerea către Jose Manuel Durao Barroso, președintele Comisiei Europene. „Premierul a primit scrisoarea de la Barroso și, drept urmare, a considerat că este doar atribuția lui desemnarea comisarului european. O citire a Constituției ar fi fost foarte utilă și în acest caz. Desigur, aveam varianta să trimitem fiecare câte o scrisoare, dar mi-am dat seama de ridicolul situației", avea să spună Traian Băsescu după scandal. Constituția este legea fundamentală a statului pentru oameni normali. Dacă îl desconsideri public pe președintele ales de majoritatea românilor, indiferent cine ar fi acela, nu este doar o chestiune de corectitudine politică, dar și de bună-creștere.

Dom' Profesor la Paris

A urmat și aici un război mediatic. În „Jurnalul" ei, Monica Lovinescu susține că ar fi văzut dosarul lui Varujan Vosganian, că i l-ar fi arătat chiar... Virgil Măgureanu la ea acasă. Fiindcă, același dom' Profesor s-ar fi opus ca Vosganian să devină ministru. S-a dus Măgureanu cu dosarul la Paris? Mult mai târziu, Monica Lovinescu a retractat tot. Turnătorii de pe lângă Bruxelles l-au acuzat pe armean de naționalism (culmea!), că vrea reunificarea Basarabiei cu România (ce poate fi mai absurd, decât să crucifici un om pentru că este

unionist?) şi că era întreţinut de Sorin Ovidiu Vântu. Ei, şi? Îi merge rău justiţiarului Turcescu? Oricum, şi aici găsim încă un loc comun cu dosarul Radu Timofte-KGB. Atacurile de acest fel veneau din partea socialiştilor europeni, adică dinspre... PSD. „Eu am probleme la Bruxelles cu reprezentanţii României, nu cu cei ai UE", spunea Vosganian. O mare certitudine! Şi a arătat spre Adrian Severin, euroobservator pe-atunci, europarlamentar acum şi mereu. În anul 2000, Traian Băsescu lansase altă petardă: Vosganian ar fi primit bani de la Sorin Ovidiu Vântu ca să deţină preşedinţia Comisiei de buget-finanţe a Senatului. „Nimeni, niciodată, nu a putut să producă nici o dovadă", s-a apărat Vosganian. Inutil. Bolovanul s-a prăvălit.

Varujan Vosganian i-a chemat în faţa instanţei pe generalul Liviu Turcu şi pe Marius Tucă şi le-a cerut 300 000 de euro. Se va judeca şi el cu fantomele. În locul lui, a fost preferat fiul unui colonel de Securitate.

Paratrăsnete

Sigur, Radu Timofte s-a remarcat ca politician şi prin declaraţii abrupte, prin care şi-a făcut mulţi duşmani. A atacat dosare grele: „Ţigareta II", revolta din armată cu „sindicatul" generalului Mircea Chelaru, Brigada Delta, conflictele cu Dorin Marian, cu Cătălin Harnagea şi cu Bogdan Teodorescu. Aşa a devenit ţintă. Varujan Vosganian era altă structură, s-a manifestat mai timid.

Lacrima lui Patriciu în războiul Palatului Cotroceni cu „oligarhii" a fost mărgăritarul perioadei de tranzacţie pe talerul „poliţiei politice". Printr-o sentinţă fără precedent, judecătoarea Ileana Dănăilă de la Tribunalul Municipiului Bucureşti confirmă că Parchetul General şi Serviciul Român de Informaţii au săvârşit acte de poliţie politică în detrimentul interesului economic al statului român şi contra lui Dinu Patriciu. Motivarea deciziei este năucitoare: „Fapta comisă de SRI prin interceptarea ilegală a convorbirilor lui Dinu Patriciu, a fost săvârşită cu vinovăţie". Au folosit procurorii aceleaşi metode ca înainte de 1989? Este grav dacă-i aşa. În acelaşi context politic, Norica Nicolai l-a acuzat pe Traian Băsescu de „practici securistice" fiindcă s-a uitat în mapa ei profesională de la Parchet. Dar oare cum ar fi să te trezeşti arestat în locul unui hoţ doar fiindcă porţi acelaşi nume? N-am văzut ca Norica Nicolai-Clinci să-i fi cerut iertare acelui nevinovat, care, sigur, nu a făcut puşcărie. Dacă justiţia îl va lua la întrebări pe procurorul care l-a ţinut în puşcărie pe amărîtul Marcel Ţundrea, ei bine, acel individ nu are căderea să invoce „poliţia politică". Dar nici nu poate spune, ca Norica Clinci în 1991, că nu cunoştea legea...

Se poate conchide că delaţiunea este în structura multora din noi, face parte din natura noastră precară şi nu doar din cauza comunismului. Iar când această însuşire se activează în lupta pentru putere, apare tentaţia pentru activităţi de poliţie politică. Păstrând proporţiile, am traversat o situaţie similară celei prin care a trecut Radu Timofte. Şi tot cu acuze de colaborare cu structurile KGB! Eu nu candidam la funcţii politice, dar m-am opus – prin scrisul meu – invaziei din Irak. Nu mă bucur că am intuit corect dezastrul care a urmat. Cred, apoi, că am reflectat obiectiv relaţiile noastre politice cu Federaţia Rusă şi cu Ucraina, succesoarele juridice ale Uniunii Sovietice. Nu intru în detalii, dar, prin mijloace specifice, deontologic coroborate, aveam să aflu că personajul, care lansase penibila acuză pentru concedierea mea, avea afaceri la Viena, în asociere cu nişte onorabili cetăţeni ruşi.

Prin urmare, am şi motive subiective să mă gândesc adesea la modalităţile prin care se poate reduce dependenţa ofiţerilor de informaţii de politicieni şi de oamenii de afaceri. Şi asta pentru că activitatea serviciilor de informaţii este fundamentală pentru statul de drept. Pornind şi de la studiul de caz, realizat de Alexandru Mihăilă, am să propun o definiţie a poliţiei politice, definiţie perfectibilă, desigur: Constituie poliţie politică totalitatea activităţilor prin care oamenii cu putere de decizie politică şi/sau economică sau profesională folosesc serviciile secrete, cu mijloacele şi cu informaţiile lor specifice, pentru a-şi intimida sau neutraliza, pentru a-şi marginaliza sau chiar anihila fizic şi moral, prin atribuirea unor delicte de opinie sau de altă natură, adversarii politici, profesionali sau care le fac concurenţă în domeniul economic. Încălcarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale reprezintă doar efectele colaterale grave ale poliţiei politice, nu un scop în sine. Iar dacă legea nu va ţine cont de asemenea aspecte (şi de altele, desigur), abuzuri ca în cazurile „Radu Timofte – KGB" sau „Varujan Vosganian – Liviu Turcu" se pot repeta oricând.

George Racoveanu – certitudinile şi dilemele unui teolog „laic“

Mircea Albu

George (Gheorghe) Racoveanu s-a născut la 10 februarie 1900 în comuna Crăguieşti, judeţul Mehedinţi. Părinţii săi, oameni credincioşi, l-au dat la vestitul seminar de la Râmnicu Vâlcea, cu gândul ca feciorul lor să devină preot. După absolvirea seminarului, tânărul Racoveanu se înscrie la Facultatea de Teologie a Universităţii Bucureşti. În paralel, a urmat şi cursurile Facultăţii de Filozofie. Aici s-a produs întâlnirea destinală cu profesorul Nae Ionescu. Unde se aştepta mai puţin, George Racoveanu întâlnea o persoană care teologhisea în cel mai autentic spirit al răsăritului, departe de discursul metafizic lipsit de religiozitate al multor profesori de la teologie, dar şi de exprimările lirice, impregnate de idei apusene, ale unor profesori de la teologie. Gustul pentru o erudiţie aproape metalică, înclinaţia spre chestiuni dogmatice privite din perspectiva Sfintei Tradiţii, trăirea credinţei în duhul Bisericii, fără sentimentalisme, solidele cunoştinţe filosofice, care l-au ajutat să lămurească aspecte ale învăţăturii ortodoxe, l-au făcut pe Racoveanu cel mai „bizantin“ în spirit dintre teologii români contemporani, amintind de un Nicolae Cabasila şi de alţi mari teologi bizantini ai secolului al XIV – lea. În acelaşi timp, Racoveanu este, poate, cel mai fidel continuator al lui Nae Ionescu pe linia teologică.

De altfel, împreună cu maestrul său, Racoveanu a pus bazele „Predaniei“, o revistă de „critică teologică“, prin care a polemizat cu cei care, în viziunea sa, trădau învăţătura autentică a Bisericii Ortodoxe. Mai mult ca oriunde, în paginile acestei reviste s-a văzut nervul său polemic, pe care i l-a surprins foarte bine Mircea Eliade. Acesta spune: „Anumite texte polemice ale lui George Racoveanu par desprinse dintr-o antologie. Şi acolo îşi vor găsi locul într-o zi: în Antologia literaturii polemice româneşti“. Pentru cineva cu gustul tratatelor teologice ample, textele lui Racoveanu din „Predania“ ar putea dezamăgi, deoarece ele sunt cel mai adesea note, consideraţii pe marginea unei cărţi, eveniment etc. Cine citeşte cu atenţie va observa însă uluitoare risipă de erudiţie a unui cunoscător profund al scrierilor Sfinţilor Părinţi, al limbilor clasice, dar şi al limbii române vechi, „limba vechilor cazanii“, din care scoate înţelesuri teologice nebănuite. Cu pregătirea sa, George Racoveanu putea să scrie o „dogmatică“ de cea mai mare valoare. Aparenta „risipire“ în lucruri „mărunte“ a fost rezultatul unei alegeri deliberate, fundamentată pe smerenia sa profundă şi pe convingerea fermă că învăţătura Bisericii a fost exprimată deplin prin predania Sfinţilor Părinţi şi a soboarelor ecumenice. Pentru Racoveanu, a face „teologie“ nu înseamnă a scrie tratate prin care să se „inter-

George Racoveanu

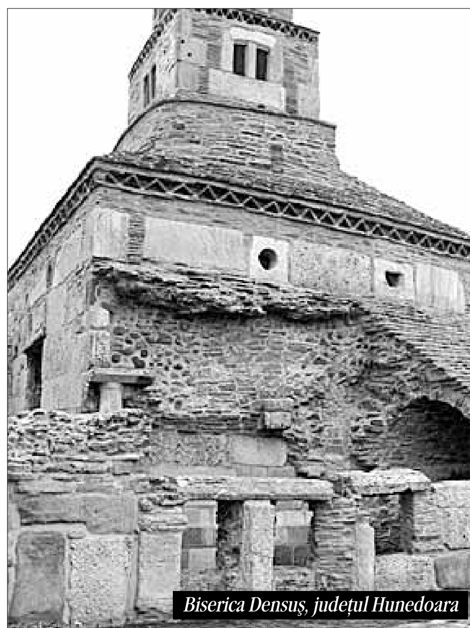
preteze" dogmele, să se „revizuiască" liturghia sau să se scoată sau să se adauge canoane, ci a mărturisi fără „strâmbătate" învățătura Bisericii şi a o trăi în acelaşi timp în mod deplin.

Din acest motiv, temele abordate de Racoveanu în câmpul teologiei sunt de o remarcabilă consecvență: chestiunea Sfintei Tradiții, „bibliolatrie" vs. „teologhisire", spiritualitatea monahală, problema „ecumenismului" sau cea a autorității în Biserică, ele revenind în chip recurent în textele scrise de-a lungul timpului. Nu este vorba însă de o repetiție searbădă, făcută de un om care nu mai are ce spune, ci de repetarea în contexte noi a unor adevăruri veşnice, care trebuie mereu reamintite celor care le uită şi rătăcesc calea. De fapt, în loc să scrie, Racoveanu a preferat să „trăiască" în duhul învățăturii Bisericii. Şi-a dorit mult să intre în monahism, chiar s-a retras o perioadă la mănăstirea Izbuc, unde şi-a făcut ucenicia spirituală sub ascultarea stareţului Atanasie Popescu. Vremurile l-au împiedicat să-şi ducă la bun sfârşit gândul, rămânând toată viața un teolog „laic" (de altfel nu s-a căsătorit niciodată). Mai mult, în locul producțiilor „originale", George Racoveanu a preferat să strângă mărturii despre un „Pateric românesc" sau să reediteze texte uitate ale spiritualității ortodoxe, lucru făcut cu umilința vechilor monahi care lucrau anonimi, întru slava Bisericii.

Legăturile cu Nae Ionescu, prestigiul deosebit de care se bucura pe plan teologic, l-au introdus pe George Racoveanu în atenția liderilor Mişcării Legionare. El spunea că nu a fost legionar, ci doar simpatizant: „Întâmplarea face să nu fiu legionar. Când le-am luat legionarilor apărarea (în 1933) nu cunoşteam dintre ei pe altul, fără numai pe preotul Duminică Ionescu. Le-am luat apărarea fiindcă li se făcea nedreptate grea. Apoi am cunoscut oamenii. Şi, cu timpul, am înțeles ființa mişcării revoluționare a lui Corneliu Codreanu: *cea mai profundă revoluție spirituală în viața poporului român, de la creştinarea lui încoace.* (Vorbesc de revoluția lui Corneliu Codreanu, de el creată, de el condusă şi controlată până în momentul în care acest control asupra ei a fost, prin „aparatul de Stat", curmat.)" [În articolul „La un sfert de veac...", în: *Cuvântul în exil*, Nr. 42/43, Noemvrie-Decemvrie 1965, pag. 4.]

El a considerat că Legiunea poate produce necesara „revoluție" (mai ales pe plan spiritual) pe care majoritatea tinerei generații interbelice o aştepta în viața societății româneşti. Ideea unei „Mişcări legionare" aducătoare a spiritului Evangheliei în viața națiunii române şi atenuarea dimensiunii politice a acesteia a fost de altfel şi miza cunoscutei conferințe din 15 martie 1943 (cu ocazia comemorării morții lui Nae Ionescu) în fața legionarilor din lagărul Buchenwald.

Textul conferinței, publicat adesea de către simpatizanții legionari, este extraordinar din punct de vedere al erudiției şi cel puțin prima parte, în care se vorbeşte despre rostul Bisericii, este extraordinară. Cu toate acestea, prin această conferință Racoveanu trădează tocmai ceea ce a afirmat de atâtea ori în „Predania". Adesea el a sugerat ideea că atunci când Biserica suferă datorită

Biserica Densuş, județul Hunedoara

căderii de la dreapta credință a ierarhilor, alte părți ale trupului bisericii sunt îndrituite să preia conducerea, iar cazuri de acestea sunt multe în istoria creştinismului, când simpli preoți sau călugări au apărat dreapta credință în fața patriarhilor eretici. Faptul este corect, numai că aceste dispute s-au consumat în mod normal în interiorul comunității ecleziale, fără amestecul altor organizații. Racoveanu s-a lăsat sedus de ideea unora dintre legionari că numai în interiorul Mişcarii legionare este o viață autentic creştină iar biserica oficială şi-a trădat misiunea ei duhovnicească. De fapt, Biserica refuzase să acorde gir necondiționat unei mişcări

cu o pronunțată componentă politică, care nu reprezenta decât o parte a societății românești. Proclamându-se cei mai curați fii ai Bisericii, dând lecții celorlalți credincioși, legionarii nu erau mai breji decât mult criticații în „Predania“ „ostași ai Domnului“, căpătând un caracter sectant. Mai mult, în perioada guvernării legionare, una din prioritățile noului guvern a fost „reforma“ Bisericii prin intervenția statului, încercându-se o reeditare a acțiunilor statului bizantin în cazuri de schismă și erezii (vezi de exemplu restaurarea cultului icoanelor). Aici însă nu era vorba de dogme, iar pretenția legionarilor că ei sunt „mădularul sănătos“ al Bisericii și amestecul teologiei cu politica au compromis ideea unor reforme în Biserică (de natură administrativă, organizațională) care erau de altfel foarte necesare.

În toată perioada guvernării național legionare, George Racoveanu a fost „consilier tehnic onorific“ la Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, fiind delegat cu conducerea „Direcției Cultelor“. Cu toate că a crezut și el în misiunea salvatoare a Legiunii față de Biserică, Racoveanu s-a dovedit printre cele mai echilibrate persoane, în condițiile în care mulți cereau răzbunare. Reforma Bisericii Ortodoxe, așa cum o vedea el, însemna sfârșitul amestecului politicului în viața Bisericii și sprijinirea acesteia pentru ca să devină o prezență activă în viața societății românești pe plan liturgic, social, cultural și nu un simplu departament al statului, însărcinat cu administrarea tainelor, așa cum o priviseră guvernările anterioare.

Prăbușirea răsunătoare a guvernării legionare a lăsat în suspensie orice dezbatere, bună sau rea, referitoare la rostul Bisericii în viața societății românești. Deși mult mai puțin „vinovat“ decât alți colegi din minister, care au fost menținuți în funcții datorită legăturilor personale, George Racoveanu a apucat în 1941 calea exilului, stabilindu-se, după război, în Germania federală, devenind un fruntaș al exilului, prin condei și printr-o susținută activitate organizatorică. Astfel, a fost director a două reviste, „Îndreptar“ și „Cuvântul în exil“, membru, secretar sau președinte în următoarele organizații ale exilului românesc: Societatea Academică Română (Roma), Uniunea Asociațiilor Românești din Republica Federală Germania, Asociația Românilor din Germania de Sud, Asociația Creștin Socială Română din Republica Federală Germania, Institutul de cercetări și Biblioteca românească din Freiburg.

Pe tot parcursul exilului, preocupările teologice au rămas în centrul atenției lui George Racoveanu. A fost un militant activ pentru crearea episcopiei ortodoxe române din Europa Occidentală sub oblăduirea episcopului Teofil Ionescu, aflat la rându-i sub ascultarea mitropolitului Visarion Puiu, singurul ierarh canonic al exilului românesc. Colaborarea la reviste cu români greco-catolici, precum monseniorul Octavian Bârlea, i-au pus în repetare rânduri problema teologică a relației ortodocșilor cu greco-catolicii, iar pe plan general a Bisericii Ortodoxe cu cea Catolică. Acest interes a fost stimulat și de dezvoltarea pe plan mondial al curentului ecumenic. Subliniind diferențele dintre Biserica Catolică și cea Ortodoxă, Racoveanu a concluzionat că totuși ele sunt cele mai apropiate dintre toate denominațiile creștine, prin originea apostolică și prin recunoașterea celor șapte sinoade ecumenice, învățăturile acestora trebuind să constituie baza dialogului în viitor.

După o activitate intensă și bogată, George Racoveanu a trecut la cele veșnice la 1 mai 1967 fiind înmormântat la Freising, slujba fiind oficiată de preoții ortodocși Vasile Boldeanu (Paris) și Dumitru Emanuil Popa (Freiburg) în prezența a numeroase personalități românești din exil. Ocultat timp îndelungat pentru simpatiile sale legionare, Racoveanu a fost redescoperit în România post decembristă mai întâi tocmai pentru această calitate, el fiind ignorat ca remarcabil teolog tocmai pentru această apartenență. Dacă ignorăm opțiunile sale politice și ne concentrăm pe „critica teologică“, ideile lui Racoveanu își păstrează nealterate actualitatea. Unde a greșit în mod categoric a fost în identificare vectorului schimbării. „Înnoirea“ se poate produce numai din interiorul Bisericii și nici o organizație, precum a fost Mișcarea Legionară, oricât a fost impregnată de creștinism, nu se poate substitui acesteia. De aici a izvorât de altfel dilema multor legionari: ori legiunea este expresia desăvârșită a credinței ortodoxe și atunci, mai devreme sau mai târziu, ea trebuie să se topească fără rest în cadrele Bisericii, ori este și o mișcare cu caracter național-politic și atunci este diferită de Biserică, neavând nici un drept să-i stabilească acesteia calea. Răspunsul este unul singur și l-a dat de altfel Racoveanu: numai în Biserică este mântuirea.

Actualitatea „Predaniei“

Cristian Brad

De aproape două veacuri cultura românească stă sub semnul dezbaterii chestiunii modernității. Cum trebuie românii să se integreze în „noul ritm al vremii“,ce trebuie să respingă şi ce trebuie să păstreze din trecut? Dincolo de foarte multele discuții sterile sau amatoriste, au existat grupuri culturale care şi-au pus în modul foarte serios problema valorilor pe care se construieşte societatea românească. Celor care considerau că tot ce s-a petrecut în istoria românilor înainte de secolul XIX trebuia şters cu buretele, iar românii să adopte integral un imaginar model „occidental“, li s-au opus cei care au subliniat necesitatea păstrării „tradiției“ pentru o bună rostuire a societății noastre. Dacă reviste precum „Rânduiala“ au căutat să exploreze întreg orizontul cultural tradițional românesc în încercarea definirii „ethos-ului“ românesc şi al valorilor sale fundamentale, „Predania“ (a se observa numele revistelor, definitorii) şi-a circumscris orizontul la probleme de natură teologică.

Pentru mulți intelectuali ai perioadei interbelice ideea dezvoltării naționale româneşti era strâns legată de asimilarea în profunzime de către corpul național al valorilor creştine, singurele adevărate şi creatoare de autentică civilizație. Atunci (ca şi azi de altfel) mulți vorbeau de rolul important pe care Biserica Ortodoxă l-a jucat dea lungul timpului în istoria neamului românesc, precum şi de misiunea glorioasă pe care urma să o aibă şi pe mai departe, asta după ce ar lepăda hainele „vetuste“, ar renunța la „imobilism“ şi s-ar adapta spiritului vremii. În numele îndeplinirii unei misiuni „istorice“, i se trasau Bisericii tot felul de „directive“, unele din ele chiar acceptate de către oamenii Bisericii, copleşiți de presiunea venită din mediul laic. „Predania“, „revistă de critică teologică“, şi-a stabilit drept obiectiv identificarea tuturor acelor „reforme“, transformări în Biserică, făcute în numele „modernizării“, dar care în fapt trădau ceea ce era de fapt esențial: adevărul teologic, credința autentic ortodoxă. Degeaba se racorda Biserica la „ritmul vremii“,

degeaba creştinismul era pus în slujba societăţii, dacă tradiţia autentică era uitată, iar teologia Bisericii Răsăritului falsificată. Dacă se accepta ideea că cea mai bună societate se poate construi doar pe valorile creştine, măsluirea acestora nu însemna altceva decât edificarea unei societăţi bazate pe minciună, a unui castel de nisip. Din acest punct de vedere, cei care au semnat în „Predania“ nu au întreprins jocuri cultural-teologice gratuite, ci au operat o veritabilă aşezare a tuturor lucrurilor în Adevăr.

„Predania“, al cărei director a fost George Racoveanu, a avut viaţă scurtă. Au apărut doar nouă numere de-a lungul anului 1937, an de vârf al polemicilor culturale din România interbelică, desfiinţându-se apoi, prin „purtarea de grijă“ a nefastului rege Carol al II-lea. Cu toate acestea, ea marchează apogeul interbelic a ceea ce Dan Ciachir definea drept „spirit profund răsăritean care şi-a asumat şi practicat aievea devotamentul proclamat faţă de o ortodoxie „pură şi dură“. În paginile „Predaniei“ au semnat relativ puţine persoane, legate însă printr-o remarcabilă unitate de concepţie. „Vedeta“ revistei a fost fără îndoială Nae Ionescu, care a scris în paginile acesteia câteva din cele mai importante articole ale sale cu teme religioase, texte care arată maturitatea spirituală a „teologului nespecialist“. Sufletul întregii întreprinderi a fost însă George Racoveanu, care s-a menţinut în umbra maestrului, preferând să publice articole, note, mai apropiate de „critica teologică“ exprimată în subtitlul revistei. Mai precis, el se „mulţumea“ să ia textul unui profesor de teologie, o traducere „nouă“ a unor slujbe bisericeşti, sau o hotărâre a Sinodului şi să le arate inadecvarea cu autentica tradiţie ortodoxă. Acest lucru nu însemna câtuşi de puţin că Racoveanu şi-a risipit uluitoarea erudiţie în texte „academiste“, în recenzii de natură ştiinţifică. „Recenziile“ sale arată de fapt, în varietatea lor, unitatea tradiţiei autentice, spiritul ei viu, care însufleţeşte toate aspectele vieţii Bisericii.

Scopurile revistei au fost definite de Racoveanu însuşi în „Cuvântul de lămurire“ cu care începe numărul 1 al revistei: „Predania s-a născut din râvna pentru păstrarea dogmei şi a rânduielii dată nouă de Părinţi, împotriva oricui. Încredinţaţi că bucuria de a strica lucrul vătămător e bucurie creatoare, păşim în cale cu hotărâre şi cu bucurie. În munca pe care o începem nu vom veni cu «adevărurile» noastre. În munca acesta noi vom fi doar mărturisitori: vom mărturisi adevărul Bisericii. Care se află întreg, în păstrarea Ei“. În condiţiile în care şi în mediul ortodox se răspândeau ideile de nuanţă protestantă privind recursul exclusiv la textul Bibliei şi ignorarea Sfintei Tradiţii, Racoveanu este teologul interbelic care a accentuat poate cel mai limpede rolul imens pe care această tradiţie îl are pentru situarea credincioşilor în adevăr: „Mărturisindu-ne credinţa că Duhul Sfânt a grăit prin Soboarele a toată lumea; mărturisind că oamenii – fie ei episcopi şi patriarhi – sunt supuşi greşelii; mărturisind că numai Biserica este infailibilă..., mărturisindu-se nădejdea că, cel puţin, pe temeiul hotărârilor Bisericii din vremea celor şapte soboare ecumenice se poate sta de vorbă cu oameni de bună credinţă şi cu pregătire teologică, păşim la munca de descurcare... Cu învăţătura celor opt veacuri – aflată în hotărâri de credinţă, în canoane, în liturghii, în predanii scrise ale părinţilor, – în mărturisirea Bisericii – vom confrunta noi învăţătura «lupilor îmbrăcaţi în piele de oaie»“.

De pe aceste poziţii teologice riguroase cei de la „Predania“ au combătut pe „bibliolatri“, adică pe cei care cred „că dacă cineva are o biblie portativă, de buzunar, şi citeşte din ea pe apucate, în tren, în tramvai, în birou sau atelier, devine, prin însuşi acest fapt, un perfect creştin ortodox, un fiu ideal al Bisericii“. Punând accentul excesiv pe Biblie, aceşti „bibliolatri“ au înlocuit Biserica, Sfânta Tradiţie şi pe Hristos Cel viu cu un raţionalism searbăd. Calea autentică de mântuire este îmbisericirea, adică integrarea în duhul învăţăturii Bisericii. Ignorarea rolului preotului şi al sfintelor slujbe, pretenţia de „curăţenie“ mai mare faţă de restul credincioşilor, sunt numai câteva elemente care i-au făcut cei de la „Predania“ să manifeste serioase rezerve faţă de „Oastea Domnului“, apreciată pentru intenţiile de „înviorare religioasă“, „de primenire a moravurilor“, dar care a tins să devină o mişcare „extra ecclesiam“.

Perioada interbelică marchează avântul spiritului „ecumenic“. În răspăr cu opiniile multora, cei de la „Predania“, în special George Racoveanu, nu cred că „a trecut vremea poziţiilor şi opoziţiilor“. Acest lucru nu se va petrece cu ade-

vărat până când „toți cei ce s-au rupt de trupul Bisericii nu vor blestema rătăcirea lor şi nu vor veni, ca fiul cel stricat, să zică, cu inima zdrobită: greşita-am şi nu mai sunt vrednic!“. Aceasta pentru că adevărata ecumenicitate nu este o chestiune de număr, de punere împreună, ci o chestiune calitativă: „ecumenicitate… însemnează invariabilitatea învăţăturii Bisericii. Însemnează măsura creşterii fireşti a Evangheliei“. Prin urmare, nu se pot face compromisuri, de dragul unității creştine, în chestiuni dogmatice, Biserica fiind una şi singurul loc unde omul se poate mântui. Din această perspectivă, cei care vorbesc de existența a „trei biserici creştine“ (cea ortodoxă, catolică şi protestantă) relativizează dogma, necrezând de fapt în nimic sau în toate („ceea ce este tot una“ după cum spune Racoveanu).

O altă preocupare majoră a „Predaniei“ a fost chestiunea monahală. De la actul secularizării înfăptuit de Al. I. Cuza, monahismul românesc a cunoscut o lungă perioadă de decădere, fiind lovit sistematic de „elitele“ pătrunse de un profund spirit anticlerical şi mai ales antimonastic. Imaginea monahului ca parazit, ca persoană inutilă societății, revine în chip recurent în imaginarul epocii. Pentru „remedierea“ acestei stări de lucruri se propunea un „monahism social“ față de care măsurile adoptate în anii comunismului sunt cât se poate de cuminți. Cel puțin, în anii comunismului, cu toată prezența atelierelor de producție, monahii îşi duceau viața între zidurile mănăstirii şi nu aruncați în lume precum se preconiza atunci: „Drept aceia, se spune în «Predania», au hotărât aceşti «îndreptători» ai schivnicilor să-i lecuiască de pusnicie, să golească mănăstirile de «trântori» şi «desfrânate», să curme cu «slujirea duhului» şi «cu urmarea lui Hristos», prostii în care mai stăruiesc şi azi călugării, şi să croiască prea sfințiile lor un «monahism social», după porunca şi legea Bisericii Vii. Până când călugării vor ajunge la desăvârşita «slujire socială», adică să facă şi copii pentru armata românească, ei vor trebui să înceapă cu «misionarismul» şi cu «filantropia». Călugărițele au şi început.

Coadele de topor şi proştii cu nume şi putere mare în călugărie merg, în numele stăpânului, să le «convingă»… ispitesc pe îndelete fața şi ochii, ca să fie acestea «dulci la vedere» şi «mângâioase» la căutătură. Caută măselele şi se uită la limbă, ca să fie «neprihănite» la miros şi cu «nespusă dulceață» la auzire (că aşa a zis şi un Ministru al Sănătății: «infirmierei nu trebuie să-i miroase gura, trupul sau picioarele şi nu trebuie să fie grosolană în vorbă sau urâtă ca mama pădurii»).

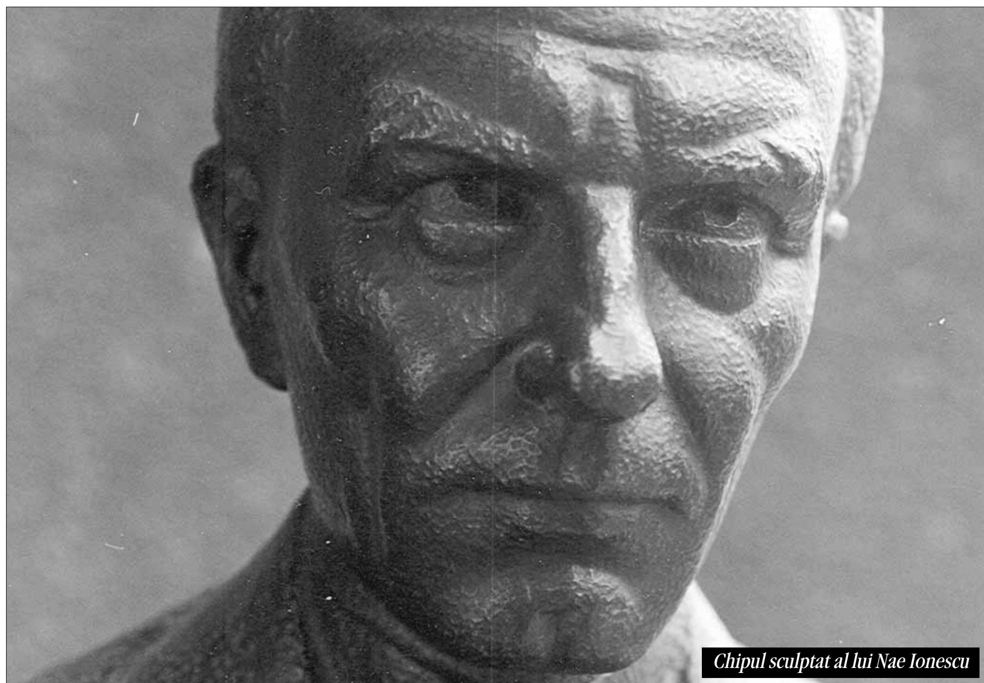
După asemenea «recrutare», copilele şi călugărițele tinere au fost şi sunt încă înaintate «cu tablou în regulă» comandamentelor militare, ca să facă din ele infirmiere şi surori de caritate.

Şi astfel au fost jefuite mănăstirile de răsadul lor cel neprihănit şi râvnitor…

Au fost furate de cântarea lor, strănile, de slujirea lor, altarele; de deşteptarea lor, clopotele; de tămâierea lor, cimitirele; de ascultarea lor, muncile cele mai grele pentru binele obştesc.

Iar «miresele lui Hristos» … sunt silite să învețe anatomia, ele care s-au lepădat de grija cea trupească. Sunt canonisite să pipăie trup bărbătesc, ele care n-au voie să-şi vadă nici goliciunea trupului lor… Toate acestea, cu prețul vătămării lor, cu agonisirea pierzaniei sufletului, cu primejdia lipsirei de mântuire, cu căderea lor din starea de mirese dumnezeieşti; dar cu câştigarea unei «diplome de infirmieră şi soră de caritate»“.

Astfel, prin asemenea gesturi, „teologhisirea prin rugăciune“, fundamentală pentru orice monah, tinde să dispară, iar de acest lucru se făceau vinovați, în opinia celor de la „Predania“ şi acei episcopi prea plecați puterii politice, unii dintre ei lipsiți complet de experiență monahală sau, şi mai rău, divorțați pentru a fi liberi să obțină un scaun de vlădică. Lupta pentru putere, influență şi glorie a avut loc şi la alte nivele, însă nu de acest aspect s-a ocupat „Predania“, ci de aberațiile teologice făcute de acei care şi-au făcut un nume altfel decât prin merite: „Sunt în biserica noastră câțiva proşti cu nume mare: profesori de teologie, înalte fețe bisericeşti şi mireneşti. Aceştia, prin greutatea numelui, lucrează la strâmbarea înțelegerii obşteşti asupra dogmei şi a rânduielii dreptei credințe“. Polemicile iscate în paginile „Predaniei“, mai ales de George Racoveanu, au rămas vestite, întărind ceea ce spunea despre Racoveanu monseniorul Octavian Bârlea: „Avea întâi o inteligență rară, înclinată spre sentințe şi sinteze, avea zestrea intuiției. Cât ai clipi, înțelegea de ce e vorba şi avea răspunsul gata. Era ca făcut pentru scrimă – nu cu floreta, ci cu scânteierile minții, cu condeiul. A fost un

Chipul sculptat al lui Nae Ionescu

polemist de mulțime admirat și de adversari temut. Știa să descopere îndată slăbiciunea argumentării adversarului și țintea în tendonul lui Achile. Făcuse din polemică o artă".

Nu stăm să discutăm aici relația pe care cei de la „Predania" au avut-o cu mișcarea naționalistă. Unii dintre ei au fost membri sau simpatizanți ai Mișcării Legionare, chiar făcând parte din structurile de conducere ale Statului Național Legionar. „Predania" însă nu a avut o miză naționalistă decât în mod tangențial, ea rămânând în esență o „revistă de critică teologică", axată pe discutarea unor realități bisericești pornind de la câteva principii teologice clare. Lectura „Predaniei" arată cât de prostească este afirmația unora că refuzul unor membri ai Bisericii Ortodoxe de a accepta „ecumenismul" este dovada unor reminiscențe...legionare! Este vorba doar de o anumită viziune teologică și ecleziologică, care vede Biserica Ortodoxă drept apărătoarea dreptei credințe, calea unică prin care omul se poate mântui. Extremism, inflexibilitate, „imobilism"? Doar o viziune consecvent teologică, care refuză în mod sistematic decăderea religiei la nivelul unei simple morale sau a bisericii ca simplă prestatoare pe tărâm social. Pe de altă parte, lectura „Predaniei" ne mai arată că Biserica suferă de anumite maladii, pe care nu regimul comunist le-a adus: legătura uneori prea strânsă cu politicul, selecția clericilor, profesorilor și episcopilor pe alte criterii decât cele date de canoane, ușurința cu care credincioșii alunecă în superstiție sau erezie în lipsa unei catehizări bine gândite, transformarea monahismului dintr-un rezervor de „oameni sfinți" într-un rezervor de mână de lucru, cea mai ieftină posibil. Unele dintre aceste „maladii" pot fi circumscrise istoric, altele însoțesc Biserica de la începuturi și sunt iarăși aspecte care țin de domeniul teologic. Discuția asupra acestora trebuie mereu reluată deoarece prezența lor împiedică creșterea în duh a credincioșilor. Discuții care trebuie făcute fără patimă, fără a-l lovi pe celălalt, mai ales dacă istoria ne arată că unii din membrii cercului „Predania", după ce au criticat viguros realitățile bisericești din România interbelică, au făcut ulterior exact acele compromisuri pe care altă dată le criticau. Din păcate, vorba „ușor de zis, greu de făcut" rămâne mereu valabilă, iar faptul că avem multe inteligențe, însă puține caractere rămâne pe mai departe o realitate tristă în România contemporană.

Un pionier al dialogului ecumenic catolic-ortodox:

Leo Allatios şi ortodoxia populară

Mircea Platon

1. Leo Allatios şi epoca sa

În rândul cărţilor netraduse, nerecenzate şi necirculate în România se află şi o lucrare a istoricului britanic Karen Hartnup despre Leo Allatios, un pionier al ecumenismului din secolul al XVII-lea. *«On the Beliefs of the Greeks»: Leo Allatios and Popular Orthodoxy* (Brill, Leiden-Boston, 2004) ne oferă un lămuritor studiu al modului în care misionarii iezuiţi din secolul XVII s-au raportat la ortodoxia populară a locuitorilor insulelor Mării Egee.

După cum notează Hartnup, Leo Allatios (1586-1669) a fost unul dintre cei mai prolifici şi importanţi erudiţi catolici ai secolului XVII. Născut în Chios în 1586, botezat ortodox, Allatios (Allatzes) şi-a trăit primii ani de viaţă pe o insulă unde, sub stăpânire otomană, ortodocşii şi catolicii trăiau în genere într-o bună vecinătate, punctată de ocazionale gesturi de efuziune frăţească, precum cel din 1566, când, după ce turcii au confiscat o biserică catolică, catolicii s-au despăgubit confiscând o biserică a ortodocşilor greci[1] şi începând să săvârşească liturghii catolice în biserici de mănăstiri ortodoxe.[2] Relaţiile dintre ortodocşi şi catolici aveau să se deterioreze rapid şi drastic abia o dată cu cucerirea insulei Chios de către veneţieni, în 1694.[3]

La 13 ani, Allatios a plecat să studieze teologia la Colegiul Grec „Sf. Atanasie" din Roma, întemeiat în 1576 de Papa Grigore XIII în scopul încurajării dialogului între catolici şi ortodocşii greci lipsiţi altminteri de o instituţie de învăţământ superior, deşi trăiau într-o împărăţie musulmană celebrată de istoriografia occidentală actuală pentru toleranţa şi cultura ei: „La «Sf. Atanasie» elevii au fost pentru o bucată de vreme obligaţi să jure că se vor întoarce în patrie şi că vor predica «ritul grecesc» (adică ritul uniat) îndată ce şi-au terminat studiile"[4]. Acolo, la Sf. Atanasie, Allatios s-a convertit la catolicism, făcând „profesiune de credinţă" catolică secretă. A făcut şi studii de medicină, a fost apropiat şi de Galieo Galilei, dar cariera sa în sânul Bisericii Catolice a fost centrată mai ales pe rolul său de consilier, de „expert" pe problemele ortodoxiei am spune astăzi, al celebrei congregaţii „pentru răspândirea Credinţei" – De Propaganda Fide.

Principalele lucrări ale lui Allatios sunt *De Graecorum hodie quorundam opinationibus* (1645), în care discută din perspectivă uniată credinţele populare greceşti, şi *De ecclesiae occidentalis atque orientalis perpetua consensione* (1648), în care prezintă legăturile istorice dintre catolici şi ortodocşi şi argumentează că, în esenţă, nu există nici o schismă între Apus şi Răsărit şi că „adevăraţii ortodocşi sunt în comuniune cu Biserica Catolică"[5]. Scrierile lui Allatios aveau şi rostul de a ajuta Biserica Romano-Catolică în lupta împotriva protestanţilor, aşa după cum interesul în patristică şi în ortodoxia grecească sau georgiană al luteranilor sau al anglicanilor avea drept scop să-i ajute pe aceştia din urmă în lupta împortiva catolicilor prin racorda-

[1] Hartnup, p. 56.

[2] Charles A. Frazee, „The De ecclesiae of Leon Allatios – A Church History of the Seventeenth Century", în *Greek Orthodox Theological Review* 29 (1984), p. 61.

[3] Vezi Philip P. Argenti, *The Occupation of Chios by the Venetians (1694): Described in Contemporary Diplomatic Reports and official Dispatches*, Londra, 1935, pp. xc-xci.

[4] Hartnup, pp. 54-55.

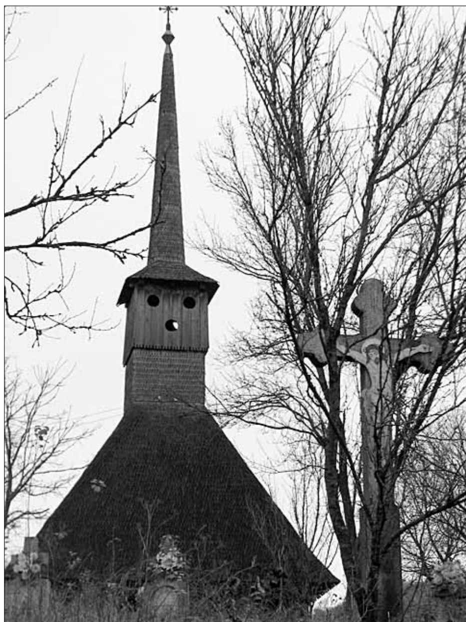
[5] Hartnup, p. 61.

rea la o tradiție care le îngăduia să conteste primatul papal, Purgatoriul sau celibatul preoților[6].

Allatios nu avea în vedere o deplasare a catolicilor și ortodocșilor către un punct dogmatic comun, ci o „întoarcere" a ortodocșilor la Roma. După cum notează Hartnup: „În 1639, Allatios a fost unul dintre mulții savanți convocați la Roma de Urban VII ca să discute pozițiile doctrinale ale catolicismului și ortodoxiei în vederea unificării. Misionarii din Răsărit, coordonați de Propaganda Fide, acționau în același scop într-un mod mai practic. Misiunea lor nu era de a-i converti pe musulmani, acțiune care aducea pedeapsa cu moartea, ci pe ortodocși"[7]. Această convertire a ortodocșilor aflați sub stăpânire musulmană trebuia făcută după o metodă care dăduse deja rezultate în lupta împotriva Reformei. Convertirea elitelor era mai importantă decât cea a oamenilor simpli: „Deși era important să atragă laicii la «adevărata credință», convertirea celor aflați pe o treaptă ierarhică superioară avea un impact mai mare. Iezuiții în special țînteau către convertirea «din interior» a Bisericii și câțiva dintre patriarhii acelei perioade au răspuns eforturilor lor trimițând profesiuni de credință papei"[8].

În cadrul acestor dialoguri ecumenice și încercări de solidarizare creștină cu populația ortodoxă aflată sub stăpânire otomană, iezuiții au descoperit importanța „ritului și ritualurilor" pentru ortodocși. După cum notează Hartnup, iezuiții au „realizat că principala barieră în calea convertirii la catolicism consta în obligația converților de a nu se mai duce la liturghia ortodoxă, și de aceea misionarii le-au îngăduit converților să facă profesiune de credință privată (să se convertească în secret) și să meargă și la liturghia catolică, și la cea ortodoxă. Ritul Uniat a fost creat pentru a înlătura acest obstacol la convertire, pentru că era doctrinar romano-catolic, dar urma tipicul liturghiei ortodoxe"[9].

Una dintre cele mai grave dileme ale teologilor catolici angajați în dialog ecumenic cu frații lor ortodocși era că, deși doreau ca preoții uniați convertiți în secret să fie primiți fără bănuieli de

[6] Vezi, printre alte titluri ale unei bibliografii în creștere, S. Runciman, „The Church of England and the Orthodox Churches", în E. G. W. Bill (ed.), *Anglican Initiatives in Christian Unity: Lectures Delivered in Lambeth Library 1966*, London, 1967.

[7] Hartnup, p. 69.

[8] Hartnup, p. 69. Pentru amănunte, vezi Runciman, *The Great Church in Captivity*, pp. 230-232. Printre Patriarhii ecumenici din prima jumătate a secolului XVII care au trimis scrisori de supunere Papei se numără: Grigore IV, Chiril II și Atanasie III.

[9] Hartnup, p. 15. Hartnup îl citează și pe Charles A. Frazee, *Catholics and Sultans: the Church and the Ottoman Empire 1453-1923*, Cambridge, Cambridge University Press, p. 115.

către grecii ortodocşi, şi deşi acceptau calendarul şi ritul grecesc, nu puteau accepta şi împărtăşania ortodoxă, cu ambele „specii". Contribuţia lui Allatios a fost esenţială la depăşirea acestui dureros impas produs, pe de o parte, de o facţiune catolică fundamentalistă, şi, pe de alta, de caracterul depresiv-bănuitor al grecilor ortodocşi aflaţi sub stăpânire musulmană. Astfel, în 1639, Allatios a arătat că, dacă se suprimă, la uniaţi, toate riturile liturgice ortodoxe deosebite de cel catolic, aşa cum voiau mulţi teologi catolici, atunci se pune sub semnul îndoielii succesiunea apostolică, „deoarece episcopii Bisericii timpurii fuseseră hirotoniţi după ritul grecesc"[10]. În cadrul aceloraşi dezbateri, deşi fără îndoială cu argumente care nu ţineau de succesiunea apostolică, Allatios a militat cu egal succes şi pentru menţinerea ritului chinez, dezvoltat de misionarii iezuiţi în China.

2. Păşunism şi teologie

Din prisma interesului nostru actual, cea mai importantă carte a lui Allatios rămâne cea despre „credinţele grecilor" (*De Graecorum hodie quorundam opinationibus*), una dintre rarele lucrări despre ortodoxia populară din secolul XVII. După cum arată Hartnup[11], ortodoxia balcanică nu a cunoscut o Reformă, şi nici o Contra-Reformă, după model apusean. Departe de a fi privită mai ales ca un sistem propoziţional, ortodoxia populară era mai ales o practică, o întâlnire sfinţitoare cu Dumnezeu. Aflată sub ocupaţie otomană, Biserica Ortodoxă era lipsită şi de mijloacele şi de voinţa de a se reforma după model apusean, protestant sau catolic. Rezultatul a fost că laicii şi clerul împărtăşeau în mare măsură acelaşi orizont de credinţă, spre deosebire de Apus, unde clerul protestant şi cel catolic post-tridentin fuseseră deja trecute prin filtrul educaţiei academice. În plus, clerul catolic avea misiunea de a purta în teritoriu, în parohie, mesajul centrului. În Răsăritul ortodox, lipsit de puternica centralizare a Romei, „centrul" clerului era Hristosul credincioşilor. Centrul era oriunde se afla Hristos, nu acolo unde nu se afla pentru că Îi ţinea locul Vicarul Său roman.

Allatios

Ortodocşii insulelor din Marea Egee trăiau, în Imperiul Otoman, sub episcopi catolici. Preoţii educaţi făceau studii în seminarii catolice (sau calvine). Drept urmare, existau în sânul ortodoxiei o partidă filocatolică şi una filoprotestantă. În 1627, ortodocşii au reuşit, cu ajutor protestant, să aducă la Constantinopol o tipografie, dar ea a fost închisă la scurt timp din cauza reclamaţiilor catolice la Înalta Poartă referitoare la caracterul anticatolic al tipăriturilor ortodoxe. În aceste condiţii, ortodoxia populară nu a avut un concurent serios şi statornic, vârfurile episcopal-patriarhale oscilând politic – uneori sincer ecumenic, alteori încercând să apere diplomatic interesele ortodocşilor – între ambasadorii puterilor catolice (mai ales cei francezi), cei ai puterilor protestante (mai ales cei englezi şi olandezi) şi varii eunuci şi viziri ai Sultanului.

Privită în acest context, înţelegem de ce *De Graecorum hodie quorundam opinationibus* era extrem de importantă: deoarece avea drept obiect ortodoxia trăită de greci, nu ortodoxia din catehisme şi din cărţi. Din punct de vedere teolo-

[10] Hartnup, p. 63.

[11] Vezi şi Mircea Platon, „Din pricina babelor, secularizarea se amână! Mic excurs edificator despre virtuţile eshatologice ale colivei, parastaselor şi păşunismului" (http://www.rostonline.org/rost/ian-feb2007/babele.shtml).

gic, era o încercare temerară de a prezenta religia populară unui public apusean care devenise foarte suspicios în privința religiei populare și care dorea un creștinism cât mai „pur", reformat de orice elemente „păgâne", de orice colive iliterate. Miza lui Allatios era aceea de a demonstra că grecii nu erau atât de superstițioși precum credeau apusenii și că, îndărătul „superstițiilor" lor, se ascundeau motivații creștine și o anumită intimitate cu viața liturgică și cu Tainele. În esență, dacă *De consensione*... își propunea să demonstreze unitatea istoric-dogmatică a ortodocșilor și a catolicilor, această lucrare etnografică își propunea să indice unitatea de trăire religioasă a ortodocșilor și a catolicilor.

Prețul acestei întreprinderi era însă o distorsionare a datinilor luate în discuție. Încercând să le facă plăcute publicului catolic, Allatios rupea din contextul teologic ortodox datinile respective și le interpreta în lumina teologiei catolice. Într-un fel, dacă Allatios socotea că ortodocșii sunt de fapt catolici rătăciți, *De Graecorum hodie quorundam opinationibus* încerca să arate că folclorul grecilor era folclorul unor catolici rătăciți și, ca atare, se potrivește cu – și poate fi explicat prin – categoriile teologiei apusene. Voi discuta aici, pe urmele lui Karen Hartnup, doar despre două dintre aceste exemple: e vorba de *gello* și de *tympaniaios*.

Gello era, în credința populară, un demon care fura copii. Biserica Ortodoxă condamna credința în *gello* și, ca atare, nu oferea nici o măsură de protecție împotriva acestui tip de demon[12]. Grecii foloseau candele aprinse la icoane, tămâie, cruci puse pe pereți, amulete cu nume de sfinți și alte asemenea moduri de umilă exorcizare legitimă sau *sui generis*. Cel mai bun mijloc de apărare împotriva unui *gello* era considerat, de către laici, botezul, cu ale sale puternice formulări exorcizante. Deși Biserica Ortodoxă nu boteza pentru a apăra de *gello*, ci pentru a introduce copilul în Biserica cerească și pământească, pentru a-l îmbrăca în Hristos, Allatios folosea opinia populară grecească pentru a se indigna că, în Biserica Ortodoxă, copiii nu sunt botezați la fel de repede precum în cea Catolică. Pentru catolici, e neapărat necesar ca un copil să fie botezat cât mai repede, deoarece creștinismul apusean acceptă doctrina lui Augustin conform căreia întregul neam omenesc moștenește din naștere, pe lângă păcat, și vina lui Adam[13]. În cazul în care mor înainte de botez, copiii ajung în limb din cauza stării de păcat și de vină în care se află.

În Biserica Ortodoxă, însă, soarta copiilor nebotezați nu e atât de cruntă, motiv pentru care ortodocșii au și fost acuzați de către catolici de pelagianism. În viziunea patristică, ceea ce am moștenit de la Adam nu e vina păcatului, ci mortalitatea, o fire scăzută care ne face să ne separăm ușor de Dumnezeu și astfel să „murim", o „boală a păcatului" care aduce după sine diversele nevoi ale corpului. Din aceste nevoi se nasc patimile și surogatele de restaurare[14]. Așadar, pentru ortodocși botezul așază copilul în relație cu Hristos, împreună cu Care moare morții și învie întru viața veșnică a iubirii lui Dumnezeu[15]. Dar pruncii nu sunt „vinovați" în sens catolic augustinian[16]. Pentru ortodocși, după cum arată Hartnup pe urmele lui John Meyendorff, expresia „în păcat zămisliți" are în vedere mai degrabă „condiția generală a omenirii decât natura particular păcătoasă a zămislirii". De aceea, încercarea lui Allatios de a explica diferențele dintre catolici și ortodocși în termeni de cutumă și nu de dogmă,

[12] Hartnup, p. 95.

[13] Hartnup, p. 114.

[14] Hartnup, p. 114. Dar vezi și John Meyendorff, *Byzantine Theology: Historical Trends and Doctrinal Themes*, New York, Fordham University Press/London, Mowbrays, 1974, pp. 143-149; și John Romanides, *The Ancestral Sin*, Ridgewood, New Jersey, Zephyr Publications, 2002.

[15] Vezi Alexandre Schmemann, *Din apă și din Duh*, București, Editura Symbol, 1992, pp. 45-63; Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, ediția a doua, București, EIBMBOR, vol. 3, pp. 28-44. Îi mulțumesc domnului Gheorghe Fedorovici pentru a-mi fi semnalat și trimis aceste două referințe. Orice eroare în interpretare îmi aparține în exclusivitate. Înclin înspre înțelegerea păcatului strămoșesc pe linia lui Romanides și a neopatristicii antiaugustiniene și nu am găsit încă o lucrare a vreunui teolog român care să facă lumină în această problemă și să discute chestiunea botezului și a mântuirii pruncilor în lumina acestei înțelegeri a învățăturii Sf. Părinți.

[16] Vezi frumoasele cuvinte ale Părintelui Cleopa despre „nevinovăția" pruncilor nebotezați aici: http://www.misiune-ortodoxa.ro/news.php?extend.19.

ca şi încercarea de a folosi credinţa populară în *gello* pentru a indica faptul că ortodocşii împărtăşesc doctrina lui Augustin referitoare la damnarea pruncilor, e o eroare[17].

O altă discuţie revelatoare pentru diferenţele subtile dintre ortodocşi şi catolici, ţâşnite din adevăruri de credinţă diferite, nu din simple derive rituale sau excentricităţi cutumiare, este şi cea referitoare la *tympaniaios*. Dacă grecescul *vrykolakas* era un trup mort luat în stăpânire de diavol, un fel de strigoi, *tympaniaios* era, în accepţiunea nomocanoanelor bizantine, trupul nedescompus al unui excomunicat, trupurile umflate ca nişte timpane. Excomunicarea oprea sufletul să se ducă la Dumnezeu. Trupul, cu sufletul încă în el, nu se mai putea descompune. Închis în trupul mort, dar nedescompus, sufletul devenea astfel pradă diavolilor.

Conform nomocanonului lui Malaxos, citat de Hartnup, faptul că trupul se umfla şi se înnegrea era un semn al milei lui Dumnezeu, deoarece astfel i se semnala comunităţii starea în care se afla sufletul răposatului şi se puteau face rugăciunile de rigoare pentru ca apoi sufletul să se poată îndrepta spre rai. Dacă un trup excomunicat era găsit descompus, atunci însemna că Dumnezeu deja a trimis sufletul în Iad. Cel mai celebru *tympaniaios* a fost cel al împăratului bizantin Mihail VIII Paleologul (1259-1282), care a murit nepocăit şi nemărturisit după ce a fost excomunicat din cauza încercărilor sale de a forţa Biserica Ortodoxă să se unească cu cea Catolică la Conciliul de la Lyon.

În interpretarea lui Allatios, *tympaniaios* a devenit dovadă a doctrinei existenţei Purgatoriului. Acceptată de Catolici în secolul XII, după cum arată Jacques le Goff, doctrina Purgatoriului era rezultatul firesc al concepţiei despre mântuire a Bisericii Catolice. Pentru catolici, nu era de ajuns să te pocăieşti pentru a fi iertat de păcate, ci trebuia să faci suficientă penitenţă pentru a-ţi „plăti datoria apărută ca urmare a săvârşirii păcatului“[18]. Ca urmare, cei care muriseră înainte de a fi făcut destulă penitenţă pe pământ aveau, începând din secolul XII, şansa de a-şi termina de plătit ratele în Purgatoriu, continuând apoi, *debt-free*, spre Rai. Pentru Allatios, deci, *tympaniaios* erau echivalentul ortodox al Purgatoriului, un Purgatoriu care e aici, pe Pământ, văzut ca al treilea loc între Rai şi Iad[19].

În concepţia ortodoxă, însă, dominată de apofatism, nu se discută foarte mult despre soarta sufletului după moarte. De vreme ce nici Evangheliile, nici Sfinţii Părinţi nu fac referire la un al treilea loc, al unui Purgatoriu, majoritatea teologilor ortodocşi neagă existenţa unui al treilea loc, temporar, de pedeapsă. Motivul ţine şi de concepţia ortodoxă asupra mântuirii, care nu e axată pe „rascumpărarea păcatelor“ în sensul juridic, ci pe pocăinţă sinceră[20]. Pentru catolici, pocăinţa trebuie urmată de plata datoriei către Dumnezeu. Pentru ortodocşi, căinţa păcătosului şi mila lui Dumnezeu merg mână în mână. Doar cei care nu se pocăiseră mergeau în Iad. Cel care urmase sfaturile duhovnicului său era cu conştiinţa liniştită şi putea fi purtat spre Rai chiar şi de virtuţile părintelui său spiritual[21]. Departe de a fi semnul existenţei unui Purgatoriu, *tympaniaios* erau doar semnul puterii Bisericii de a lega şi dezlega, al jurisdicţiei ei atât asupra celor vii, cât şi asupra celor morţi, într-un context de ocupaţie otomană în care funcţia politică a Bisericii, de călăuzire şi reprezentare a comunităţii în faţa puterii seculare (dacă putem numi astfel Imperiul Otoman), devenise extrem de importantă.

Hartnup mai ia în discuţie şi alte aspecte ale lucrării lui Allatios şi trage concluzia că, de fapt, viziunea lui Allatios era dominată de neoplatonism, şi că neoplatonismul şi practica magică îi îngăduiau să vadă ortodoxia şi catolicismul pe acelaşi *continuum* cu magia. Exorcismul creştin era, pentru el, parte a aceluiaşi spectru ca şi magia păgână. Allatios denunţa ca „superstiţie băbească“ doar ceea ce nu funcţiona, practicile

[17] În ortodoxie copiii se botează mai târziu şi pentru că se botează prin scufundare şi nu prin stropire, şi deci e nevoie să fie fizic mai puternici pentru a putea trece prin întregul ritual.

[18] Hartnup, p. 206.

[19] Hartnup, p. 207.

[20] Hartnup, p. 209. Vezi şi Robert Ombres, „Latins and Greeks in Debate over Purgatory, 1230-1439“, în *Journal of Ecclesiastical History* 35 (1984), p. 8; George Every, „Toll Gates on the Air Way“, în *Eastern Churches Review* 8 (1976), p. 149.

[21] Vezi „Visul lui Grigore“ din *Viaţa lui Vasile cel Tânăr* scrisă de Grigore din Tracia, citată de Hartnup la p. 209.

Turnul Bisericii din Brebi, Sălaj

„magice“ care nu treceau proba experimentală. În rest, tot ceea ce dădea rezultate concrete era aşezat în acelaşi plan al unui cosmos bântuit de duhuri şi creaturi nevăzute, care uneau, ecumenic, miracolul păgân cu Taina creştină[22].

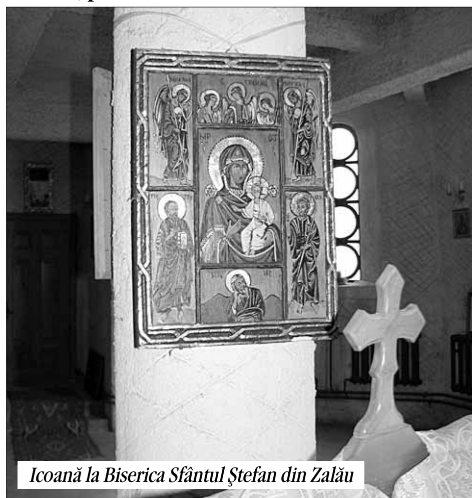
3. Concluzie

În focul recentelor confruntări despre „cazul Corneanu“, apologeţii ortodoxiei au fost acuzaţi de ignoranţă, păşunism, fundamentalism, anticatolicism primar, slavofilie, legionarism, comunism, ba chiar şi de erezie acompaniată de deviaţii comportamentale. Ultimele acuzaţii au fost lansate de un domn al cărui entuziasm ecumenic a depăşit demult rotunjimile diplomatice în care altminteri se complace atunci când e vorba de apărat ortodoxia. Slabi în argumente, tari în insinuări, campanii de presă şi redute instituţionale, „eroii civilizatori/ecumenici“ sunt de fapt prizonierii unui paradox. Paradoxul e că, politizând adevărul de credinţă, instrumentalizând Euharistia, manipulând Adevărul în loc să-l trăiască, îşi pregătesc singuri prăbuşirea din fotoliile de piele unde s-au căţărat datorită limbii lor de muşama. Şi asta pentru că politizarea ortodoxiei nu le poate folosi decât dacă ortodocşii rămân majoritari în România. Românii sminţiţi din ortodoxie nu vor deveni buni catolici, aşa după cum catolicii sminţiţi din catolicism nu au devenit buni protestanţi. Românii sminţiţi din ortodoxie vor deveni, ca şi ceilalţi cetăţeni ai U.E., fie indiferenţi religios, fie atei, fie se vor da cu noua majoritate, devenind eventual musulmani (asta ca să vorbim strict sociologic, pe acelaşi plan cu cel al „elitelor“ care consideră necivilizată orice referire la Pronie). Cert este că, o dată cu dispariţia „majorităţii ortodoxe“ a României, va dispărea oportunitatea instrumentalizării şi exploatării – prin vânzare, închiriere sau uzufruct – acestei majorităţi. De aceea, arendaşii ecumenici şi brokerii politici ai ortodoxiei româneşti trebuie să acţioneze în

[22] Hartnup, pp. 302-306.

aşa fel încât să reuşească a ne transfera în „contul“ stăpânilor lor fără prea multe pierderi. E important să rămânem „ortodocşi“ ca să nu ne risipim ca potenţial financiar-politic. Dar nu trebuie să fim atât de ortodocşi încât să zădărnicim exploatarea noastră în scopuri anterioare sau posterioare ortodoxiei.

În acest sens trebuie interpretată şi recenta acuzaţie adusă de acelaşi reprezentant al societăţii şi religiei civile, fost teolog ortodox şi actual teolog al misteriilor comunitare care mântuiesc asfaltând, cum că reificăm ortodoxia, că ne e mai dragă dogma decât Dumnezeu. Sorbonardul cu pricina nu a înţeles că, pentru noi, întruparea, suferinţa pe cruce şi învierea lui Hristos nu sunt inutile precum pentru cei pregătiţi şi dispuşi să descopere căi de mântuire în toate cele patru vânturi, pe care le confundă cu suflarea Sfântului

Icoană la Biserica Sfântul Ştefan din Zalău

Duh. Nu a înţeles că suntem fundamentalişti în sensul în care, după cum spunea un filosof catolic de modă veche, „fundamentalist e orice creştin care îşi ancorează credinţa în lucruri şi fapte care s-au întâmplat în istorie, mai ales în ce s-a întâmplat în acea primă duminică de Paşti“[23]. Nu a înţeles că, pentru noi, ortodoxia nu e o ideologie, nu e un Dumnezeu în efigie, pe care îl fluturăm tribal sau îl ardem saturnalic precum catolicii răzvrătiţi efigia Papei. Ortodoxia, dincolo de „carnea“ dinamică a dogmei, e un mod de a fi cu Dumnezeu. E un loc şi un timp. E singurul loc şi singurul timp care restaurează. E un ochi de lumină. Restul sunt pleoape, jungle, fălci de necunoscut în care eşti liber să te avânţi, pe care eşti liber să le cutreieri căutând izvoarele Nilului sau originile iubirii divine. Dar în care, cel puţin dacă nu eşti de-al locului, rişti să sfârşeşti precum Kurtz.

Românii sunt de-ai locului în Ortodoxie. Ceea ce nu e totul, şi nimeni nu a spus că e totul. Dar e important să realizăm acest lucru: că nu mai avem de căutat ceva, ci de urmat pe Cineva, de trăit cu Hristos. Suntem unde trebuie să fim. Nu suntem „mai buni“ din cauza asta. Dar putem să ne mântuim dacă nu ratăm actualizarea potenţelor noastre, opuse virtualităţilor amăgitoare ale „elitelor“ de azi. Şi tocmai de aceea cred că e important de analizat, în actualul context din România, dacă:

1. există posibilitatea ca teologi şi clerici ortodocşi plecaţi la studii în instituţii catolice să fi făcut în secret profesiune de credinţă catolică;

2. se operează o cucerire „din interior“ a BOR după vechiul sistem iezuit al unei Biserici catolice care, în loc să încerce recucerirea Vestului de la proprii apostaţi şi de la musulmani, face misiune tot asupra ortodocşilor;

3. nu cumva agenţii în teritoriu ai unificării sunt mai degrabă de extracţie gnostic-neoplatonică decât ortodoxă sau catolică, şi de aceea discută problemele teologice dintr-un unghi magic-civilizaţional complet inadecvat, operând o reducţie politică a teologiei şi o instrumentalizare a Cuvântului;

4. în vreme ce ortodocşilor li se dă mereu în moalele capului cu „legionarismul“ şi cu „păşunismul“, în România nu se creează, pe tăcute, o „dreaptă“ catolică. Problema e că, fiind minoritari, catolicii români par a tinde să îmbrăţişeze mai degrabă un discurs antipopulist, antiortodox, liberal, elitist, blocând astfel, de fapt, crearea unei drepte puternice. Dacă vor într-adevăr să se opună stângismului şi multiculturalismului, atunci romano- şi greco-catolicii trebuie să bată palma onest cu ortodocşii şi să abandoneze orice încercare de capturare a BOR din interior prin intermediul unor facţiuni liberal-ecumenice. Elita (filo)catolică trebuie să dea lui Dumnezeu ce e al lui Dumnezeu şi „babei ortodoxe“ ce e al „babei ortodoxe“: minimul respect de a nu-i trimite soli mincinoşi şi de a nu-i flutura prin faţa ochilor făţarnice jumătăţi de steaguri albe.

[23] Frederick D. Wilhelmsen, *Christianity and Political Philosophy*, Athens, University of Georgia Press, 1978, p. 207.

Discuția lui Ivan cu diavolul

Prof. Dr. Const. Miu

Ideea în jurul căreia polarizează întregul discurs al naratorului în romanul *Frații Karamazov* este aceea că sufletul omului are o structură bipolară: *demonică* şi *angelică*; atât demonicul, cât şi angelicul sălăşluiesc în stare latentă încă de la naştere. Prin contactul individului cu societatea, prin integrarea lui în fluxul vieții, una din aceste coordonate poate germina. Când însă latura demonică debordează peste limitele necesarului, apare pericolul ca ea să devină malefică, împingând gândirea omului spre zonele obscure ale inconştientului, iar această odisee a gândirii se soldează, de obicei, cu un eşec. De altfel, tema *omului dedublat* o regăsim într-un alt roman al lui Dostoievski, împrumutând titlul temei.

Cei doi actanți, care în momentul când îşi țin discursul devin şi *naratori*, dar în egală măsură şi *destinatari interni ai mesajului*[1], încearcă să-şi convingă interlocutorul – unul că reprezintă doar o plăsmuire a propriei închipuiri, un *alter ego* (logosul lui Ivan), celălalt – diavolul – că este într-adevăr o existență reală, de sine stătătoare.

Apariția diavolului în camera lui Ivan este misterioasă şi ambiguă, narațiunea glisând din real în fantastic pe nesimțite: Ivan „...şedea acum la el în odaie, *aproape conştient că aiurează* şi privea fix ceva ce se afla pe divan, spre peretele din fața lui. *În locul acela apăruse un ins.*“[2] (s.n.). Impresia de real e dată de amănunțita descriere a acestei apariții, cu alura de *genteleman*.

Raționamentul lui Ivan în ceea ce priveşte nonidentitatea diavolului este logic: acesta din urmă nu poate fi decât o imaginație, o plăsmuire a primului – „o nălucire de om bolnav“ – de vreme ce reprezintă o întruchipare fragmentară „a celor mai josnice şi mai meschine sentimente“

„Frații Karamazov“

[1] Maria Corti, *Principiile comunicării literare*, Editura Univers, Bucureşti, 1981, p. 42.
[2] Dostoievski, *Frații Karamazov*, EPL, Bucureşti, 1965.

ale propriului eu, această latură negativă nu poate sa-i ofere nimic nou.

Tot timpul discursului său, diavolul oferă argumente în sprijinul ideii afirmate că ar avea o identitate proprie – iubeşte cu toată sinceritatea oamenii şi de câte ori descinde pe pământ, devine romantic; îi place să călătorească şi să viseze; ba mai mult, îşi însuşeşte toate obiceiurile pământenilor, devenind chiar superstiţios şi, ca orice om, care are păcate, doreşte să se purifice: „N-am alt ideal decât să intru într-o biserică şi să aprind o lumânare (...) Atunci suferinţele mele vor lua sfârşit.“ Dorinţa aceasta a interlocutorului de a intra în biserică şi a aprinde o lumânare e, poate, argumentul cel mai puternic în convingerea lui Ivan că nu e o plăsmuire, ştiut fiind faptul că diavolul se fereşte de Casa Domnului.

Diavolul este un damnat, un *vinovat fără vină* şi e conştient că are un destin tragic: deşi nu e o fire negativistă, împotriva voinţei sale trebuie să nege totul: „Mi s-a spus (...) «Fără tine nu s-ar mai produce nici un fapt divers, şi viaţa are absolută nevoie de fapte diverse». (...) Îmi îndeplinesc obligaţiile împotriva voinţei mele, scornesc tot felul de fapte diverse, şi din ordin superior mă ţin numai de ticăloşii.“ Din cele mărturisite, reiese clar că acest diavol *nu are personalitate*, în sensul că, lipsit de iniţiative, el nu face altceva decât să execute ceea ce i se cere; el nu e liber nici măcar în gândire, ci depinde total de Stăpân. Şi-atunci, ce fel de „persoană“ este aceea care nu are libertate de gândire? El este doar un biet *executant*.

Are totuşi un moment de slăbiciune şi recunoaşte că e o nălucire a unei minţi bolnave: „...de fapt, nu sunt decât o nălucire a minţii tale, o halucinaţie, la fel ca într-un coşmar.“ Dar Ivan nu se lasă prins în jocul tovarăşului său de conversaţie şi nu acceptă „capitularea“ acestuia tocmai când disputa e în toi: „Minţi! Scopul tău e să mă convingi că ai o existenţă cu totul independentă, şi nu c-ai fi o fantasmagorie plăsmuită de mintea mea.“

Diavolul îşi întrerupe discursul printr-o *prolepsă* – anecdota cu filosoful ce nega credinţa în viaţa de apoi, şi care, până la urmă, a ajuns în rai –, pentru a-i demonstra că lumea sa se organizează după modelul celei a lui Ivan: „Şi la noi, bârfeala e în floare, la fel ca şi pe meleagurile voastre (...) E un haos întreg, superstiţiile au răsărit ca ciupercile (...) şi denunţurile, că doar noi avem o secţie unde se primesc anumite informaţii (...) Şi la noi s-a introdus în ultima vreme sistemul vostru metric (...) Pe lumea cealaltă (...) acum se folosesc torturile morale, cum ar fi mustrările de conştiinţă (...) moda pe care tot de la voi am împrumutat-o, de când cu îmblânzirea moravurilor voastre.“ De pe urma lor – spune diavolul – profită numai cei lipsiţi de conştiinţă. Raţionamentul său e simplu: din moment ce nu există conştiinţă înseamnă că nu mai poate fi vorba de remuşcări. Concluzia sa e general valabilă oricărui regim constituţional: „Ca să vezi care sunt rezultatele reformelor când sunt copiate după diferite instituţii străine.“ Conştient de acest adevăr, Dostoievski disimulează, punând replica pe seama unui personaj cu personalitate incertă.

Ivan îşi întrerupe din nou preopinentul: el este cel care a scornit anecdota cu filosoful, pe când avea 16 ani. „Mi-am amintit de ea ca prin vis. Înseamnă că vorbesc cu tine în somn! Şi deci nu eşti decât un vis, nu exişti!“ Înverşunarea cu care Ivan neagă existenţa diavolului, ar fi o dovadă că totuşi ar accepta să creadă în existenţa acestuia, fie ea şi în vis.

Tactica diavolului este subtilă: îl poartă pe Ivan de la *credinţă*, la *tăgadă*, în aşa fel încât cel care va încerca să-l convingă de faptul că nu e o fantasmagorie, ci există în realitate, va fi însuşi Ivan.

Logica diavolului se afirmă cu putere în finalul discursului, când îşi exprimă punctul de vedere ateist: divorţul de divinitate nu este expresia unui *înger căzut*, ci a unui *genteleman* hiperlucid. Descătuşat de sub „teroarea“ acestei credinţe, omul însuşi va fi un zeu, care va supune definitiv natura. Conştient de propriul destin, omul va întâmpina moartea cu seninătate şi mândru ca un zeu: „Dragostea lui se va mulţumi cu limitele unei vieţi trecătoare, dar în acelaşi timp conştiinţa faptului că viaţa e scurtă va înteţi flacăra ei tot atât de mult pe cât o făcea să tânjească mai înainte speranţa deşartă într-o dragoste infinită, dincolo de mormânt.“

Construindu-şi discursul pe ideea „omului dedublat“, Dostievski lasă a se înţelege că diavolul sălăşluieşte în om, fiind o emanaţie a subconştientului.

Pentru o istorie intelectuală. Societatea „Prietenii Științei“

Constantin Mihai

Se spune că perioada interbelică a fost unul dintre momentele-reper pentru cultura şi spiritualitatea românească, o perioadă de efervescență intelectuală pe care cu greu o mai putem regăsi în istoria culturală română. Dacă renunțăm – şi este cazul să renunțăm la orice fel de poncife păguboase – la idealizarea inerentă oricărei aprecieri la adresa spațiului cultural autohton, vom observa că perioada interbelică a constituit, într-adevăr, un prim pas important în actul de exercitare critică a unei culturi ce tindea spre o performanță evidentă. Această afirmație fundamentală este probată de o întreagă elită intelectuală care a reuşit să reconfigureze un profil *sui generis* al spațiului intelectual românesc, prin conectarea sa la fluxul tradiției europene, şi nu numai.

În această perspectivă de restituire a unor pagini esențiale de istorie intelectuală interbelică se înscrie şi demersul domnului George Popescu Glogoveanu, a cărui miză este una dublă: pe de o parte, recuperarea unor momente fondatoare pentru cultura română, iar pe de altă parte, recalibrarea la o tradiție culturală şi spirituală profundă pe care trebuie s-o reînnodăm, aceasta fiind, de altfel, singura posibilitate de salvare din haosul existent.

Volumul de față *Pentru o istorie culturală. Societatea „Prietenii Ştiinței“* (Craiova, Sitech, 2008), încearcă să deceleze articulațiile majore ale „Societății Prietenii Ştiinței“, un aspect mai puțin cunoscut de istorie culturală pe care autorul reuşeşte cu talent să ni-l readucă la lumină, pentru o cunoaştere aprofundată a istoriei intelectuale interbelice. Meritul domnului George Popescu Glogoveanu, un fin intelectual, format la şcoala interbelică, autor al unor volume consacrate *Akademos.*-ului naeionescian, este cu atât mai mare, cu cât Domnia sa, în calitate de co-organizator al Societății „Prietenii Ştiinței“ din Craiova, ne prezintă laboratorul intern de creație al unei societăți academice, care a marcat, peremptoriu, cultura română.

Asociația „Prietenii Ştiinței“ creată de matematicianul Gheorghe Țițeica, în scopul culturalizării maselor, s-a extins şi la Craiova, la inițiativa doctorului Charles Laugier şi a renumitului in-

Palatul Culturii din Craiova

telectual, profesorul Constantin Fortunescu, fondatorul *Arhivelor Olteniei*, la care au aderat şi alte personalităţi, precum: doctorul Ion Maier, istoricul Ion Donat şi mulţi alţii. Paradoxal, Asociaţia fondată de Ţiţeica nu a supravieţuit mult timp, singura care a avut o existenţă de mai bine de două decenii, până la instalarea comunismului în România, a fost filiala din Craiova.

Societatea „Prietenii Ştiinţei“ a reprezentat un moment de emulaţie culturală şi spirituală, reiterând modelul criterionist, de aducere a problematicii intelectuale în mijlocul oamenilor. Programul societăţii era foarte precis, axat pe conferinţe publice, susţinute de o întreagă elită interbelică, vizând repunerea în discuţie critică a tuturor problemelor culturale şi spirituale care frământau lumea românească interbelică. Această asociaţie reuşea să aducă în circuitul public dezbaterea intelectuală, chiar academică, făcând-o pe înţelesul tuturor. Nu era vorba de vreo emfază sau morgă universitară, ci de o modestie a unor caractere puternice care îşi propuneau să popularizeze cultura română, să o scoată dintr-o stare pernicioasă de osificare, s-o fertilizeze şi s-o revigoreze, printr-un contact direct, nemijlocit cu un auditoriu dornic de cunoaştere. Dincolo de cultura de performanţă, mediată printr-o supleţe şi o simplitate exemplare, specifice savantului român interbelic, aspectul educativ (aspectul moral) era unul preeminent.

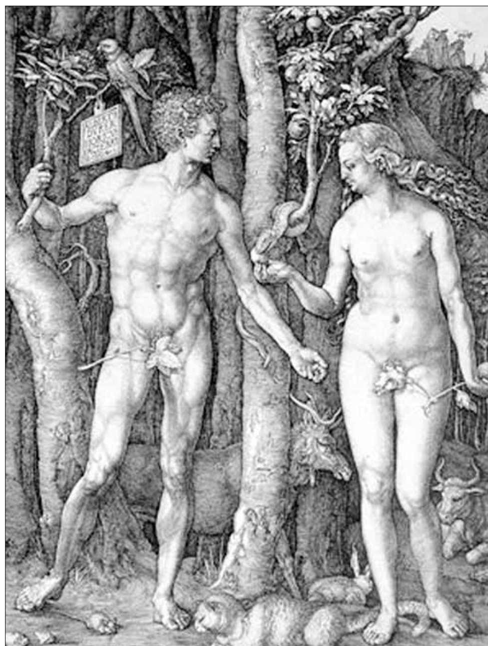
Publicul asista la un adevărat spectacol de idei care se îngemăna armonios cu o trăire, un pathos remarcabil al ideii de cultură şi spiritualitate care nu erau simple concepte sau noţiuni operaţionale, ci valori asumate conştient de o întreagă generaţie intelectuală angrenată la amplul proces de reconstrucţie naţională. Spre deosebire de intelectualii români din perioada postcomunistă, forjaţi, în marea lor majoritate, la şcoala ne-gândirii marxiste, intelectualii interbelici întrupau modele autentice de savanţi, unii dintre ei fiind exemple de erudiţie şi trăire creştină, dăruitori şi jertfelnici, aşa cum s-a întâmplat cu elita interbelică din timpul prigoanelor carliste, antonesciene şi comuniste, a cărei existenţă a pendulat între temniţă şi exil.

Domnul George Popescu Glogoveanu, iniţial, în ipostaza unui simplu participant la aceste conferinţe, ulterior, co-organizator al acestei Societăţi, ne introduce într-o lume a superbiei intelectuale şi spirituale, un univers al competenţei, al discernământului, al bunei măsuri, al spiritului critic, al credinţei şi al onoarei, toate valenţe inconfundabile ale perioadei interbelice. Cu talent şi supleţe eseistică, cu rafinament şi eleganţă, autorul cărţii rememorează un întreg şir de conferinţe la care a participat, introducând în circuitul cultural atât numele unor personalităţi cunoscute (Nae Ionescu, Liviu Rebreanu, Ionel Moţa, Mircea Eliade, Radu Gyr, Romulus Vulcănescu, P. P. Panaitescu, Nichifor Crainic, Traian Brăileanu, Ionel Teodoreanu, Vasile Băncilă, Constantin Rădulescu Motru, N. I. Herescu), cât şi numele unor personalităţi mai puţin sau chiar deloc cunoscute (George Giugiuc, Ion Simionescu, Ilie Popescu Teiuşani, Grigorie Cristescu, Ion Sângeorgiu, Corneliu Georgescu, I. D. Ştefănescu). Parcurgând această listă succintă, ne putem da seama de valoarea acestei generaţii interbelice şi de rolul său jucat inclusiv în cadrul Societăţii „Prietenii Ştiinţei“. Suma acestor personalităţi dă măsura rostului major al acestei asociaţii culturale, preocupate să retrezească la viaţă pasiunea pentru cultură, artă şi credinţă, în speranţa unei primeniri atât de necesare fiinţei umane.

Merită apreciat efortul extraordinar al autorului de a reînvia, la nivelul memoriei, în pofida scurgerii a peste şapte decenii de la acest moment cultural, toate aceste conferinţe unice, prin modul lor specific de abordare şi problematizare.

Recursul la memoria colectivă, prin încercarea de reconfigurare a unei istorii culturale fecunde, constituie nota de originalitate a acestui volum, indispensabil oricărei cercetări de istorie intelectuală. Fără acest exerciţiu al memoriei, nu vom putea pretinde niciodată că vom recupera integral o istorie culturală semnificativă.

Volumul domnului George Popescu Glogoveanu despre practicile culturale din cadrul Societăţii academice „Prietenii Ştiinţei“ constituie o etapă din procesul de restituire a istoriei intelectuale interbelice, a valorilor sale permanente la care suntem mereu chemaţi să ne raportăm. Astfel, orice abordare ştiinţifică riguroasă şi onestă de istorie culturală nu va putea elimina acest capitol esenţial, referitor la rolul major al Societăţii „Prietenii Ştiinţei“ în redefinirea spaţiului intelectual românesc.

Între frica şi iubirea de Dumnezeu[1]

Paul Curcă

Frica de Dumnezeu pare să fie printre lucrurile care nu mai interesează pe nimeni, nici măcar pe credincioşi, deoarece oamenii îşi închipuie că au prea multă iubire. Iar iubirea vine şi înlocuieşte sentimentul mult mai prozaic, mai banal, mai ignobil, de slugă cumva, al fricii. Dar o înlocuieşte numai în imaginaţia unora. Căci, atâta vreme cât în lume creşte dezinteresul pentru împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, cât viaţa noastră este tot mai îndepărtată de sursa ei divină, nu putem susţine că avem iubire faţă de El. Există, desigur şi o frică laşă, paralizantă, dar nu pe aceasta o vrea Dumnezeu de la noi. Frica cea bună îl duce pe om către împlinirea poruncilor, îl face să aibă mintea aţintită cu grijă către Dumnezeu. Împlinirea poruncilor, prin care ne purificăm de eul egoist, este o etapă obligatorie în dobândirea iubirii.

Părintele vorbeşte despre semnele venirii antihristului, despre pecetluirea cu semnul fiarei. Si aici drept-credincioşii primesc sfaturi cum să se poarte: nu trebuie primit nici un semn, nici în actele personale şi, cu atât mai puţin, în trup. Dar mă pot folosi de lucruri pecetluite exterioare persoanei mele, cum sunt mărfurile care au inscripţionat pe ele codul de bare. Cedarea, chiar în lucruri care par minore, neafectând fondul lucrurilor, va fi o cădere din har, care ne face neputincioşi să luptăm cu ispitele. Primim astfel criterii de a acţiona în acele momente critice.

Întreaga lucrare e străbătută de credinţa că trăim vremurile de pe urmă, în care toate cele ce ţin de viaţa duhovnicească s-au răcit. Dacă nu mai suntem în stare să împlinim poruncile ca cei de

[1] Comentariu la lucrarea Părintelui Ieromonah Grigorie Sandu *Mântuitoarea frică de Dumnezeu*, apărută la Editura Christiana, Bucureşti, 2008

dinaintea noastră, măcar să ținem așa cum se cuvine dreapta credință. Iar Părintele ne propune în tratarea credinței și a vieții creștine un lucru care nouă a început să ne lipsească: rigoarea, atenția cu care păstrăm și cu care transmitem mai departe adevărurile de credință. Căci orice modificare are drept consecință pierderea mântuirii. Tradiția nu este un piedestal la care să te închini, ea a fost îmbogățită, și poate fi și pe mai departe dacă Duhul va lucra prin oameni care dovedesc viață sfântă. Dar, atenție, această îmbogățire nu înseamnă, sub nici un chip, modificare a dogmelor sau simplificare a lor, ca să fie mai pe gustul contemporanilor noștri. Cedări în chestiuni mici, de dragul „armoniei", al „păcii", vor aduce rapid cedări în puncte importante, care vor avea drept consecință anularea mântuirii credincioșilor.

Iubirea creștină este amestecată cu „sloganul masonic al drepturilor omului", iar produsul obținut duce la o iubire drăcească, în care sunt acceptate acele abateri de la credință de care Sfinții Părinți s-au lepădat. Adevărata iubire creștină cere să nu-l lăsăm pe cel ce a greșit în rătăcirea sa, ci să încercăm să îl aducem pe calea cea bună, arătându-i unde a greșit, să ne silim să-l îndreptăm, nu să îi spunem că este perfect așa cum este el, că nu are nimic de schimbat. Faptul că este respinsă erezia sau homosexualitatea, sau alte feluri de păcate, nu se răsfrânge și asupra persoanelor care au respectivele păcate. Ba din contră, drept-credinciosul are milă de ei, se poate ruga în taină pentru îndreptarea lor, va suferi pentru patimile la care sunt ei supuși. În schimb însă, în numele unei presupuse armonii universale, de dragul păcii, ni se cere să trecem peste toate diferențele, să acceptăm toate patimile, să fim toți la fel, globalizați și, astfel, mai ușor de adus laolaltă într-un stat mondial.

Dacă vrem să ne apropiem de Dumnezeu (ceea ce nu ni se întâmplă, totuși, decât la câțiva dintre noi), atunci preferăm calea îndrăznelii din iubire, nu a fricii. Frica ni se pare un sentiment josnic, însă dacă avem răbdarea de a citi rândurile Părintelui Grigorie, care se bazează pe texte din Biblie și din Sfinții Părinți avem posibilitatea de a ne apropia de o cale mântuitoare mai ocolită, dar mai sigură, mai ferită de pericole, căci aceasta a fost calea cea mai mult folosită în trecut. Frica nu este o spaimă teribilă care te pironește în loc, nelăsându-te să faci vreun pas de teama de a nu greși, ci este grija de a împlini prouncile dumnezeiești, este dorința de a nu dezamăgi iubirea lui Dumnezeu. Ea aduce în suflet bucurie, pace și veselie duhovnicească.

Frica e mai cuminte, mai la îndemâna noastră. Nu avem atâta dragoste cât să fim îndrăzneţi către Dumnezeu, aşa că, dacă avem îndrăzneală în manifestarea noastră faţă de Dumnezeu, fie avem mai multă dragoste decât proorocii şi sfinţii lui Dumnezeu, fie suntem, mult mai probabil, inconştienţi. Umblând însă pe calea arătată nouă de sfinţii din trecut, primim întâi înţelepciunea, sădită în noi de Duhul Sfânt, care aduce frica, iar frica, prin paza poruncilor, ne apropie de Dumnezeu. Iar apropierea de Dumnezeu ne aduce în suflet iubirea. Această frică este mai degrabă o grijă care ne conduce treptat de la credinţă la dragoste prin intermediul lucrării virtuţilor şi al poruncilor.

Există o creştere şi o împreună rodire a fricii şi iubirii. Se foloseşte în carte o frumoasă metaforă a Sfântului Grigorie Teologul, în care viaţa creştină este asemănată cu mersul pe o coardă. Dedesubt se află abisul pierzării, la un capăt coarda e ţinută de frica de Dumnezeu, iar la celălalt de iubire. Înaintarea se face dinspre frică spre iubire, dar permanent trebuie să le avem pe amândouă cu noi spre a nu cădea. Iar rezultatul iubirii de Dumnezeu este dorinţa tot mai mare de a fi cu El, privirea lumii prin ochii Lui, necedarea la vreuna din ispitele care se ivesc la tot pasul.

Lumea de azi se lasă tot mai mult sedusă de mirajul comodităţii şi tinde spre o postură din care să obţină multe drepturi pentru tot mai puţine obligaţii. Rigoarea pe care vrea să o păstreze Părintele Grigorie în numele tradiţiei autentice a Ortodoxiei intră în conflict cu duhul căldicel al lumii acesteia. Nici de sfânta euharistie nu se mai apropie credincioşii aşa cum se cuvine. Îndrăzneala pe care o avem, de a cere deasa împărtăşire, ar trebui să se bazeze pe mai multă nevoinţă, nu pe pogorăminte.

Înşelarea ia în lumea noastră forme mai drastice decât oricând în trecut. Dacă înainte diavolul ataca pe fiecare personal, acum, grăbit că i se apropie sorocul, a trecut la înşelarea sistematică, a societăţilor întregi. Aşa este cazul în Apus, unde catolicismul, şi apoi protestantismul s-au îndepărtat de la calea cea bună. Problema cea mai gravă este că acum se încearcă aducerea aceluiaşi spirit şi în Biserica Ortodoxă. Ori de câte ori sunt primite ajutoare pentru diverse categorii defavorizate, bolnavi, bătrâni, cei din închisori, este adus cu ele şi duhul protestant al celor ce alocă fondurile respective.

În această carte a Părintelui Grigorie găsim una din cele mai radicale opţiuni, în spaţiul nostru bisericesc, pentru adevărul Ortodoxiei, ceea ce implică cu necesitate o atitudine anti-ecumenistă. Astfel, ecumenismul, prin dorinţa declarată de unire a tuturor bisericilor nu face nimic altceva decât să pregătească drumul lui Antihrist. O Biserică globală, rezultat al unirii tuturor bisericilor existente, fiecare venind cu partea ei de adevăr, dar care nu mai păstrează integralitatea adevărului predaniei ortodoxe, nu poate avea drept cap pe Hristos. Ortodoxia este staulul în care pot fi adunate oile rătăcite. De aceea adunările ecumenice ar trebui să aibă ca singură temă de dezbatere care este Biserica cea adevărată, în care s-a păstrat întreaga bogăţie a adevărului, şi la dogmele aceleia să adere apoi toate celelalte. Deocamdată, mişcarea ecumenică nu este decât suita compromisurilor pe care Ortodoxia le face în faţa celorlalte denominaţiuni creştine. Relaţia mea cu Dumnezeu este ca şi cum numai eu şi Dumnezeu am exista. Atunci, lumea, pentru că şi ea există, trebuie gândită, recuperată, acceptată numai prin Dumnezeu şi în El. Daca nu îl iubim întâi pe Dumnezeu, nu îi vom putea iubi nici pe oameni, şi nici lumea, căci iubirea noastră va fi pătimaşă, şi ne va menţine în eul nostru egoist. În schimb însă, prin deschiderea către Dumnezeu ne vom deschide către oameni şi vom putea realiza starea noastră proprie, aceea de fiinţe în comuniune.

Cu toate că ar putea fi un bun dogmatist datorită cunoaşterii profunde şi întinse a comorii scrierilor ortodoxe, dar şi a conceptelor celorlalte denominaţiuni creştine, Părintele Grigorie preferă să se ocupe de lucruri concrete, ţinând de viaţa de zi cu zi a creştinului ortodox, de modul de înaintare pe cale, de rezolvarea problemelor care apar pe parcurs. Dă cu precădere răspuns unor chestiuni punctuale, cum sunt pregătirea faţă de vremurile din urmă, postul euharistic, comportamentul femeii în biserică, atitudinea faţă de monofiziţi şi nestorieni şi multe altele. Din toate eseurile ce compun această carte se străvede dragostea Părintelui Grigorie de Dumnezeu, rigoarea, dorinţa de păstra neatinsă învăţătura dreaptă de credinţă, precum şi mântuitoarea lui frică de Dumnezeu.

Conflictul dintre știință și credință* (1)

Ioan Cișmileanu

Limitele cunoașterii

Se spune că este imposibil de demonstrat atât existența lui Dumnezeu cât şi inexistența Lui. De aceea, la baza religiei nu stau descoperirile ştiințifice ci *revelațiile*, nu stau teoriile ştiințifice ci *dogmele*, nu stau adevărurile demonstrate, ci *dreapta credință*. Dar chiar şi la baza ştiințelor exacte stau *adevăruri nedemonstrate* (axiome), doar că acestea sunt acceptate de toți ca fiind evidente. Şi nu numai începutul (baza) ştiințelor este nedemonstrabil, ci şi sfârşitul lor. Fizicianul W. Heisenberg (1901-1976), întemeietor al mecanicii cuantice, cel care a formulat „relațiile de incertitudine", laureat al premiului Nobel, spunea: „Prima înghițitură din paharul ştiințelor naturii te face ateu; la fundul paharului, însă, te aşteaptă Dumnezeu". Cu mult înaintea lui, filozoful şi naturalistul Roger Bacon (1214-1292) spunea aproape acelaşi lucru: „Puțină ştiință duce la ateism; dar multă ştiință duce mintea la cunoaşterea lui Dumnezeu".

Într-un discurs, chimistul şi biologul francez Pasteur (1822-1895) spunea: „Ce este dincolo de această boltă înstelată? Alte ceruri înstelate! Fie! Şi dincolo? Mintea omenească, mânată de o nebiruită putere, nu va înceta niciodată să întrebe: Ce este dincolo?...Când această cunoaştere [a ceea ce este mereu *dincolo*] pune stăpânire pe priceperea omului, nu-i rămâne nimic altceva decât să-şi plece genunchii".

Şi într-adevăr! Ce este dincolo de viteza luminii? Ce este dincolo de limita Planck? Ce este dincolo de zero grade Kelvin? Ce este dincolo de haos? Şi mai ales, ce este dincolo de moarte? Există unele limite, dincolo de care materia nu se mai explică prin materie. Legile exacte (*obiective*) devin relative, neadevărate, iar credința dreaptă (dar *subiectivă*) devine absolută, adevărată. Dumnezeu apare ca o ipoteză (*speranță*), care apoi devine *credință*, iar mai târziu *revelație* (adevăr). Fericitul Augustin spunea: „Crede ca să înțelegi".

Ştiința are limitele ei, dincolo de care nu mai poți înțelege nimic decât dacă-L accepți pe Dumnezeu ca şi Creator. „Ştiința se va sfârşi; pentru că în parte cunoaştem" (I Cor.13, 8-9). Tot aşa, viața are limitele ei, dincolo de care nu mai poți trăi fericit decât dacă-L primeşti pe Dumnezeu ca şi Mântuitor.

Omul religios, ca şi omul de ştiință, trebuie să treacă de bariera cuvintelor şi a gândurilor de genul „este imposibil să...", adică trebuie să spere, să creadă. Iată chiar îndemnurile lui Hristos: „Cereți şi vi se va da; căutați şi veți afla; bateți şi vi se va deschide" (Mat. 7, 7)..."Îndrăzniți. Eu am biruit lumea" (Ioan 16, 33). Însă omul de ştiință trebuie să accepte că există limite spirituale ale înțelegerii noastre, limite numite dogme – unde toate contradicțiile dispar! –, trebuie să accepte că „cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu" (Lc.18, 27). Doar făcând o adevărată *asceză a cunoaşterii raționale*, omul acceptă aceste limite, aceste dogme. Dacă însă nu va rezista ispitei, ci va lua – ca şi Adam şi Eva – din pomul cunoaşterii, omul de ştiință va deschide mereu o cutie a Pandorei. Ştiința neînsoțită de conştiință, cunoaşterea rațională neînsoțită de o viață interioară, de o cunoaştere contemplativă (prin Duhul Sfânt), este o cunoaştere magică, ocultă, malefică. Căci „ştiința îngâmfă iar iubirea zideşte" (Sf.Ap.Pavel).

Aşa cum cele zece porunci dumnezeieşti sunt limitări ale libertății noastre pentru a nu

Sfântul Vasile cel Mare

dăuna aproapelui, tot aşa dogmele sunt limitări ale cunoaşterii, tot pentru a nu dăuna aproapelui. „Iubeşte şi fă ce vrei!“ ne îndeamnă Fericitul Augustin. La fel putem spune: „Iubeşte şi cunoaşte ce vrei“. Vieţile Sfinţilor ne arată că dacă ne despătimim, dacă ne curăţim sufletul, atunci putem să iubim pe aproapele, iar cui iubeşte pe aproapele îi deschide Dumnezeu ochii, îi dă mintea lui Hristos, îi dă să cunoască inclusiv viitorul, prin profeţii. În caz contrar, savantul devine un posedat de obiectul cunoaşterii, un idolatru. Mircea Eliade îi descrie pe savanţii moderni astfel: „De două zile privesc cu mare atenţie savanţii. Gândul că odată aş putea ajunge şi eu ca oricare din ei îmi amorţeşte sarcasmul, întristându-mă. Oamenii aceştia, probabil, ştiu foarte mult despre foarte puţin, căci aşa definea cineva *savantul: un om care ştie din ce în ce mai mult despre din ce în ce mai puţin.* Unul cunoaşte totul despre pietre, iar altul aproape tot despre anumite hârtii. Sunt nişte *posedaţi*, şi dacă îşi cheltuiesc zilele şi nopţile în laborioase cercetări, *nu o fac pentru aflarea adevărului* şi înlăturarea erorii – ci, în primul rând, pentru că nu pot face altceva şi nu pot face altfel, pentru că sunt pasionaţi de munca lor, *dominaţi de o patimă* egală aceleia a unui colecţionar de timbre sau de melci. Majoritatea savanţilor, din întreaga lume, sunt simpli meseriaşi, neodihniţi salahori. Pe figurile lor nu citeşti nobila oboseală a gândului, obsesia delirantă a adevărurilor fundamentale...“

Contemplarea creației. Adevăr și exactitate

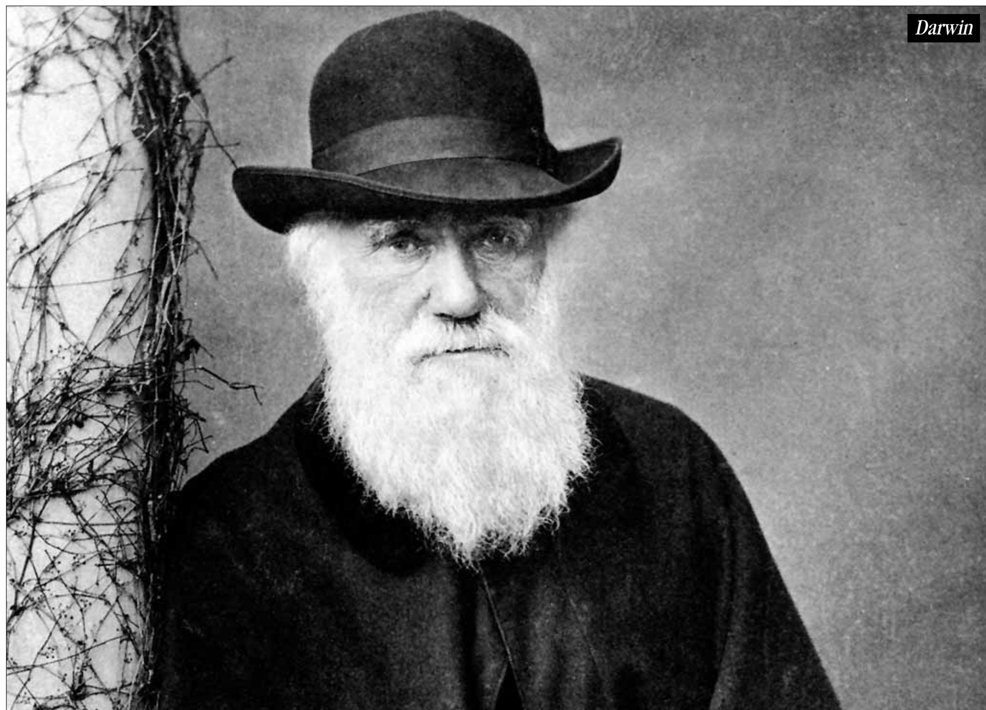
De când omul a luat din pomul cunoaşterii binelui şi răului, toate cunoştinţele lui, toate descoperirile lui ştiinţifice au fost folosite atât pentru a face bine, cât şi pentru a face rău, atât pentru a făuri unelte, cât şi pentru a construi arme. Oamenii de ştiinţă însă, în majoritatea cazurilor, au urmărit, asemeni unor prometei, să aducă un bine omenirii (excepţie fac cei angajaţi în cercetările secrete de azi). De ce credem aceasta? Pentru că, *cine contemplă Creaţia, indirect ajunge să-L contemple pe Creator*. Pentru Sfântul Vasile cel Mare, lumea este ca o carte care predică (pentru cel ce are minte) slava ascunsă şi nevăzută a lui Dumnezeu. Acest lucru ni-l descrie şi Fericitul Augustin, într-o confesiune de-a sa, frumoasă ca

un psalm: „Şi ce este acest Dumnezeu? Am întrebat pământul şi mi-a răspuns: *Nu sunt eu*. Şi cele ce sunt pe pământ mi-au răspuns acelaşi lucru. Am întrebat marea şi străfundurile şi târâtoarele sufletelor vii şi mi-au răspuns: *Nu suntem Dumnezeul tău; caută deasupra noastră*. Am întrebat adierile care suflă şi a zis aerul cu locuitorii săi: *Se înşeală Anaximenes, eu nu sunt Dumnezeu*. Am întrebat cerul, soarele, luna şi stelele şi îmi răspund: *Nici noi nu suntem Dumnezeul pe care-L cauţi*. Şi am zis tuturor acestora care înconjoară uşile [simţurile] trupului meu: spuneţi-mi ceva despre El. Şi au exclamat cu voce mare: *El ne-a făcut pe noi*. Întrebarea mea era cercetarea mea şi răspunsul lor era frumuseţea lor" (Confesiuni, X, 6,9).

Chiar şi Darwin (1809-1882), fondatorul teoriei despre evoluţia speciilor, declara în scrisorile sale că nu este ateu, că nu tăgăduieşte existenţa lui Dumnezeu şi că teoria evoluţiei este compatibilă cu credinţa în Dumnezeu. La el însă era vorba de un dumnezeu impersonal. Deşi studiase trei ani teologia, ajunsese la un moment dat să spună: „Nu pot să înţeleg cum poate dori cineva să fie adevărat creştinismul". Cu puţin timp înainte de a muri, mărturisea (poate cu nostalgie) că de mic primise o educaţie religioasă, că mergea regulat la biserică şi numai nevoia de timp pentru studiile sale l-a făcut să renunţe la biserică. Pentru el este valabilă numai partea negativă a cuvântului Sântului Apostol Pavel: „Ştiinţa îngâmfă, iar iubirea zideşte". Căci el nu contempla creaţia lui Dumnezeu, ci, cu raţiunea, o diseca şi apoi îi făcea autopsia!

Putem spune că deosebirea dintre religie şi ştiinţă este deosebirea dintre Adevăr şi exactitate. Adevărul se contemplă, se revelează, pe când exactitatea se măsoară. Prin măsurare obţinem o informaţie ce exprimă realitatea obiectivă, dar prin revelaţie trăim însăşi această realitate la nivel spiritual, la nivel individual şi subiectiv.

Lucrurile exacte sunt exprimate în mod formal prin *legi generale şi obiective*. Adevărurile sunt experiate/trăite însă în mod real la nivel *spiritual şi individual*. Generalitatea lucrurilor exacte înseamnă omogenitate, uniformitate, adică haos şi moarte (ştiinţa modernă ne spune chiar că realitatea este probabilistică, nu deterministă!). Pentru gânditorul obişnuit acest lucru e greu de acceptat, căci se întreabă: „Cum adică, legile general valabile ale lumii materiale, care arată că există o ordine în lume, sunt o expresie a haosu-

Darwin

lui, a dezordinii, a morții?". Și răspunsul este: „Da, pentru că aceste legi exprimă o ordine a unei materii moarte sau a unei materii vii ținută prizonieră într-o lume moartă, entropică. Doar când – printr-o *minune*, ce o trăim la nivel *spiritual și individual* – se încalcă aceste legi, doar atunci putem contempla adevărul, putem întrezări viața și sensul vieții". Dar pentru a trăi această viață, adevărata viață, trebuie să ne eliberăm de materia moartă și legile ei, trebuie să murim trupului și să înviem duhului.

Credința în Creator

Majoritatea oamenilor mari de știință și-au declarat credința, trecând peste orgoliul profesional. Marele matematician francez Cauchy (1789-1857) spunea: „Eu sunt creștin, ca toți marii astronomi, ca toți marii fizicieni și toți marii geometri ai veacurilor trecute... Și dacă mi s-ar cere să arăt motivul, l-aș arăta cu plăcere. S-ar vedea că convingerile mele sunt rezultatul, nu al unor prejudecăți ci al unei cercetări adânci".

Cât de departe suntem de dictonul „Crede și nu cerceta", folosit tocmai de cei care nici nu credeau, nici nu cercetau! Binot, fizician și astronom francez, vorbea despre prietenul lui (Cauchy), astfel: „L-am văzut străduindu-se să facă bine în jurul lui, cu o liniște plină de încredere, pe care numai o credință adâncă o poate da. Fericit acela în care Dumnezeu a voit astfel să unească bogățiile geniului cu acelea ale inimii" .

Și iată și o declarație a lui Faraday (1791-1867), fondator al teoriei electromagnetismului, citată de Pasteur la un discurs de recepție: „Cunoașterea și respectul lui Dumnezeu pătrund în mintea mea prin căi tot așa de sigure ca acelea care ne conduc la adevărurile de ordin fizic".

A. M. Ampere (1775-1837), un alt teoretician al electromagnetismului, își compusese singur o rugăciune pe care o repeta zilnic: „Dumnezeule! Îți mulțumesc că m-ai creat, răscumpărat și iluminat cu lumina Ta divină... Îți mulțumesc iarăși de a mă fi readus la Tine după rătăcirile mele: eu simt că Tu vrei ca eu să trăiesc pentru Tine și ca toate clipele vieții mele să-ți fie Ție consacrate".

Iar N.C. Paulescu (1869-1931), profesor și fiziolog român, descoperitorul insulinei, airma: „Evanghelia Domnului Iisus Hristos este suprema treaptă a științei. Nu numai că eu cred în Dumnezeu, dar știu cu certitudine că este Dumnezeu".

Copernic, Kepler, Galilei, Descartes, Bacon, Pascal, Leibniz, Newton, au fost credincioși declarați. La fel au fost unii mari astronomi (Laplace, Herschell, etc), mari matematicieni (Euler, Cauchy, Hermite etc.), mari chimiști (Lavoisier, Berzelius, Berthelot, Gay-Lussac, Thenard etc.), mari fizicieni (Volta, Ampere, Faraday, Maxwell, William Thomson adică Lordul Kelvin etc.). Dar să nu-l uităm pe marele Einstein (1879-1955). Iată chemarea lui, adresată tuturor oamenilor: „Avem o religie capabilă să ferească lumea de toate relele sociale. Orice om are datoria sfântă să facă tot ce poate pentru triumful acestei religii".

Pentru ineditul ei, să inserăm aici și o declarație a unui om politic, fost președinte al SUA, W. Wilson: „Datorită citirii regulate a Bibliei am primit, prin bunătatea lui Dumnezeu, ajutorul necesar, care mi-a îngăduit să trec printr-o serie lungă de mari încercări, fără a da înapoi. Sunt 14 ani de când am luat acest obicei și nu-l pot recomanda îndeajuns tuturor. Însă trebuie să citim sub privirea lui Dumnezeu și să cerem ajutorul ca să pătrundem gândurile Sale. Deplâng pe cei ce nu citesc *Biblia* zilnic. Ei se lipsesc astfel de un izvor nesecat de putere spirituală".

Deci Dumnezeu există. Este și concluzia marilor oameni de știință, marilor căutători. Cine nu crede trebuie să cerceteze pe cont propriu. Așa a făcut și generalul englez Lew Wallace. El a vrut să scrie o carte în care să arate că Hristos n-a existat, iar creștinismul este absurd. După câțiva ani de documentare anticreștină a început să scrie cartea. Dar când a ajuns la capitolul 4 și-a dat seama că Hristos a existat și că a fost mai mult decât un personaj istoric. La 50 de ani, generalul a îngenunchiat prima dată pentru rugăciune și a cerut lui Iisus Hristos să fie Mântuitorul său. A revizuit cartea și a terminat-o. Este vorba de celebrul roman „Ben-Hur" (lucru curios: generalul și Ben-Hur seamănă!).

Mărturisirile de mai sus sunt ale oamenilor mari, înțelepți, angajați în cunoașterea lumii materiale. Dar asta nu-i împiedică pe mulți contemporani de-ai noștri să spună „Numai proștii mai cred". Să le amintim cuvintele psalmistului: „Nebunul zice în inima lui: Nu este Dumnezeu" (Ps.14, 1). **(va urma)**

Scurtă radiografie a unor fenomene mediatice postcreştine

Negoţul cu Biblia (1)

Cristian Curte

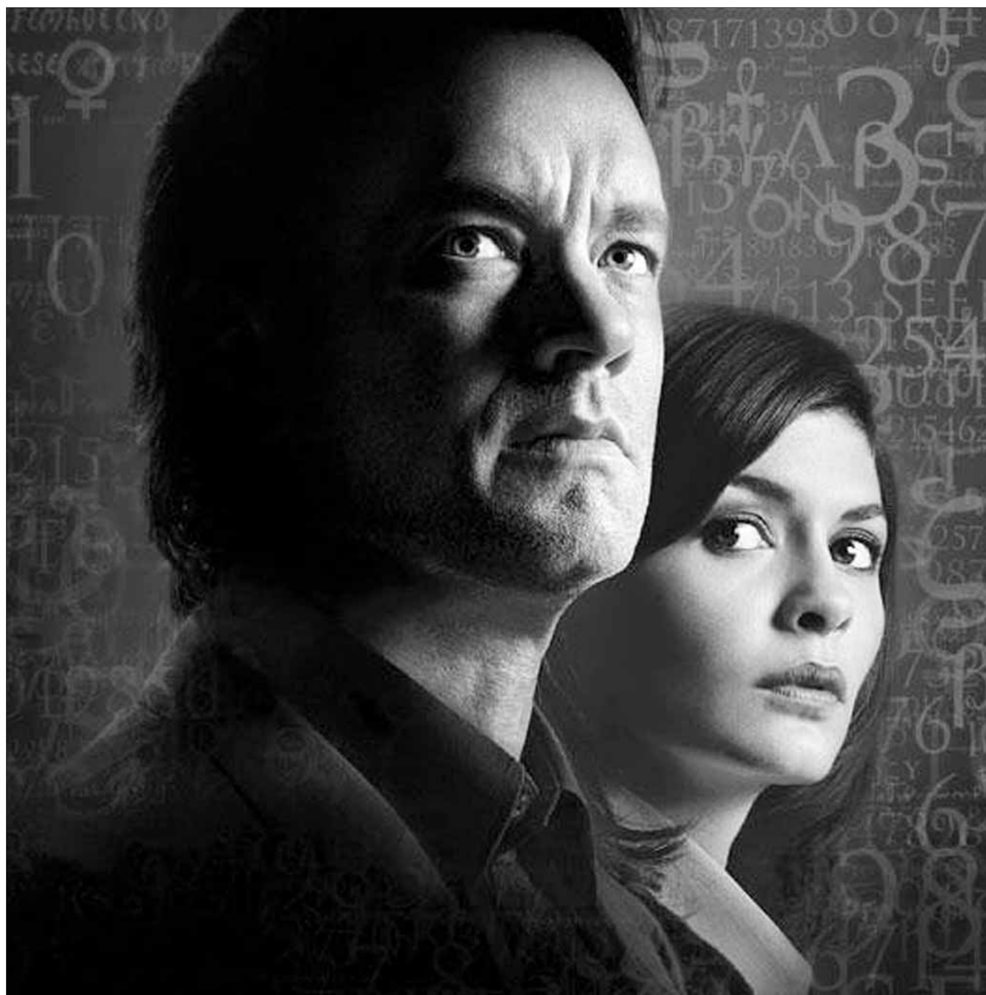
„Codul lui Da Vinci“, „Evanghelia după Iuda“, „Mormântul lui Iisus“. Creştinilor, sau postcreştinilor, le place să fie provocaţi. Cât adevăr şi câtă falsitate ascund fenomene precum cele enunţate anterior? În ce măsură sunt ele ştiinţific demonstrabile? Probabil că cititorii avizi, pasionaţii de documentare senzaţionale, nu îşi pun astfel de întrebări. Sunt suficiente puţin mister şi o poleială ştiinţifică pentru a avea un subiect de presă care să se vândă. Ieşit de mult dintr-o lume mitică, omul modern nu are nevoie de credinţă ci de certitudini. Cărţile de popularizare a ştiinţei împreună cu pozitivismul l-au convins că orice cunoaştere savantă e adevărată, un adevăr care nu presupune continue schimbări de paradigmă şi anulări ale altor „adevăruri“, ci mai degrabă un marş triumfal la care se adaugă în continuu noi paşi care ne apropie de momentul în care ne vom lămuri şi ultima întrebare. Acest demers, foarte popular, transformă ştiinţa în religie iar religia în ştiinţă. Prima e crezută, a doua trebuie să demonstreze. Cele trei cazuri pe care le vom analiza în studiul nostru nu au legătură directă decât în minţile celor pasionaţi de conspiraţii mondiale anticreştine. Totuşi, deşi nu sunt conectate în mod direct, „Codul lui Da Vinci“, „Evanghelia după Iuda“ şi „Mormântul lui Iisus“ au incumbate în demersul lor un *pattern* care poate fi decelat la o analiză atentă. Ele se înscriu de aceea într-un fenomen, care dincolo de metamorfoze şi adaptări la context, are o identitate. Paginile de faţă vă propun decriptarea ei.

Zeiţa lui Dan Brown

Jesus – 211.000.000, Bible – 172.000.000, Shakespeare – 115.000.000, Dan Brown – 97.100.000, Leonardo Da Vinci 24.700.000, Paulo Coelho – 9.750.000.

Numerele reprezintă paginile pe care motorul Google le asociază numelor respective în urma unei căutări. Am făcut respectivul sondaj pentru a vedea, fără pretenţii de exactitate, unde s-ar situa Dan Brown la acest moment în cultura electronică a planetei. O primă remarcă ar fi aceea că el este mai puţin celebru decât Iisus, care apare într-un număr dublu de pagini. Or e incontestabil că pe celebritatea lui Hristos s-a construit şi celebritatea lui Dan Brown. Interesant este însă că autorul „Codului lui Da Vinci“ e mult mai popular decât Leonardo Da Vinci însuşi, un alt nume cheie care a propulsat romanul în topul vânzărilor. Oricum sondajul poate releva şi lucruri surprinzătoare despre „mentalitatea“ electronică contemporană. Astfel Iisus este mai puţin celebru pe web decât .... George Bush, al cărui nume apare în 216.000.000 de pagini. Dan Brown are de ce să fie gelos. Cu toate acestea, numele scriitorului american rămâne un brand puternic care a adus până acum profituri semnificative. Dar cine este Dan Brown?

Născut pe 22 iunie 1964, fiul lui Richard, profesor de matematică, şi al lui Constance, organistă de biserică, Dan Brown a crescut propriu zis în campusul de la Phillips Exeter Academy, unde tatăl său preda. Avea să spună, ani mai târziu, că încă din copilărie a fost pasionat de codurile si cifrurile pe care tatăl său le interpunea între el şi cadourile de Crăciun. Viitorul romancier s-a format într-un mediu creştin cântând chiar în corul bisericii. După încheierea claselor de liceu la Philips Exeter Academy, Dan Brown a urmat Amherst College, pe care l-a absolvit in 1986 cu specializarea Engleză-Spaniolă. Dacă în timpul colegiului a avut o pasiune pentru muzică, cântând în formaţia Amherst Glee Club, după absolvire a produs de unul singur o casetă pentru copii, în care imita sunetele animalelor cu ajutorul unui sintetizator. „SynthAnimals“ nu s-a vân-

dut însă decât în câteva sute de exemplare, aşa că Dan Brown şi-a încercat norocul fondând propria casă de discuri cu care a produs în 1990 un CD intitulat „Perspective". Vândut tot în cateva sute de exemplare. În 1991 a plecat la Hollywood unde, pentru a se lansa ca si compozitor si interpret, a urmat cursurile Beverly Hills Preparatory School şi ale National Academy of Songwriters. Aici o va cunoaşte pe viitoarea sa sotie Blythe Newlon, care a preluat neoficial munca de promovare a proiectelor sale. Relația lor a devenit publică în momentul în care cei doi s-au mutat la New Hampshire, unde s-au şi căsătorit în anul 1997. Aici Dan Brown va preda engleza la Phillips Exeter şi spaniola la Lincoln Akerman School.

După câteva încercări în genul umoristic, semnate cu pseudonimul Danielle Brown având-o pe soția sa ca şi coautor, Dan Brown va scrie primul său roman, „Fortăreața digitală", roman ce îl determină să renunțe la predat şi să se dedice total scrisului. Romanul a apărut în 1998, dar, la fel ca urmatoarele două volume, „Îngeri şi Demoni" şi „Punctul Decepției", s-a vândut în mai puțin de 10.000 de exemplare. Asta în ciuda promovării de care s-a ocupat tot soția sa. Însă cu al patrulea roman Dan Brown avea sa intre in istorie.

„Codul lui Da Vinci" a urcat în prima săptămână a apariției sale în 2003 în topul New York Times Best Seller List. Cu 60.5 milioane de exemplare vândute, romanul a catapultat în vânzări şi celelalte romane ale lui Dan Brown care aveau să ajungă în New York Times List. În 2005, Dan Brown intra deja în cele mai influente 100 de personalități ale anului potrivit revistei „The Times".

În acelaşi an „Forbes" îi conferea locul 12 în lista sa cu 100 de celebrităţi şi aprecia venitul său anual la 76,5 milioane de dolari. „The Times" estima veniturile autorului, doar de pe urma vânzărilor „Codului lui Da Vinci", la aproximativ 250 de milioane de dolari. Venituri fireşti dacă e să ne gândim că romanul a fost tradus în 44 de limbi ale lumii. Ca o posibilă comparaţie, Paulo Coelho a vândut de la apariţia primei sale carţi 65 de milioane de exemplare, traduse în 59 de limbi. „Alchimistul", cel mai bine vândut roman al său, a ajuns până acum la 30 milioane de exemplare.

Dar nu numai Dan Brown a profitat de pe urma vânzărilor. Autorii care l-au contestat sau cei din care el s-a inspirat sunt şi ei atraşi în malaxorul marketingului. Daca veţi intra în respectabile librării româneşti veţi vedea cum numele Dan Brown sau „Codul lui Da Vinci" este asociat în cele mai diverse şi năstruşnice moduri. Diferite romane sunt, „altfel decât în *Codul lui Da Vinci*", diverşi autori au scris cărţi care „au stat la baza *Codului lui Da Vinci*", restul romanelor lui Dan Brown sunt scrise de... „autorul *Codului lui Da Vinci*" etc, etc. Cum publicitatea naşte publicitate, e firesc să se ajungă la un ciclu deja des uzitat în marketingul de peste ocean. Întâi cartea, pe urmă filmul. Dan Brown a cedat drepturile de autor în schimbul sumei de 6 milioane de dolari. Filmările au debutat pe 30 iunie 2005. Dar încă înainte de lansare au început protestele, mult mai virulente decât în cazul cărţii.

Boicotul filmului

Pe 14 februarie 2006, organizaţia Opus Dei a emis o declaraţie prin care afirma că nu intenţionează să boicoteze filmul, dar cerea companiei Sony Pictures să nu includă în respectiva producţie referinţe care ar putea jigni sentimentele religioase ale catolicilor. Era vorba, în primul rând de atacurile dure pe care romanul le adresa organizaţiei Opus Dei şi practicilor sale. De Paşte, pe 16 aprilie 2006, biroul de presă al Organizaţiei Opus Dei din Japonia adresa o scrisoare deschisă către Sony Pictures prin care cerea ca pelicula să includă la început o notă care să specifice că filmul este o ficţiune şi orice asemănare cu realitatea este pur întâmplătoare. Compania a răspuns negativ cererii adresate de Opus Dei, şi de atunci protestele s-au ţinut lanţ.

Pe 28 aprilie 2006, Secretarul Congregaţiei pentru Doctrina Credinţei, arhiepiscopul Angelo Amato, a chemat în mod expres la un boicot al filmului, pentru că este „plin de calomnii, ofense şi erori teologice şi istorice".[1] În documentarul „Codul lui Da Vinci: A Masterful Deception", Prefectul Congregaţiei pentru Cult Divin şi Sacramente, Cardinalul Francisc Arinze, a chemat la acţiuni legale împotriva filmului: „Toţi aceia care-l blasfemiază pe Hristos, şi scapă nepedepsiţi, exploatează disponibilitatea creştinilor pentru iubirea şi iertarea celor care îi insultă. Sunt alte religii în care dacă îl insulţi pe fondator, adepţii nu se vor mărgini la simple discuţii. Ei îţi vor face acest lucru evident la modul dureros." Conferinţa Episcopilor Catolici din Peru a calificat filmul drept: „parte a unui atac sistematic asupra bisericii catolice".[2] Cardinalul Juan Luis Cipriani, Arhiepsicop de Lima, a chemat comunitatea sa la un boicot al vizionării filmului: „Dacă cineva merge (să vizioneze filmul) va da bani celor care rănesc credinţa. Nu este o problemă de ficţiune, dacă adevărul nu este respectat putem spune că apare un soi de terorism cu mănuşi".[3]

Suprinzător, reacţii masive de boicot la adresa filmului au venit nu numai din partea Vaticanului sau a ţărilor majoritar catolice, ci şi din cele islamice.

În Pakistan, pe 3 iunie, cinematografele au fost boicotate pentru că filmul „Codul lui Da Vinci" conţinea ceea ce oficialităţile au numit „blasfemii la adresa lui Iisus". Autorităţile au interzis finalmente rularea peliculei pentru că Iisus e cinstit în islam ca un profet, şi s-a dorit respectarea credinţei creştinilor care reprezintă 3% din populaţia de 150 de milioane a Pakistanului.

Provinciile Punjab, Goa, Nagaland, Meghalaya, Tamil Nadu şi Andhra Pradesh din India au interzis rularea filmului. În restul ţării filmul a rulat, dar audienţa a fost restrânsă la adulţi. Curtea Supremă din India a respins petiţiile care cereau interzicerea filmului, argumentând că

[1] Reaffirm the Resurrection, Pope urges faithful, „Catholic World News", 1 mai 2006.
[2] CNN „«Da Vinci Code» a hot ticket", apud: http://en.wikipedia.org/wiki/The_Da_Vinci_Code_(film)
[3] Ibidem.

prezentarea căsătoriei lui Iisus cu Maria Magdalena este o ficțiune și nu este ofensatoare. Totuși, Comisia de Certificare a filmului a adaugat peliculei o notă care rula timp de 15 secunde la final, precizând că întreaga narațiune este o pură ficțiune. Protestele au determinat o întârziere de o săptămână a premierei, timp în care piața neagra a invadat India cu copii pirat ale filmului.

În Thailanda, țară majoritar budhistă, Comisia de Cenzură a îngăduit filmului să ruleze cu condiția ca ultimele 10 minute să fie tăiate. Compania Sony Pictures a afirmat că nu va difuza filmul dacă nu se reveni asupra deciziei. Finalmente, ultimele 10 minute au fost necenzurate, dar o notă a însoțit filmul, iar la începutul și la sfârșitul peliculei au fost adaugate și pasaje din Biblie care să contraargumenteze afirmații din film. Disputa cu Comisia de Cenzură a întârziat totuși premiera, drept pentru care în anumite provincii filmul nu a mai rulat.

„Codul lui Da Vinci" a izbutit să treacă de cenzura chineză, dar rularea a fost brusc întreruptă din ordinul guvernului după ce încasările au atins suma de 13 milioane de dolari. Nici o explicație nu a fost oferită.

În Europa filmul a fost boicotat în Insulele Feroe unde cel mai mare cinematograf, Havnar Bio, a blocat rularea socotind că filmul este o blasfemie. Cum celelalte mici cinematografe închiriau peliculele de la Havnar Bio, „Codul lui Da Vinci" ar fi fost pus în imposibilitatea de a rula. Inițiativa privată a lui Herluf Sorensen a spart însă blocada, iar filmul a rulat finalmente la Nordic House, pe 5 iunie 2006.

În Grecia, la Athena, 200 de protestatari au boicotat sălile de cinema în zilele ce au umat premierei.

În Rusia filmul nu a fost cenzurat de Agenția Federală Pentru Cultură și Cinematografie, instituție care ar fi putut să-l interzică, dar care a opinat că filmul nu contravine legislației în vigoare și ca atare poate să ruleze. Totuși, o părere tranșantă, fără măsuri concrete, a venit din partea Irinei Savelyeva, șefa Comisiei pentru Cultură din Duma de Stat. Aceasta a declarat într-un interviu citat de Intefax că nu dorește să vadă filmul, care este consumat de către oamenii cu o cultură îndoielnică și care îi pervertește în special pe tineri.

În Statele Unite câteva săli de cinema au fost boicotate de protestatari în *weekend*-ul ce a urmat premierei. Aceștia au acuzat filmul de blasfemii la adresa lui Hristos și a bisericii catolice.

Dar cum publicitatea, pozitivă sau negativă, face bine vânzărilor, încasările de pe urma filmului au ajuns la 29 de milioane de dolari în ziua premierei. În weekendul ce a urmat premierei, „Codul lui Da Vinci" a adus încasări de 77 de milioane de dolari în S.U.A și de 224 de milioane de dolari în restul lumii. De la lansarea din 19 mai anul curent, filmul a adus încasări de 718 milioane de dolari. E greu de imaginat ce s-ar fi întâmplat fără respectivele boicoturi și fără declarațiile incisive ale Vaticanului și ale ierarhiei catolice de pretutindeni. Dar ele seamănă cu înțepătura țânțarului care a pus în mișcare uriașul marketingului. *(va urma)*

„Noul Neamţ“ – temă tabu pentru istoriografia românească

Pr. Savatie Baştovoi

Tocmai am terminat de citit studiul Doamnei Nina Negru intitulat: „De la Neamţ la Noul Neamţ: secularizarea ca prilej pentru înstrăinarea de valori patrimoniale româneşti“ apărut în revista chişinăueană *Magazin Bibliologic* (nr. 1-2, 2008). Revista mi-a fost oferită de însăşi autoarea articolului, fapt care ar trebui să spulbere de la bun început orice bănuială de nesimpatie din partea mea faţă de omul de litere Nina Negru, deoarece, în continuare, voi ataca discursul Domniei Sale exprimat în acest studiu.

Încă din titlu, autoarea indică linia pe care îşi propune să o urmeze, numindu-i pe întemeietorii mănăstirii Noul Neamţ, după vechea tradiţie cuzistă, hoţi de patrimoniu. Pretenţioasă este şi sintagma „valori patrimoniale româneşti“ cu referire la proprietatea Mănăstirilor Neamţ şi Secu însuşită abuziv de regimul lui Cuza. Este ca şi cum i-ai învinui de înstrăinare de valori patrimoniale pe monahii care în 1940 au trecut peste Prut, din Transnistria în România (la Căldăruşani) icoanele pline de aur de la Noul Neamţ, salvîndu-le de sovietici.

Şi regimul sovietic, ca şi regimul lui Cuza, identice prin ateismul lor, au declarat icoanele şi odoarele de aur „patrimoniu de stat“.

Ironia soartei este că monahii de la Noul Neamţ, care în 1940 au trecut Prutul fugind de sovietici, au dus în România mult mai mult aur decît au adus înaintaşii lor la plecarea din Lavra vechiului Neamţ. Ca să nu spunem că nu prea avem mărturii cum că monahii nemţeni ar fi adus cu ei în Basarabia aur, altminteri nu se explică mizeria, datorată sărăciei lucii, în care au trăit în primii ani. Acesta trebuie să fie un argument suficient cum că monahii nu „înstrăinau valorile patrimoniale“, ci, pur şi simplu, îşi apărau icoanele pe care le considerau sfinte şi făcătoare de minuni, cît şi cărţile de cult şi de învăţătură fără de care nu concepeau organizarea vieţii călugăreşti de obşte.

De pildă, monahii de la Neamţ, la plecarea lor în Basarabia, nu au luat odorul principal al mănăstirii, icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Că această icoană era cinstită de călugării „fugari“, o arată faptul că ei au făcut o copie (pe hîrtie) a sfîntului chip, comandînd după aceea la Petersburg unui oarecare pictor Verhovţev, să le execute o copie după icoana de la Neamţ. Această icoană a fost ferecată cu aur şi pietre scumpe, agonisite din danii, pe care le făceau credincioşii, deoarece vestea despre minunile icoanei de la Neamţ era cunoscută în Rusia, iar o copie a ei era văzută ca o aducere a harului în aceste pămînturi. Această icoană de la Noul Neamţ, cu tot aurul şi pietrele nestemate „franţuzeşti“ (după cum dă mărturie Părintele Andronic în „Istoria despre minunile icoanei Maicii Domnului de la Neamţ şi Noul Neamţ“, ridicată de către noi de la Arhiva de Stat a RM), se găseşte acum la mănăstirea Căldăruşani din România.

Faptul că monahii de la Neamţ nu au luat cu ei în Basarabia icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni arată că ei nu au luat lucruri şi cărţi la nimereală, de dragul de a se înavuţi, ci că au făcut totul cu multă discreţie şi temere de Dumnezeu.

Mai întîi, trebuie să spunem că monahii plecaţi de la Neamţ să înfiinţeze noua mănăstire de pe malul Nistrului, pe care o vor numi Noul Neamţ, nu erau oareşicine. Printre ei era duhovnicul obştii, în persoana părintelui Andronic, cît

şi o bună parte a clerului, ştiut fiind că pe atunci monahii hirotoniţi erau foarte puţini, alcătuind elita mănăstirii. Faptul că noua mănăstire a preluat numele şi hramul (Înălţarea Domnului) lavrei Neamţ arată că aceşti monahi şi-au iubit locul nevoinţei lor şi că se considerau, pe bună dreptate, continuatori fideli ai tradiţiei nemţene întemeiate de marele Stareţ Paisie.

Este o blasfemie insinuarea cum că aceşti monahi au fost mînaţi în Basarabia de ura pe care o aveau faţă de neamul românesc şi că au fost „agenţi“ ai imperialismului rusesc. Însuşi stareţul Paisie este prezentat ca un partizan al Rusiei, trecîndu-se cu vederea că tocmai el a format la Neamţ prima şcoală de traducători în limba română a textelor greceşti. Faptul că în obştea Cuviosului Paisie se slujea în două limbi (slavonă şi română), lucru nemaiîntîlnit nicăieri în lume, arată tocmai spiritul său mai presus de orice orgoliu naţionalist. Acest spirit i-a lipsit cu desăvîrşire lui Cuza, care a intrat în mănăstirile moldoveneşti cu ciocanul, arătînd o totală lipsă de diplomaţie, izvorîtă, probabil, din ateismul său de tip masonic.

Pe de altă parte, există suficiente dovezi cum că averile mănăstirilor numite se confiscau de către miliţia cuzistă nu pentru a fi trecute în patrimoniul noului stat român, ci pentru a fi vîndute prin licitaţie evreilor care stăpîneau atunci împrejurimile. Astfel, chiar Doamna Negru în studiul său afirmă că tipografia mănăstirii Neamţ a fost „vîndută ieftin unor evrei pentru a tipări jurnale şi cărţi laice“. O parte din „valorile patrimoniale“, cum ar fi cărţi în limbile slavonă şi greacă, au fost pur şi simplu nimicite, în stilul bolşevicilor de mai tîrziu. Se înţelege de ce monahii nemţeni s-au văzut nevoiţi să ascundă parte din obiecte şi cărţi din faţa acestor barbari, căci altfel nu-i poţi numi pe oamenii care distrug operele literare şi artistice doar pe motivul că nu corespund politicii lor.

În ce priveşte reproşul pe care Nina Negru îl aduce Părintelui Andronic de a fi transportat cărţi şi manuscrise peste Prut în Basarabia, este nepotrivit. Ironia făcută în jurul valizei acestuia în care, chipurile, ar fi încăput prea multe cărţi, este cu atît mai nelalocul ei. Mai întîi, pentru că Părintele Andronic a fost vreme de mai mulţi ani bibliotecar la Secu, mai bine zis, a fondat biblioteca de acolo, adunînd cărţi, iar pe unele copiindu-le cu propria mînă, după cum reiese din autobiografia sa *Aduceri aminte* (Cathisma, 2007). La vremea sa, Andronic pare să fi fost omul cel mai instruit din obşte, deşi era un autodidact, arătînd o rîvnă supraomenească pentru studiu şi agonisirea cărţilor. A fost împuternicit de mitropolitul Moldovei să scrie istoria mănăstirilor Neamţ şi Secu, publicată în 1953. Numai cărţile scrise de mînă şi legate personal de acest om alcătuiesc o colecţie cu totul impresionantă. Printre manuscrisele Părintelui Andronic se numără pînă şi două volume de notaţie psaltică, fapt care arată aria largă pe care o acopereau manuscrisele sale.

Aşadar, dacă studiosul Andronic a dorit să-şi ia cu el truda de zeci de ani, care, pe de asupra, părea să nu intereseze pe nimeni din cei rămaşi la Neamţ, este un lucru care nu doar că nu poate fi condamnat, ci este vrednic de apreciere. Dar lista primilor călugări veniţi în Basarabia, pe care şi Doamna Negru o reproduce, ne descoperă şi cîţiva legători de cărţi şi copişti. Şi aceştia aveau dreptul moral să ia din faţa urgiei care s-a abătut asupra mănăstirii lor cărţile sfinte pe care le-au

lucrat cu propriile mîini. Iar dacă mai punem la toate acestea şi cărţile în limbile greacă şi slavonă regăsite în fondul de la Noul Neamţ, cărţi care, dacă ar fi fost lăsate la Neamţ, ar fi fost pur şi simplu distruse, înţelegem cine, de ce şi ce fel de cărţi şi manuscrise a adus în Basarabia.

Din cele zise pînă aici, desprindem cîteva concluzii. Mai întîi, că însăşi împroprierea valorilor bisericeşti, denumite de către Doamna Negru „patrimoniale“, este discutabilă. Privită prin prisma legislaţiei actuale a Statului Român această împropriere este ilegală. În orice caz, ceea ce Doamna Negru numeşte „valori patrimoniale româneşti“ erau, de fapt, proprietatea obştii de la Neamţ.

E adevărat că se cere să stabilim care din călugări şi în ce măsură îşi putea revendica bunuri din averea mănăstirii, în condiţiile risipirii obştii. Că această chestiune a fost luată în considerare de grupul călugărilor plecaţi, este evident. Întîi de toate, pentru că aceştia nu au luat cu ei icoana Maicii Domnului, pe care nu au considerat-o ca proprietate a lor, ci a mitropoliei, icoana fiind donată cîndva de împăratul Constantinopolului, Manuil Paleologul, mitropolitului moldovean Iosif, pe vremea lui Alexandru cel Bun.

Părerea mea personală este că monahii plecaţi, care doreau cu tot dinadinsul să trăiască după rînduiala Cuviosului Paisie, lucru care devenise cu neputinţă la Neamţ, au luat cu ei ceea ce era legat de iubitul lor Stareţ. Aici trebuie să numărăm cărţi în limbile greacă şi slavonă, pe care atît Stareţul însuşi, cît şi ucenicii săi le-au cumpărat din lumea întreagă pentru a le traduce; dar trebuie să socotim şi traducerile însăşi, care erau rod al şcolii paisiene şi pe care Părintele Andronic, ca unul ce dorea păstrarea tradiţiei cu tot dinadinsul, avea tot temeiul să le ia de la cei care nici nu au lucrat la aceste cărţi, nici nu le preţuiau, arătîndu-şi pe faţă ura lor faţă de rînduiala paisiană.

Pe de altă parte, ustavul paisian, foarte aspru în privinţa sărăciei, admitea, ca singură avere a monahului, cărţile. Trebuie, aşadar, să admitem că toate cărţile aduse de părintele Andronic şi fraţii veniţi, fie că le aparţineau prin agonisire personală, fie că erau moştenite de la bătrînii înaintaşi, care îşi lăsau cărţile ucenicilor iubiţi. Iar monahii veniţi în Basarabia, spre deosebire de cei rămaşi, erau tocmai cei care au păstrat legătura cu înaintaşii lor.

O altă concluzie care se cere a fi trasă este aceea că printre „valorile patrimoniale“ nu a fost aur sau argint vandabil. Chiar articolul Doamnei Negru adevereşte, bazat pe mărturiile atestate documentar, că monahii plecaţi în Basarabia au trăit primii patru ani într-o sărăcie ajunsă la mizerie, avînd, la 32 de persoane, doar 4 cojoace şi două perechi de cizme. Dacă aceşti oameni ar fi adus cu ei aur din România, ei nu ar fi trăit astfel.

S-ar putea ca printre lucrurile personale ale călugărilor veniţi să fi fost şi icoane sau cruci aurite sau argintate, lucru pe care nu-l lămureşte nici Nina Negru, nici manuscrisele Părintelui Andronic. Însă şi această afirmaţie este doar ipotetică, într-o posibilă pledoarie juridică, dar nimic mai mult. Monahii plecaţi au lăsat bogăţiile de la Neamţ, venind în pămînt străin, suferind de frig şi de foame, dar mai ales de pe urma autorităţilor pseudo-bisericeşti de la Iaşi (căci se aflau în legătură cu mitropolitul depus al Moldovei, dar nu cu autoproclamaţii conducători ai mitropoliei), care făceau periodice plîngeri la poliţie asupra lor, nu pentru a ţine aur şi argint la ei, lucru oprit şi de rînduiala Cuviosului Paisie, de dragul căruia aceşti monahi pătimeau. Păstrarea aurului şi argintului printre lucrurile personale ale călugărilor este exclusă.

Ipoteza cum că monahii fugari ar fi putut lăsa spre păstrare icoane şi obiecte de aur şi argint unor necunoscuţi (căci în noua mănăstire era mai mult decît periculos a le păstra, statutul lor juridic fiind incert vreme de 4 ani, pînă la 1864, aşa încît oricine le putea confisca bunurile, în acest sens existînd tentative atestate documentar) este şi ea de neconceput.

Moralitatea şi integritatea monahilor veniţi la Noul Neamţ nu poate fi pusă la îndoială. Aceştia erau oameni drepţi, credincioşi pînă la jertfirea de sine, străini de duhul amestecului lumesc, darămite intrigilor politice. Mai degrabă grupul rămas la Neamţ ridică o seamă de îndoieli. Mai întîi pentru că au sărit să slujească o stăpînire străină tradiţiilor Bisericii, prin care mitropolia trecea în ocîrmuirea unui împuternicit laic, ca în URSS mai tîrziu. Monahii rămaşi s-au arătat străini de idealurile monahiceşti, preferînd mărturisirii propriului crez viaţa comodă cu orice preţ.

Pe lîngă toate, ei s-au arătat orbi duhovniceşte, acceptînd un regim care, dincolo de faţada unei politici naţionale, urmărea de fapt desfiinţarea monahismului şi a preoţimii, măsuri care au străbătut ulterior din reforma cuzistă.

Nu este secret pentru nimeni că Alexandru Cuza era mason, deschizînd calea conducătorilor masoni în România, care, în diferite etape istorice, au prigonit Biserica. Din faţa acestui pericol au fugit monahii nemţeni în Basarabia, aflată de jumătate de secol în stăpînire rusească, şi nu pentru a-şi exprima ura faţă de poporul român, ei fiind români cu toţii.

Părintele Andronic, care este învinuit mai mult decît ceilalţi de „rusolatrie" şi spionaj în folosul Rusiei, era român din zona Neamţului. Venind în Basarabia, pînă la sfîrşitul vieţii sale, a continuat să scrie în limba română, nu ruseşte. Fără îndoială, Părintele Andronic ar fi putut deveni un autor de largă circulaţie în spaţiul Imperiului Rus dacă ar fi ales să scrie în limba imperiului, pe care o cunoştea. El însă a scris în română, fiind cu gîndul la neamul său, în special la credincioşii rămaşi în România. De pildă, atunci cînd scrie „Istoria mănăstirii Noul Neamţ", face două copii, una fiind destinată „fraţilor rămaşi în obştea vechiului Neamţ, pentru a cunoaşte adevărul despre cum s-a întemeiat această Nouă Mănăstire Neamţu".

În plus, obştea de la Noul Neamţ, care în timp a ajuns să depăşească 200 de monahi, nu s-a aliniat niciodată politicii de rusificare a românilor din Basarabia, întreprinsă pe cale bisericească. Nu a existat nici o perioadă cînd la Noul Neamţ limba română să fi fost scoasă din cult. Dimpotrivă, trebuie să vedem în Noul Neamţ un important bastion al păstrării limbii române în rîndul populaţiei din zona vitregă a Transnistriei.

Prin urmare, este nedrept ca Părintele Andronic, care, alături de ieromonahul Teofan Cristea, a întemeiat mănăstirea Noul Neamţ, să fie învinuit de politică pro-rusească doar pentru faptul că a văzut în ţarul rus, Alexandru II, un sprijinitor trimis de Dumnezeu. Trebuie să recunoaştem că acest ţar, dincolo de faptul că era rus, totuşi a emis un decret prin care călugărilor de la Noul Neamţ le era înapoiată moşia de altă dată, cu scopul ridicării unei mănăstiri.

Dacă Părintele Andronic, ca om, a făcut o diferenţă între un domnitor care le-a luat monahilor mănăstirea şi altul care le-a dat-o, nu trebuie să vedem aici o chestiune de simpatii etnice sau politice, ci manifestarea unei fireşti simpatii personale faţă de un suveran la care, de altfel nu ajungea oricine. Ţarul Rusiei a luat în considerare cererea unor monahi sărmani, ajunşi pe drumuri, care l-au convins prin sinceritatea lor. Trebuie să spunem că episcopia Chişinăului, deşi era aservită intereselor politice ale Rusiei de acum jumătate de secol, nu a reuşit să obţină proprietatea moşiei Copanca Chiţcani.

Faptul că Alexandru II era rus nu umbreşte frumuseţea gestului său, după cum faptul că Alexandru Cuza era român nu trebuie să îndreptăţească reforma lui barbară la adresa mănăstirilor moldave. Să lăsăm clişeele naţionalismului neocomunist, de sorginte masonică, pentru alte situaţii. Aici a fost vorba de o simpatie profund omenească faţă de un om care şi-a oferit sprijinul într-o perioadă cînd toţi, începînd de la politrucii cuzişti, pînă la reprezentanţii episcopiei de la Chişinău şi evreul care ţinea moşia Copanca Chiţcani, pe care s-a întemeiat mănăstirea, îi duşmăneau pe monahii nou veniţi. Aşadar, nici un fel de politică, ci sentimente cît se poate de fireşti, pe care şi monahii pot să le aibă uneori.

Spunînd acestea, nu pot să trec cu vederea sintagma „vise imperialiste" pe care Doamna Negru o foloseşte cu referire la vedeniile duhovnicului Andronic, pe care, de altfel, mărturiseşte că nu pune preţ. Andronic a fost un om care a iubit smerenia şi dreptatea, lăsînd testament să nu fie îngropat în biserică, în locul hărăzit stareţilor mănăstirii, ci în cimitirul de obşte. Vreme de peste 30 de ani a făcut ascultare desăvîrşită în Lavra Neamţ, în care a intrat la vîrsta de 12 ani. În tot acest timp a răbdat frigul, greutatea muncilor, nesomnul, mulţimea bolilor, ocările şi chiar bătăile unor fraţi, după cum însuşi mărturiseşte în „Aduceri aminte". E destul să spunem că, din ziua cînd a fost hirotonit diacon, vreme de cinci ani nu a fost lăsat să slujească nici măcar o singură liturghie, din invidia unora, dar că nu s-a plîns niciodată şi nu a înştiinţat despre aceasta pe mitropolitul care l-a hirotonit.

Cum, aşadar, se poate spune despre un astfel de om că ar fi recurs la născocirea unor vise şi ve-

denii cu scopul de a-i manipula pe frați? Și cum niște monahi care ar fi putut fi păcăliți cu vise ar fi răbdat mizeria, frigul și foamea în pămînt străin? Ar fi venit oare starețul de la Secu, Isihie, cu întreaga obște în Basarabia, dacă monahii de la Noul Neamț ar fi fost niște amăgiți de vise, unelte ale imperialismului rusesc? Mă tem că lucrurile acestea nu se cuvin a fi gîndite de către cineva care crede în Dumnezeu, iar Doamna Nina Negru, pe care o respect pentru unele mărturisiri publice pe care le-a făcut ca ziarist, are și calitatea de a fi un om de biserică.

Închei această pledoarie prin a-mi exprima regretul că minciunile scornite de agentura cuzistă la adresa cuvioșilor monahi români care au întemeiat Sfînta Mănăstire Noul Neamț continuă să fie preluate și după un secol și jumătate. Atît istoria laică, precum și istoria bisericească, evită să dea amănunte despre unul din cele mai interesante evenimente din istoria Bisericii noastre, fără îndoială plin de tragism, cum a fost risipirea monahilor din marea Lavră Neamț, cu schiturile ei, ca urmare a reformelor cuziste. Este o adevărată orbire să credem că toți monahii și preoții, în frunte cu mitropolitul Moldovei, Veniamin (arestat și ucis de miliția noii orînduiri), care au încercat în acea perioadă să se opună lui Cuza, erau niște trădători de neam, iar toți care l-au susținut, erau niște bravi și luminați luptători pentru idealurile naționale.

Avem de a face cu o temă tabu pentru istoriografia românească. Mărturiile dintr-o perioadă istorică mai mult decît apropiată, sînt neînsemnate cantitativ. În România, ele au fost distruse, sau poate camuflate cu prea multă grijă. Arhivele KGB-ului au fost mai indulgente în acest sens, deși se știe că și la Chișinău a existat intenția de a distruge fondul Mănăstirii Noul Neamț din Arhiva de Stat a Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești.

Starea actuală a națiunii române nu poate fi înțeleasă corect decît aflînd adevărul despre ceea ce s-a petrecut în vremea lui Cuza. Lucrul acesta, după cum se vede, este camuflat de către cei care l-au făcut pe Cuza domn. Mărturiile publice venite dinspre marea lojă masonică a României ne descoperă că domnul Cuza a fost unul din membrii ei de gală, deschizînd calea conducătorilor masoni în România. A fost nevoie însă ca primul domn mason al românilor să fie și un erou național.

Adevărul este că acest Cuza a comis și multe fapte condamnabile, în special față de Biserica Ortodoxă, care este Biserica neamului al cărui erou a fost declarat. Aceste fapte sînt ascunse cu grijă sub tăcerea care stă peste această perioadă istorică, din care mărturiile monahilor și preoților, pînă la mitropoliți, disidenții de fapt ai epocii, au fost omise ca fiind din start tendențioase. Poate că și oamenii care au pus începutul culturii române, prin primele tiparnițe și tipărituri în limba română, ar trebui cel puțin ascultați, înainte de a fi diabolizați pentru vecie de politrucii masoni? Dar lucrul acesta ar răsturna România cu josul în sus.

Cum ar fi, de pildă, ca rămășițele eroului național, zis Cuza vodă, să fie scoase din biserica Trei Ierarhi din Iași, pe motivul că acest om a prigonit Biserica, fiind străin și potrivnic Ortodoxiei întru toate, altfel spus, neamului românesc? Dar lucrul acesta, știm bine că nu se va întîmpla. Pentru că cei care l-au îngropat pe Cuza în biserică, mai repede vor îngropa biserica, decît îl vor dezgropa pe Cuza.

Clopotul mare, de 9 tone, de la Mănăstirea Noul Neamț din Basarabia

Corina Bistriceanu Pantelimon

Sacralitatea răului

Rîndul titlurilor de calitate de la editura „Lumea credinţei“ se îngroaşă cu încă unul: *Sacralitatea răului. Studiu de sociologie a tradiţiei*, de Corina Bistriceanu Pantelimon. Autoarea observă că „în înţelegerea românească a binelui şi a răului există o zonă a păcatelor imanente omenescului; a-ţi nega apartenenţa la această zonă înseamnă a-şi renega «natura», a te sustrage cu trufie greşelii îngăduite de Dumnezeu ca măsură sau, cum ar spune Noica, ca «hotar» al omului“.

C.S. Lewis

Surprins de bucurie

Cartea, apărută la editura “Humanitas”, este *Povestea unei convertiri.* C.S. Lewis, cunoscut publicului larg mai degrabă ca autor de poveşti *fantasy*, a devenit dintr-un ateu manifest un apologet creştin de primă mînă, onsiderat de unii cel mai mare al secolului trecut. Scrierile şi mai ales conferinţele sale despre creştinism erau atît de convingătoare pentru că izvorau din încărcătura emoţională a propriei convertiri. „*Surprins de bucurie* este, în fond, o autobiografie spirituală: în spatele vieţii exterioare se conturează evoluţia lăuntrică a autorului de la credinţa convenţională a copilăriei la necredinţa frivolă din prima tinereţe şi, în fine, la credinţa profundă în Dumnezeul creştin“ – spun editorii.

Ion Vlăducă, Dumitru Popescu, Gheorghe Fecioru

Acceptăm unirea cu monofiziţii?

Editura „Predania“ şi Schitul „Sf. Dimitrie“ - Lacu (Muntele Athos) au scos volumul *Acceptăm unirea cu monofiziţii? - Românii ortodocşi între optimism, dezinformare şi apostazie*, un studiu teologic amănunţit şi documentat, semnat de Ion Vlăducă, drd. Dumitru Popescu şi drd. Gheorghe Fecioru.

Întemeiată pe o cercetare exhaustivă, cartea caută să lămurească cititorului român o problemă mai puţin cunoscută – cea a dialogului contemporan cu bisericile anticalcedoniene (coptă, armeană, siro-iacobită, etiopiană, eritreană şi indiană), măsura în care acest dialog a fost unul rodnic şi în duhul predaniei dreptslăvitoare, precum şi urmările sale în planul vieţii Bisericii Ortodoxe, îndeosebi a celei din România.

Bisericile anticalcedoniene s-au despărţit de Biserica Ortodoxă în secolul al V-lea, refuzînd să primească cel de-al Patrulea Sinod Ecumenic, de la Calcedon, precum şi pe cele care le-au urmat. Sinodul de la Calcedon a desluşit şi a dezvoltat dogma hristologică a Bisericii, arătînd că Hristos are două firi (dumnezeiască şi omenească), „nedespărţite, neîmpărţite, neamestecate şi neschimbate;“ cei ce s-au împotrivit acestui Sinod Ecumenic, susţinând că Hristos are o singură fire (dumnezeiască), s-au numit „monofiziţi.“

Ovidiu Hurduzeu, Mircea Platon

A treia forță: România profundă

O carte cu potențial exploziv, *A treia forță: România profundă*, de Ovidiu Hurduzeu şi Mircea Platon a fost publicată recent de editura „Logos“ din Bucureşti.

Autorii, aflați de multă vreme pe tărîm american, spun limpede ce vor cu acest volum: „Publicăm aceste eseuri în speranța că vor ajuta la coagularea unei «a treia forțe». Între capitalismul foştilor comunişti şi marxismul de salon pe banii corporațiilor occidentale, între cîrdăşia politico-economică pozînd în piață liberă şi lichelismul ideologic-corporat pozînd în nonconformism de stînga, între vechiul şi noul *establishment*, România profundă a dispărut în exil interior sau propriu-zis. Propunem acest manifest la două mîini în nădejdea că va ajuta la identificarea unei «a treia căi». Una de întors acasă.“ Credem că sînt mari şanse să reuşească.

John Chryssavgis

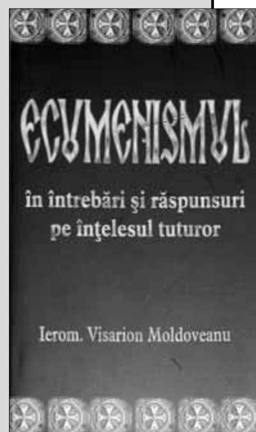
Sfîntul Ioan Scărarul

Sub titlul complet *Sfîntul Ioan Scărarul – de la Pustia egipteană la Muntele Sinaiului*, editura “Sophia” publică un larg comentariu al părintelui John Chryssvgis care îşi propune să arate că, deşi scrisă pentru monahi, *Scara* Sfîntului Ioan Scărarul este o carte despre om, pentru toți oamenii. „Supunîndu-se exigenței mărturisite de la bun început, proprii teologiei patristice, de a privi în permanență ființa umană ca un întreg şi în cadrul relației cu Dumnezeu şi cu întreaga creație, autorul analizează atent temele principale cuprinse în *Scara* în lumina învățăturii patristice privitoare la om. Aflăm astfel nu doar care sînt ideile ce l-au influențat pe Sfîntul Ioan, ci şi felul în care el însuşi a marcat teologia răsăriteană ulterioară“ – explică editorii.

Ierom. Visarion Moldoveanu

Ecumenismul

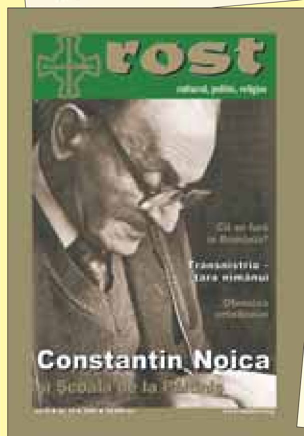
Editura „Vicovia“ (Bacău) pune la dispoziția creştinilor mai puțin avizați o carte lămuritoare, *Ecumenismul – în întrebări şi răspunsuri pe înțelesul tuturor*, de Ierom. Visarion Moldoveanu. Despre acest mic volum care demontează erezia ecumenistă (înțeleasă ca tendință de amestecare a credințelor şi de îndreptare spre o biserică unică, dar unită administrativ, nu în duh şi în comuniune cu Dumnezeu) autorul scrie: „Ecumenismul în esență nu este altceva decît o oglindire răsturnată, o dublură stîlcită a Crezului Bisericii. Dacă cel ce se numeşte pe sine ortodox ar înțelege cu adevărat ceea ce cu buzele rosteşte: *Cred întru Una, Sfîntă, Sobornicească şi Apostolească Biserică*, nu ar mai putea fi uşor sedus de mitul «bisericilor» din Prostentatism“.

În acest număr semnează: ● **Pr. Savatie Baștovoi** – ieromonah la Mănăstirea Noul Neamț din Basarabia, publicist, ultima carte publicată: *Cînd pietrele vorbesc - Biserica față în față cu propria imagine* (Ed. Catisma, 2008) ● **Ioan Cișmileanu** – directorul revistei “Porunca iubirii” ● **Cristian Curte** – licențiat în Teologie, jurnalist ● **Constantin Mihai** – doctorand în litere la Universitatea Michel de Montaigne, Bordeaux 3, ultima carte publicată: *Descartes. L’Argument ontologique et sa causalité symbolique*, (Paris, L’Harmattan 2007) ● **Constantin Miu** – profesor, doctor în literatură, publicist ● **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii și urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleșiță* (2001) ● **Mircea Platon** – doctorand în istorie la Columbus University din Ohio - SUA, scriitor, ultima carte publicată: *Cine ne scrie istoria* (Timpul, Iași, 2007) ● **Alexandru Racu** – doctorand în Științe Politice, Ottawa – Canada ● **Claudiu Târziu** – jurnalist, coautor și îngrijitor al volumelor *Testamentul Părintelui Calciu. Ultimele sale cuvinte, cu un portret biografic și șapte evocări* (Ed. Christiana, București, 2007) și *În căutarea rostului pierdut. 20 de călăuze în cultura națională* (Ed. Timpul, Iași, 2007)

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ștefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaș
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruș
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil Părăian
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui Ion Gavrilă
Nr. 42-43 – august-septembrie 2006, dedicat Părintelui Adrian Făgețeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui Simion Mehedinți
Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat Părintelui Benedict Ghiuș

Nr. 49 – martie 2007, dedicat lui Ioan Ianolide – epuizat
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrișor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui Nicodim Măndiță
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat Mitropolitului Bartolomeu
Nr. 53-54 – iulie-august 2007, dedicat Părintelui Trifa
Nr. 55 – septembrie 2007, dedicat lui Alexandru Mironescu
Nr. 56 – octombrie 2007, dedicat Părintelui Sofian Boghiu
Nr. 57 – noiembrie 2007, dedicat lui Teodor M. Popescu
Nr. 58 – decembrie 2007, dedicat lui Demostene Andronescu
Nr. 59-60 – ianuarie-februarie 2008, dedicat Părintelui Ioanichie Bălan
Nr. 61 – martie 2008, dedicat lui Dan Botta
Nr. 62 – aprilie 2008, dedicat Maicii Mihaela Iordache
Nr. 63 – mai 2008, dedicat Mitropolitului Nicolae Colan
Nr. 64 – iunie 2008, dedicat Aspaziei Oțel Petrescu
Nr. 65 – iulie 2008, dedicat Părintelui Mina Dobzeu
Nr. 66 – august 2008, dedicat Mariei Brâncoveanu
Nr. 67 – septembrie 2008, dedicat Părintelui Chesarie Gheorghescu
Nr. 68 – octombrie 2008, dedicat Părintelui Marcu de la Sihăstria

Cei care doresc să-și completeze colecția publicației ROST pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poștal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 București. Precizați pe mandatul poștal ce număr al revistei doriți, în câte exemplare și adresa dvs. Pentru informații sunați la tel.: 0740.103.621

